

Мария Младенова

**ЯЧО ХЛЕБАРОВ
(1887–1951)**

Биобиблиографски указател

**Читалище „Съгласие 1869”
Плевен
2014**

**Изданието е по проект
„145 години читалище «Съгласие 1869»”
с финансовото съдействие на
Община Плевен**

© Проф. дфн Мария Младенова, автор, 2014

Научен консултант доц. д-р Цветанка Панчева

ISBN 978-619-90270-3-5

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Мария Младенова. Ячо Хлебаров – архитект на благоденствието на България чрез книги, библиотеки и читалища.....	5
Обяснителни бележки	43
Живот в дати	47
Публикации от Ячо Хлебаров.....	61
Ячо Хлебаров преводач	76
Ячо Хлебаров редактор	80
Публикации за Ячо Хлебаров	82
Показалци.....	112
Именен показалец.....	112
Тематичен показалец.....	118
Географски показалец.....	123
Приложения	
Книги, издадени от Ячо Хлебаров, на които не е преводач.....	125
Снимки и факсимилета	127

*„Читалището иска едно нещо:
сърце да обичаш това дело и да работиш за него.”*

Ячо Хлебаров

ЯЧО ХЛЕБАРОВ – АРХИТЕКТ НА БЛАГОДЕНСТВИЕТО НА БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ КНИГИ, БИБЛИОТЕКИ И ЧИТАЛИЩА

Името на плевенския адвокат Ячо Хлебаров е почти непознато на българската интелигенция, въпреки многопосочните му прояви и стойностни приноси в полето на българската книжовност, на читалищното и библиотечното дело в България

Ячо Хлебаров е надарена личност, с висока култура, богата ерудиция и духовен аристократизъм. Широтата на неговата образование и духовните му интереси силно го открояват сред неговите съвременници.

Изключителен родолюбец: мисълта за настоящето и бъдещето на България, която мечтае да види просветена и благоденстваща, а народа ни образован, духовно извисен и замогнал се икономически, догонил в развитието си европейски страни като Дания и Швейцария, не го напуска през целия му живот.

Вярващ, че „силата и богатството на един народ съставлява съборът от знанията, с които разполага този народ” (27, с. 5), със завидна енергия работи за благоденствието му, което е убеден, че може да се постигне чрез активно четене на полезни книги и добре уредени библиотеки и читалища.

Като мъдър човек Ячо Хлебаров знае, че тези резултати не идват бързо, а след години, но не се отчайва. Мислите и делата му са насочени както към настоящето, така и към бъдещето на България, на което упорито проправя път.

Той има участва на това поколение от българската интелигенция, което живее и работи във време, белязано от четири войни, национални катастрофи и социални поврати с трагични последици за народа ни.

Първата половина на ХХ век е време и на духовно и културно израстване на българския народ, на усилия за укрепване и утвърждаване на библиотеки, читалища, театър, кино и книгоиздаване, насочени към духовното и културното извисяване на страната ни.

Учител, издател, преводач, журналист, редактор, въодушевен библиотечен и читалищен деец, плевенският адвокат оставя значими следи във всички области, в които се проявява, които и днес предизвикват интереса на редица изследователи.

Оставил е трайни следи не само в рамките на България, но и в родния си град; журналистката Ц. Христова сполучливо определя Ячо Хлебаров като „визитната картичка на плевенската култура за цял век” (34).

Кратки биографични сведения

Ячо Стоянов Хлебаров е роден в Плевен (4.03.1887) в бедно семейство, което го възпитава в трудолюбие, честност и нравственост, уважение към дома и семейството, към родовото начало и корените на предците, както и в любов към родния град и България. Кръщават го Ячо, за да бъде як и здрав, тъй като родените преди него деца са умирали. Има и по-малък брат Христо, когото след време той издържа, за да завърши медицина във Виена. Христо Хлебаров се утвърждава като най-добрия детски лекар в Плевен и сътрудничи със статии със здравна тематика в специализираните издания.

След като завършва Педагогическото училище в гр. Лом (1905), Ячо Хлебаров работи две години като начален учител в Плевен и сътрудничи с преводи на сп. „Учителска мисъл”.

Тласък за формиране на неговите граждански и патриотични позиции са и възрожденските идеали, съхранени в града, общуването му с личности като Стоян Заимов. Контактите му с акад. Юрдан Трифонов засилват интереса му към историческото ни минало и здравите традиции в народния живот. Две години по-късно е вече студент по литература в Софийския университет, в който три години учи при проф. Иван Д. Шишманов, с когото се сближава и става негов съмишленник и последовател.

По-късно сменя специалността си и през 1915 г. завършва правни и държавни науки. Утвърждава се като един от най-добрите адвокати в България, демонстрирайки без колебание и своите твърди граждански позиции, което след години му коства живота.

Включва се активно в живота и проявите на читалище „Съгласие 1869” и му посвещава цели тридесет усилни години. Дълги години е успешен лидер и на Читалищния съюз в България, който превръща в най-солидната културно-просветна организация. Факт, който признават дори тези, които го недолюбват.

Превежда и издава знакови автори, от които българската интелигенция има потребност, с успех редактира книги, библиотечни поре-

дици и списания, чието съдържание е актуално и днес.

Ячо Хлебаров притежава рядка ораторска дарба, която може да се сравнява с тази на приятеля му проф. Асен Златаров, и изнася в цялата страна сказки, лекции и реферати, с които завладява слушателите си и те са готови да следват идеите му.

В младостта си е тесен социалист, но по-късно става член на Демократическата партия в Плевен, на която е бил и председател.

През 1936 г. Министерският съвет го назначава за областен управител на Плевенска област, която според тогавашното административно деление на България включва и целия Гърновски край, но скоро сам си подава оставката.

Ячо Хлебаров умира на 24.XII.1951 г. (Бъдни вечер) в Плевен, след като е бил продължително време в ТВО „Росица“ и ТВО „Белене“, а в „компанията“ му от лагеристи е била и част от истинската интелигенция на България, унищожавана методично от новата власт.

За всичко това тук ще стане дума.

Издателят

Като педагог Ячо Хлебаров е убеден в силното влияние на четенето на стойностни книги за формирането на общочовешки ценности и висока култура на народа, от които страната ни има потребност.

Категорично вярва и в силата на самообразованието, което според него е „най-мощното средство за издигане на отделния интелегент, а от тук и успешното развитие на обществото“ (23) и държавата.

В подкрепа на тезата си цитира и френския юрист Е. Лабуле, според когото „мястото на всеки народ върху културната трапеза на човечеството се определя от количеството книги, които този народ е прочел“ (31).

Обладан от тези мисли, през 1907 г. – едва деветнадесетгодишен, току-що завърнал се от Женева, където се среща с Г. В. Плеханов, под чието силно влияние се намира, основава в Плевен книгоиздателство „Буревестник“, чието име не е случайно. То напомня за силното му влечение към ранното хуманистично творчество на Максим Горки.

Младият Хлебаров, проявявайки много добра книжовна осведоменост и литературен вкус, ориентира „Буревестник“ към издаването на социалнополитическа, философска, изкуствоведска и литературоведска книжнина. Насочва своята издателска дейност предимно към

произведения на руски революционни демократи от XIX век и полага значителни усилия за запознаването на българските читатели с редица значими представители на марксистката естетика като Г. В. Плеханов, Василио Рогачевски, Владимир Фриче, П. Кохан, А. Луначарски, както и с творбите на майсторите на руската и европейската художествена класика.

Издадените над 30 книги за времето от 1907 до 1910 г., които Хлебаров групира в три профилирани поредици: „Литературно-критична библиотека”, „Изящна литература” и „Философия и педагогика”, свидетелстват за добре премислената му издателска политика и намерението му да предложи на четящата публика стойностни автори и заглавия. С някои от издаваните автори води лична кореспонденция, а част от писмата им са запазени в богатия му личен архив.

В тези години влиянието на Плеханов и Луначарски върху Я. Хлебаров е твърде силно, защото като № 1 и № 2 на новоосновената „Литературно-критична библиотека” той превежда и издава критическия етюд на Плеханов „Хенрих Ибсен“ (1907) и „Морис Метерлинк” (1907) също в негов превод. Любопитно е да отбележа, че и двете книги Хлебаров изпраща на Плеханов в Женева. Запазени от получателя им, те се съхраняват и до днес в личната му библиотека, пренесена от Женева в Санкт Петербург през 1928 г. Умишлено не споменавам други автори и заглавия, издадени от „Буревестник” – не само за да не uteжнявам излишно изложението, но и защото интересуваният се от цялостната издателска дейност на Я. Хлебаров може да я проследи, като прегледа в указателя подраздела „Ячо Хлебаров преводач” и приложението „Книги, издадени от Ячо Хлебаров, на които той не е преводач”, които взаимно се допълват и отразяват всичко, което е издал.

Притиснат от силната издателска и книгоразпространителска конкуренция в страната, на която той не устоява, в края на 1910 г. е принуден да закрие „Буревестник”, но издадените книги са неоспоримо доказателство както за високите му критерии при подбора на издадените книги, така и за знанията, натрупани в широк кръг научни области, които се оказват полезни за бъдещите му книжовни и интелектуални прояви.

Ячо Хлебаров се разделя с „Буревестник”, но не и с мисълта за издателски занимания, за което свидетелства участието му в екипа на създаденото издателство „Наша родина” (1918–1922, Плевен). Според

оценката на изследователя Васил Загоров то е „една от малкото сериозни инициативи, организирани извън София, след края на Първата световна война”.

Преводачът

За да намали себестойността на издаваните заглавия от „Буревестник” и „Наша родина”, далече от мисълта за печалба от продажбата им, а и за да ги направи по-достъпни за обеднелите читатели, особено в годините след войните, му се налага сам да превежда значителна част от тях. За да „разнообрази“ преводаческия състав, някои от тях подписва с псевдонимите А. Рафаелов, Рафаил Делов, Тр. Братоев, А. Розентал, като превежда от руски и рядко от немски и английски.

Първият му опит за превод на книга той осъществява в сътрудничество с педагога Пеньо Стойчев през 1906 г., още преди основаването на „Буревестник”. Дватама превеждат популярния за времето си труд на италианската педагожка Паола Ломброзо „Животът на детето”, в която се изясняват важни проблеми на детската психология.

Самостоятелно или в екип с Георги Бакалов, Младен Ангелов, Христо Каменов, Иван Кирилов, Никола Ракитин, Хлебаров превежда около 30 книги.

Сред тях са творби на Г. Плеханов и Анатолий Луначарски (с който единствен от България води кореспонденция), на Максим Горки, Селма Лагерльоф, Казимир Тетмайер и редица други.

През 1919 г. „Наша родина” издава романа на А. Пушкин „Евгений Онегин” в превод на Рафаил Делов (Я. Хлебаров). Към него е публикуван и сериозният критически анализ на В. Г. Белински върху романа, преведен от Ячо Хлебаров съвместно с писателя Иван Кирилов. През същата година Хлебаров превежда и критическия разбор на Белински към поемата „Руслан и Людмила”. С преводите на тези трудове на Белински Хлебаров се утвърждава като един от най-ранните му преводачи у нас.

Завършвайки беглия преглед на преводите на Я. Хлебаров, ще се позова на преценката за тях на изследователя Л. Александров, проучвал развитието на литературния живот в Плевен до 1944 г., в полето на който преводаческото дело на Хлебаров получава висока оценка: „Трудно може да остане незабелязано името на такъв изтъкнат преводач, издател и популяризатор на чуждата книжнина у

нас, какъвто се утвърждава в продължение на повече от четвърт век Ячо Хлебаров. Нашата национална култура му дължи някои от безспорно добрите, дори изискани преводи на първенците на руската и западната художествена класика и литературна мисъл... Особено ценни са неговите преводи на чаровните „Приказки“ на А. С. Пушкин и на неговия роман „Евгений Онегин“, издадени от книгоиздателство „Буревестник“ още през 1909 г.” (8).

Вероятно авторът е допуснал грешка. Тези преводи са издадени през 1919 г. от „Наша родина“. Това сочи и прегледът на репертоара „Български книги 1878–1944 г.“.

В потвърждение на това мое предположение е и статията на Д. С. Зографов „Преводите на Пушкинови произведения от г. Рафаил Делов“ от 1924 г. Като анализира всички преводи на Хлебаров на творби на Пушкин: „Евгений Онегин“ (1919), „Приказки“ (1919), поемата „Руслан и Людмила“ (1921) и „Сатири“ (1921), всички осъществени в стихотворна форма, той заключава: „С тези свои преводи на Пушкин г. Делов заслужава да заеме място между най-добрите наши преводачи в стихове“ (11).

С преведените и издадени книги Ячо Хлебаров превръща Плевен в средище на динамичен книжовен живот.

Редакторът

Натрупал полезен опит като издател и преводач, Хлебаров се проявява и като вещ редактор. Той е човекът, който редактира всички книги, издадени от неговия „Буревестник“, както и част от книгите на издателство „Наша родина“, сред които са и включените в детско-юношеската библиотека „Млад читател“ (1911–1912).

Подкрепящ всяка духовна и книжовна проява, той е инициатор, член на редакционни комитети и редактор на дълга поредица от плевенски вестници и списания, юбилейни издания и единични листове, осъществени по конкретни поводи.

Редактор е и на юбилейния сборник на Върховния читалищен съюз „25 години в служба на родната просвета и култура“ (1937 г.), отразяващ дейността му за четвърт век.

Но най-видимо се проявяват качествата му на ерудиран и опитен редактор при осъществяването на списанията „Книжовник“ (Плевен, 1910) и „Читалище“ (1911–1912, 1926–1939) – орган на Читалищния съюз.

Списание „Книжовник” – библиографска трибуна на Ячо Хлебаров

През 1910 г., едва 23-годишен, Хлебаров поставя началото на „Книжовник” – списание за критико-библиографичен, научен и библиотечен преглед, което е втори опит в културната ни история за издаване на библиографско списание у нас след „Книгописец” на А. Теодоров-Балан от 1904 г. и единствен опит за издаване на списание с такава насоченост в провинцията.

Редактира се от Ячо Хлебаров с подкрепата и близкото участие на Иван Данов и Петър Ненков, които споделят потребността от библиографски печат и у нас, въпреки че по това време малцина в страната ни познават историята и теорията на библиографията и големия смисъл на нейното практическо приложение.

Липсва и широк кръг от автори, които могат да пишат и публикуват стойностни статии по тематиката на изданието. Поради това основателят му е принуден да пише сам голяма част от материалите, подписвайки ги с инициали, с името си и с псевдонима д-р С. Страхилов, а други оставя без подпис.

От неговата „Програмна дума” (28), както и от първите публикувани статии, става ясно, че той не само следи дейността, но познава и методите на създадения през 1895 г. в Брюксел Международен библиографски институт (МБИ), които си поставя за цел да направи „достояние на нашите читатели” (15), за да бъдат приложени в библиотеките ни. В стремежа си за приобщаване към проблемите на европейската библиография чете и печатния орган на института „Bulletin de L'Institut de bibliographie”.

Хлебаров познава и споделя някои теоретични концепции за библиографията на Георг Шнайдер и Пол Отле. Във въведението „Документация – книги – библиография – архиви – библиотекономия” към своето „Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в публичните библиотеки”, представляващо глава от незавършения му труд „Библиотечното дело у нас”, Хлебаров пръв в България дава дефиниция на понятието „документ” (25), възприето в професионалната ни терминология едва около средата на 60-те години на XX век. Тук използва и обобщаващото понятие, въведено от Отле, „наука за документирането”, в обсега на която включва и биб-

лиографията, и библиотекознанието. В същата публикация Хлеббаров дава и едно от ранните определения у нас на понятието *библиография*, дефинирайки я така: „тази част от науката за документирането, която се занимава с изследване и описване съществуващите печатни и ръкописни документи, с цел да докаже съществуването им в разни народи и през различни времена се нарича библиография” (25).

Показателна за познанията и интересите на Ячо Хлеббаров в областта на библиографията е и рецензията му за „Български книгопис за сто години” (1806–1905) от Балан, която е и първата значителна оценка у нас за този фундаментален труд. Като прави вярна характеристика на качествата на библиографа и определя мястото му в историята на българската библиография, 23-годишният рецензент прави редица уместни бележки, които показват широката му библиографска култура и личната му концепция за библиографията като наука, за нейната същност и значение. Подчертавайки, че у нас никой освен Балан не би могъл да се справи с подобен труд, тъй като за съставянето му се изисква „библиографична подготовка и опитност, знания, вещина, голяма любов към работата“, която „не може да бъде обект на просто занаятчийство” (21), Хлеббаров разкрива както някои важни личностни качества на библиографа, така и някои страни от характера на библиографския труд. Оценявайки Балан като „първият наш библиограф”, Хлеббаров прогнозира, че „Български книгопис за сто години” ще бъде класически труд” и „ще съставя основата, върху която ще се гради нашата национална библиография, била тя обща или специална” (21).

Хлеббаров проявява интереси и към проблеми на националната ни библиография, което е видно и от рецензиите му за „Библиографически бюлетин” (1906–1907) и „Български книгопис” за 1924–1925, 1930 и 1931 г. (20). Анализирайки книгописа, издаван от Народната библиотека, той прави много бележки и ценни препоръки, с които показва не само познанията си по методика на библиографската работа, но още в началото на века проявява редица съвременни изисквания към текущата регистрационна библиография на България. Като посочва много и съществени нейни недостатъци, нередовно излизане и наличие на пропуски, отбелязва и някои грешки на библиографското описание, несъобразено с „правилата, които научният книгопис е установил” (20, с. 105), и липса на някои важни елементи: Хлеббаров

изисква в него да се включат сведения за приложения, форматът да се отбелязва в сантиметри, както и да се отразяват цената и тиражът на изданието. Той е недоволен не само от азбучното групиране на материала, но и от липсата на показалци. Предлага месечно издание на книгописа, тъй като сегашното положение „не може повече да се търпи“ (20). Хлебаров прави редица компетентни препоръки за подобряване на изданията на националната библиография, изисквайки да се отбелязва точно годината на издаването на книгите и описанията да се номерират, тъй като азбучното им нареждане не дава представа за количествените показатели на издаваната в страната литература. Особено настоятелно препоръчва материалът в книгописа да се групира систематично, а към него да се публикуват статистически таблици, авторски и предметни показалци.

Рецензиите му за „Български книгопис“ за 1924–1925, 1930 и 1931 г. отбелязват направените подобрения в сравнение с предходните години, но въпреки това показват, че изданията не го удовлетворяват. Упорито, но безрезултатно предлага още през 1931 г. „Книгописът“ да се индексира по УДК, възприета от текущата национална библиография на страни с по-висока книжовна култура. Мотивите му за тези препоръки са продиктувани от съображения с голяма практическа стойност. Хлебаров цели чрез „Книгописа“ да се въведе единство в описанието за каталозите и систематизацията на фондовете на библиотеките в цялата страна (33). С тази цел книгописната рубрика на редактираното от него сп. „Читалище“ се индексира и нарежда по УДК от такъв ерудиран специалист като Иван Данов, изпреварвайки в тази насока националната ни библиография с шестдесет години¹.

Заслужава да се отбележи и фактът, че в сп. „Книжовник“ Хлебаров публикува първата българска библиография за Л. Н. Толстой, изработена с вещина от Иван Данов (4). Включените 102 заглавия са подредени хронологично, според годината на издаването им у нас. Интерес към нея проявява големият руски библиограф Богдан Ст. Боднарски, който през същата година публикува в Москва „Библиография произведений Л. Н. Тольстого“, рецензирана в сп. „Читалище“ (32) от Хлебаров. Наред с другите достойнства той изтъква и това, че тя е изградена върху принципите на УДК, за разпространението на която у нас работи от 1910 г.

¹ УДК е въведена в изданията на ТНБ от началото на 1991 г.

Несъмнено Балан е ценял библиографа у Ячо Хлебаров. През 1918 г., когато ученият се опитва да привлече кръг от културни и научни работници, които разбират значението на библиографската наука, за да постави началото на Българския библиографски институт, Ячо Хлебаров, наред с Балан, Стоян Аргиров, Никола Начов, Никола Михов, Борис Дякович, Стилиян Чилингиоров и още неколцина, е сред седемнадесетте му учредители. Той получава и устава му с молба за преглед и покана за участие в Общото събрание за избиране на Настоятелство на института (40), на което, наред с Никола Михов и Никола Начов, е избран за съветник на ръководството му. Този избор е още един факт, потвърждаващ библиографската компетентност на Хлебаров. Разбира се, опитът на Балан от 1918 г. не успява не само поради липса на елементарни условия за съществуването на подобен институт, но и поради отсъствие на каквато и да е подкрепа от страна на държавата.

През 1920 г. Балан се заема да възстанови сп. „Книгописец”. В публикуваното обръщение „Към читателите”, в което прави характеристика на трудните условия за развитието на библиографската дейност у нас, отбелязва, че след спирането на „Книгописец” през 1905 г. единствено „Книжовник” поддържа традицията в тази област и характеризира Ячо Хлебаров като „въодушевен работник за книгописна услуга в България” (19).

През 1933 г. акад. Н. С. Державин, запознат с развитието на българската книжовност, публикува „Очерк болгарской библиографии”, в който, като отбелязва бедственото състояние на библиографския бюлетин, издаван от Народната библиотека, пише: „Във всеки случай това издание за българската библиография след 1906 г., дата, отбелязваща столетие от създаването на българската книга, представлява източник от първостепенно значение. Редом с него трябва да бъдат поставени специалните библиографски списания: „Книгописец” г. I, 1904–1905; г. II, 1920–1922; „Книжовник” г. I, 1910 и „Българска книга” 1930“ (6). Така Державин показва отношението си и към стореното от Хлебаров за развитието на българската библиография, което днес вече е оценено по достойнство от историците ни в тази област. В тази насока е и авторитетното признание на Ценко Цветанов, който отбелязва, че „Книжовник” на Ячо Хлебаров „представлява сериозен опит за създаване на библиотечно-библиографско списание у нас” (35).

Хлебаров е един и от най-добрите ни познавачи на проблемите на библиографското описание. За да не „страда нашата национална библиография” (26) от липсата в книгите на редица основни елементи за описанието, като „указания за издателя, печатницата, годината” (26) и т.н., той пръв в България, още през 1910 г., предлага да се създаде държавен закон, чрез който „да се урегулира тая материя, като се заставят печатарите да изискват от издателите да поставят всички необходими библиографични сведения върху кориците на книгите” (26). Тази негова идея получава реализация едва през 1956 г., когато е публикуван „БДС 2497-56 Библиографски данни при издателското оформление на книгите”.

Непроучени остават и до днес сътрудничеството и продължителната кореспонденция на Хлебаров с руския библиограф Боднарски, значителна част от живота на който е свързана с ръководството на известното Руско библиографско общество, просъществувало повече от 40 години (1889–1930). В отговор на поканата на Хлебаров да сътрудничи на сп. „Читалище”, Боднарски му отговаря: „Ще бъда много радостен да Ви давам съобщения за библиографския живот в Русия” (36), а благодарейки му за изпратените броеве на „Книжовник”, човекът, редактирал „Библиографическите известия” в продължение на 16 години, го нарича „Вашето прекрасно списание” (36).

Общи възгледи и идеи за развитието на българската библиография свързват Ячо Хлебаров с най-изявените нейни представители у нас: проф. Александър Теодоров-Балан, д-р Никола Михов, Никола Начов, д-р Павел Орешков, Ценко Цветанов, които оценяват високо неговите библиографски прояви.

Придобил познанията си в областта на библиографията по пътя на системно самообразование, той оставя значими следи като един от нейните ранни теоретици в България, което се потвърждава и в съвременни исторически изследвания.

Читалище „Съгласие” и Плевен – територия на културна и съзидателна дейност на Ячо Хлебаров

Закърмен с традиционните нравствени ценности и идеалите на възрожденската интелигенция, обогатен от близостта си с проф. Иван Д. Шишманов, Асен Златаров, Антон Страшимиров и Тодор Влайков,

Хлебаров твърде млад се оформя като лидер на културния живот в Плевен.

За него културата е не само начин на живот и същност на поведението, но и средство за промяна на обществото чрез силата на културния идеал, който е и силен духовен стимулатор.

Затова плевенското читалище „Съгласие” е друга духовна зона, в която той работи почти тридесет години за културното и стопанското издигане на родния си град, който по това време се превръща в „северна столица” на България.

Към дейността на читалище „Съгласие” той се приобщава още преди 1910 г., когато заедно с Петър Ненков и Иван Данов полагат общи усилия за добре обмисленото комплектуване на фонда на библиотеката, превръщайки я не само в най-богатата читалищна библиотека в България, но и в единствената в страната, уредена по европейски стандарти. Основната заслуга принадлежи на двамата професионално завършени библиотекари.

Ячо Хлебаров се „вписва” по свой начин в атмосферата и дейността на Плевенската школа в областта на библиотечното дело, чието начало поставя П. Ненков, а след време я доразвива Ив. Данов.

Тук ми се иска да припомня онова, с което Ячо Хлебаров се отличава от тях, допълва ги, но и ги превъзхожда.

Ненков и Данов имат само седмокласно образование. Ячо Хлебаров получава солидно педагогическо, филологическо и юридическо образование, което му открива по-широки духовни хоризонти, а владее и чужди езици. Притежава и рядко срещана ораторска дарба, както и изключителен организационен талант. Талантлив журналист е, пише бързо и лесно. Във времето се изгражда като интелектуалец от европейска класа, проявява се и дарбата му да формира с лекота около себе си изтънчена духовна среда. Сред най-близките му приятели в Плевен са Петър Ненков, Иван Данов, Никола Ракитин, писателите Иван Кирилов и Г. П. Домусчиев. Изключително близък е с десетки университетски учени, актьори, поети и писатели от столицата, чиито имена не е възможно да се изброят.

Без Ячо Хлебаров постиженията на Ненков и Данов в областта на библиотечното дело биха имали по-камерно, местно значение. Чрез поредица от публикации, посветени на библиотеката на читалище „Съгласие”, той пръв прави постиженията на Ненков и Данов извест-

ни в цялата страна и насочва вниманието на библиотечните работници към Плевен, превръщайки Ненков и Данов във фигури с национална известност. Той пръв оценява равнището на резултатите от работата им и го извежда в норма, в национален модел, особено в годините, когато ръководи националното читалищно движение.

След Първата световна война се създава общоградски „Фонд читалищна сграда”, който има за цел да набере средства за построяване на библиотека и театър в града. От 1919 до 1938 г. Хлебаров е председател на настоятелството на фонда. На идеята за това той отдава частица от себе си и прави немалко лични дарения, мечтаейки за библиотечна сграда, която да бъде най-модерната в България. През 1936 г. той сключва договор за построяването ѝ с известния арх. Нено Ямантиев, който през 1932 г. участва в проектирането на библиотеката на Обществото на народите в Женева. Интересно е да отбележа, че в проекта, в който Ячо Хлебаров реализира възгледите си за модерна библиотечна архитектура, за пръв път в страната се предвиждат индивидуални кабинети, които да се предоставят за ползване на читатели, занимаващи се с научна работа, каквито и до днес няма в нито една българска библиотека.

Като ценител на театъра той вижда в него фактор за възпитание на естетически вкус у най-широки обществени слоеве – от учениците до земеделските стопани. Хлебаров е обичан и от плевенските, и от столичните актьори. Много от схващанията си, отразени и в статии, прилага при създаването на театъра в града. Дял в успехите на театралната трупа има и образуването през 1918 г. Театрален комитет. Сред членовете му – главно писатели и читалищни дейци, е и Ячо Хлебаров.

В онези години, когато 80% от населението на страната ни се занимава със земеделие, проявявайки се и като народопсихолог, той смята, че е необходимо да се поставят на сцената преди всичко драматични творби от български автори, защото „нашето е винаги по-мило и по-близко до душата на българина. Нашето селско население много малко може да разбере от хубостите в смисъла на великите творения на европейските писатели” (27). През 1928 г. той иска с помощта на МНП да се организира пътуващ народен театър, който поне веднъж в годината да посети всяко селище, където има сцена. Смята, че в състава на трупите трябва да участват способни и талантиви артисти, които ще будят националното самосъзнание на народа ни.

Като резултат от вижданията на местната общественост, на читалищните дейци, сред които е и Ячо Хлебаров, и на интелигенцията за театъра като културна институция, на мястото на изгорелия през 1925 г. театрален салон през 1929 г. в града се построява нов. Той според мнението на тогавашния директор на Народния театър Хрисан Панков е не само най-хубавият в провинцията, но и трудно може да бъде сравнен с тези на редица европейски градове, големи колкото Плевен. Театърът направил силно впечатление и на проф. М. Арнаудов, който е посещавал Плевен неведнъж.

Благодарение на връзките на Ячо Хлебаров със Съюза на артистите, читалището сключва договор с Народния театър в София за гостувания в Плевен. Най-изявените български актьори Адриана Будевска, Кръстьо Сарафов, Златина Недева често играят на сцената в Плевен. Пътуващият театър на Матей Икономов многократно гастролира пред плевенската публика.

Познаващ отношението му към театъра, през 1936 г. С. Киров – председател на Съюза на артистите, се обръща към Хлебаров с думите: „Известни са ми Вашите хубави чувства и заслуги към делото на българския театър и се обръщаме с молба към Вас от мое име, и от името на Съюза на артистите в България, да ни окажете Вашето ценно съдействие за организирането на Плевенски областен театър“ (37).

Разпространението на полезни знания от всички области на науката, изкуството, стопанския и обществения живот превръща Народния университет в града в търсен източник на разнообразна информация. Благодарение на контактите на Ячо Хлебаров със столичната културна общественост, писателските и научните среди, в Народния университет изнасят сказки десетки писатели и учени, чиито имена е невъзможно да се изброят. Сред тях са Антон Митов, Ангел Каралийчев, Асен Златаров, Антон Страшимиров, Гео Милев, Елин Пелин, Елисавета Багряна, проф. Михаил Арнаудов, Д. Б. Митов, Дора Габе, Калина Малина, проф. Стефан Младенов, проф. Александър Балабанов и много други. Те не само споделят своите знания с любознателната аудитория, но и с присъствието си създават празничност както в атмосферата на града, така и в душите на слушателите си.

Сам той изнася много сказки и реферати, а със силата на словото си пали и увелича слушателите си, кара ги да му вярват и те се приобщават към идеите му.

Ячо Хлеббаров има приноси и за разпространението на киното в Плевен. Познаващ силата на неговите възпитателни функции, когато в страната ни навлиза и киното, той купува със собствени средства киномашины и като истински меценат щедро ги дарява на читалището, а средствата от прожекциите са предназначени за закупуване на книги и културни прояви.

Убедени в неговите качества на истински интелектуалец и в искреното му желание да бъде полезен на своя град, през 1919 г. съгражданите му го избират в състава на настоятелството на читалище „Съгласие“; той остава негов постоянен член цели двадесет години. От 1932 до 1939 г. е и негов председател, а тези години са едни от най-силните в проявите му на духовен лидер и съзидател.

Като истински плевенчанин той познава в детайли както неговата история, така и проблемите на града, а идеите си за тяхното решаване и за бъдещото му стопанско и икономическо проспериране споделя в поредица публикации в местния печат. Той е деен член и на създадения в града „Комитет за стопанско и културно повдигане на Плевен и Плевенския край“, който осъществява редица полезни инициативи. През 1931 г. се основава и водоснабдителната кооперация „Здраве“, която има за задача да прокара модерен водопровод в Плевен. Ячо Хлеббаров е сред активните ѝ членове, а за известно време е и неин председател. Със статии във в. „Северно ехо“ от 1932 и 1934 г. информира гражданите за хода на водоснабдителните работи, а неосведоменият остава с впечатление, че авторът им е едновременно инженер-икономист, специалист по финанси, строителство и водоснабдяване.

Казаното дотук за Ячо Хлеббаров далеч не изчерпва всичко, което той прави за развитието на читалище „Съгласие“, за културното и стопанското благоденствие на града, но е достатъчно, за да мислим за него с уважение и признателност за огромната му духовна и интелектуална енергия на истински съзидател, която дарява и на град Плевен, и на България.

Домът му

В представителния дом на Ячо Хлеббаров, строен със замах по проект на известния архитект Нено Ямантиев, е предвиден и огромен салон за гости. Обзаведен с европейски мебели и изящни западни

сервизи, украсен с картини на известни български художници, наличието на голям виенски роял, заедно с пословичното гостолюбие на домакина го превръщат в привлекателно духовно средище както за плевенските културтрегери, така и за столичната интелигенция – университетски учени, писатели и поети, актьори и художници, които с удоволствие се отзовават на честите му покани да гостуват на града.

Късно вечер, събрани в уютния му дом, те водят разговори, споделят идеи, обединени както от книжовната си любознателност, така и от проявите на духовността – нова книга, интересна статия, добър превод, нов вестник или списание, изложба или премиерен спектакъл. Тук обмислят планове за нови срещи, спорят, дискутират, мечтаят, вълнуват се от културните бъднини на Плевен и България, които са предпоставка за така желаното стопанско и икономическо благоденствие на страната.

Сред неговите гости са били Асен Разцветников, Вичо Иванов, Ангел Каралийчев, Михаил Арнаудов, Димитър Стоевски, Илия Бешков, Никола Ракитин, Людмил Стоянов, Мария Грубешлиева, Орлин Василев, Стоян Омарчевски и десетки други. Не е възможно да бъдат споменати всички.

За атмосферата в неговия дом и известното му гостолюбие има и много писмени свидетелства. Изкушавам се да се позова на част от тях. В своите „Спомени весели и невесели за български писатели“ проф. Константин Гълъбов разказва, че една вечер в Плевен се оказали двамата с Кръстьо Сарафов. „Бай Кръстьо отиде у Ячо Хлебаров, а аз у Ракитин“. В полунощ, след като сложил Сарафов да спи, Хлебаров отишъл у Ракитин, за да се види и поговори и с Гълъбов (2).

Изкуствоведът Кирил Кръстев отбелязва, че домът на Ячо Хлебаров е станал „резиденция“ на гостуващата немска киноактриса Евелина Холт.

Петър Горянски припомня, че по време на юбилея на Асен Златаров в Плевен ученият „през цялото време на гостуването си беше център на изключително внимание от страна на градските първенци като Ячо Хлебаров – председател на Върховния управителен съвет на Читалищния съюз, който уреди и нарочен прием у дома си“ (14).

А приемите са чести и главно по културни поводи².

---

² Днес този дом е китайски ресторант.

Архитект и стожер на националното читалищно дело

На 12.IV.1911 г. в салона на читалище „Славянска беседа” в София се открива **Учредителният конгрес на Читалищния съюз**. В неговата работа с голямо въодушевление взема участие и 24-годишният студент Ячо Хлебаров. Той е най-младият сред присъстващите 92 делегати, но от пространното му изказване проличава, че познава отлично миналото и настоящето на българските читалища и има цялостна концепция за техните цели и задачи.

В края на конгреса, редом с проф. Иван Д. Шишманов – първият председател на новия съюз, за член на неговия Управителен съвет е избран и неговият студент Ячо Хлебаров. Обещал предварително на професора, че ще го освободи от неприятната административна работа, той е избран не само за деловодител, но и за редактор на съюзния орган списание „Читалище”.

Натрупал полезен опит като читалищен деец в плевенското читалище „Съгласие”, от този ден той свързва името и съдбата си с тази на читалищата в цялата страна, за да им служи с много любов и всеотдайност почти три десетилетия, утвърждавайки се като една от най-ярките личности в националния читалищен живот.

И още на Учредителния конгрес Хлебаров казва: „Читалището иска едно нещо: сърце да обичаш това дело и да работиш за него”. В тези негови думи намирам обяснение на мотивите, поради които читалищното дело става доминиращо съдържание на живота на бъдещия юрист.

В своето обстойно и добре обмислено изказване пред Учредителния конгрес Хлебаров припомня историята на българските читалища, тяхното зараждане, цели, задачи и постижения в периода до Освобождението. Изяснява и причините за жалкото им съществуване през първото десетилетие на ХХ век и посочва ползите от обединяването на всички читалища в един общ съюз.

В същото време отправя и смели упреци към държавата, която „днес харчи милиони за направа и издръжка на затвори, десетки милиони за непроизводителни цели, а нищо не дава за читалищното и библиотечното дело. Време е и у нас да се създаде специален налог за библиотеки и читалища, който да се предава направо там. В Швей-

цария, например, тези суми за библиотеките се отпускат чрез референдум. Ако разчитаме само на частната инициатива, ще трябва да чакаме още много и много години, за да видим издигнати нашите читалища от днешното им жалко и, главно, безпарично състояние” (5).

Хлебаров представя и своята цялостна концепция за основните задачи на съюза:

„1. Съюзът трябва да се основе и си постави за цел да намери начини и средства за подобрене материалната участ на нашите библиотеки и читалища.

2. Да уреди едно заемане на книги между всички читалища в страната. Напр. едно градско читалище, което има много и ценни книги, да може да заеме на друго, което е бедно. Пък и напр. едно селско читалище защо му е да набавя съчиненията на Канта или Хегела, когато никой там, освен някой случайно попаднал интелигент, ще има нужда от тях. По тоя начин всяко читалище ще си набавя ония книги, от които има нужда, а много скъпите (словари, речници и др.) и строго специалните, ако биха се потърсили от некого, то ще ги заеме от друго некое по-богато читалище, където ги има. Не ще и дума, че това взаимно заемане на книги ще трябва специално да се проучи и нареди.

3. Да се уреди една размяна на книги. Много читалища поради различни причини имат от някои книги по няколко екземпляри, които могат да се разменят срещу други книги от други читалища. Това ще стане, като се уреди бюро при съюза, където ще се изпращат всички дубликати и излишни екземпляри, срещу които ще получи други книги на същата стойност.

4. Да открива нови читалища и библиотеки там, дето няма такива, и да ги снабдява с книги. Това, разбира се, ще стане по-късно. Всяка община, подпомогната от съюза, трябва да открие читалище в селото или града, дето още няма такова.

5. Съюзът ще може да урежда и различни събори, да открива разни курсове, да нареди да се уреждат сказки и т.н., но това също е работа по-послешна, когато съюзът укрепне.

6. Най-важният въпрос, с който също трябва да се справим, то е теорията на библиотечното дело. Това са въпроси на специалисти библиотекари. У нас няма още такива, но те ще се създадат. Съюзът, ако стане една крепка организация, ще трябва да се занимае с теорията на библиотечното дело и установи един тип на библиотечната

уредба, която ще бъде въведена във всичките библиотеки. В недалечно бъдеще именно в тая област ще трябва да се централизира главната дейност на съюза. В тая посока са насочени повечето съюзи на библиотекарите и библиотечните работници в другите страни“ (5, с. 266).

За изпълнението на тази амбициозна програма Читалищният съюз се налага да работи с години, дълго и упорито.

Доказал се през годините като достоен читалищен деец, на VIII конгрес през 1925 г. Ячо Хлебаров е избран за негов подпредседател и заема този пост до 1931 г., когато на XII конгрес е избран за негов председател и остава такъв до средата на 1939 г., когато се оттегля от УС на ВЧС поради острите политически разногласия в средите на читалищните дейци.

След проф. Ив. Д. Шишманов, Никола Станев, проф. Стоян Аргиров и проф. Михаил Арнаудов Ячо Хлебаров е петият председател на Читалищния съюз, но е най-дългогодишен участник в ръководството му.

Оглавил ВЧС и оказал значително влияние при определянето на неговите цели, задачи и форми на работа, Ячо Хлебаров го ръководи продължително и го укрепва като важна институция, диктуваща духовния живот в България. Нещо повече, през годините на неговото управление Съюзът се утвърждава като „най-мощната културно-просветна организация в страната“.

След Първата световна война, след погрома и разрухата на съкровени народни идеали, когато недалновидни политици довеждат страната ни до пропаст, Хлебаров чувства за свой граждански дълг да съживи Върховния читалищен съюз, чиято дейност по време на войните е в период на застой. И отново търси пътища за народното възмогване чрез задачите, които поставя пред Съюза и читалищата. Статията му „Върховният съюз на читалищата в България“ би могла да бъде озаглавена и „Програмни задачи на ВЧС“, защото на въпроса, какви са целите и задачите на Съюза, той отговаря: „Те са много, те са грамадни“ (22, с. 6). Начертаната там програма по своята конкретност и перспективност представлява етап в развитието на читалищното дело. В нея с логика и числа той доказва необходимостта да се работи за културното израстване на българския народ чрез читалищата и извънучилищните образователни форми.

Към основните задачи включва и поставяните неведнъж, но оста-

нали нерешени: борба за създаване на читалищно законодателство по примера на Англия, Франция и САЩ, грижа за материалното стабилизиране на Съюза, откриване на нови читалища и осигуряването им с подходящи сгради. Не пропуска отново да набележи задачи, свързани с библиотечната уредба, „без която огромните богатства на науката си остават мъртви за читателите” (22, с. 7), и с народните четения и университетите.

Загрижен за научната организация на работата в библиотеките, още през 1911 г. Хлебаров пише: „Добре уредена библиотека е оная, която може да послужи на най-голям брой читатели в най-кратко време, по възможност с най-голям избор на най-добри книги при съвършено либерални условия на ползване и при пълни удобства на занимание” (24).

Значителен е приносът на Ячо Хлебаров за организирането на **народните университети и народните четения** в цялата страна, като следва и доразвива модела им, създаден от проф. Ив. Д. Шишманов преди години.

Хлебаров сам активно участва в тях; без да се щади, обикаля цялата страна, изнасяйки над 100 сказки и реферати с подходяща тематика. Бил е предпочитан, търсен и често канен сказчик. Запазени са редица документи и за умението му да завладява публиката, за ораторското му майсторство, за интереса, с който са го очаквали в градове с културни традиции като Велико Търново, Русе, Шумен, Сливен, а и в десетки села.

Хлебаров говори ясно и достъпно, съдържателно и разбираемо за съответната аудитория. Показателна в това отношение е сказката „Нужда от просвета в селото”, изнесена при откриването на Народния университет на Едуард Хаскел в с. Пордим. В дописка по този повод се твърди: „Със своята увлекателна и плавна реч той прикова дълбоко вниманието на многолюдното събрание. Всяка негова дума беше жадно поглъщана, защото тя допаднаше на изгладнялата за просвета селска душа” (48).

Езикът и стилът му в значителна степен показват неговата емоционална нагласа и личното отношение към онова, за което говори. Сказките му, отличаващи се с логичност и искреност, получават симпатиите и вниманието на слушателите. В „празник на селото” се превръща тричасовата му сказка „Науката и просветата в услуга на поминъка на нашия селянин”, изнесена в с. Марашки Тръстеник (19.

XII.1932), която избобилства с примери, действащи „най-поучително на слушателите”. Затова всички отнасят „най-добри мисли и чувства от тая хубава беседа, изпълнена с много знания и изнесена на цветист и лек език” (47).

„Големият идеализъм”, характерен за рефератите на Хлебаров, е доловен и от слушателите му в с. Гулянци, Никополско, където на 19.III.1933 г. говори върху „Задачи и постижения на нашето читалище”. В своето „двучасово изложение”, възприето от делегатите като „истинско откровение”, той не само дава факти, данни и оценка за появата, развитието и състоянието на читалищата, но посочва и ролята на интелигенцията в бъдещото им развитие (17). Хлебаров винаги е смятал, че интелигенцията е длъжна да служи на своя народ честно и предано, „безименно, без слава и реклама”, а утехата, че е направила „едно добро дело”, е наградата ѝ за това, което тя върши сред населението (17).

В условията на засилващата се деградация в обществения живот той сочи, че дълг на честните интелигенти е да помогнат на народа да се установи по-справедлив социален ред: „Каквато е интелигенцията на един народ, такава е и съдбата на тоя народ” (12), е лйтмотивът на реферата му, изнесен в читалище „Зора” в Сливен (18.XI.1935), където „несъмненият дар на Хлебаров да държи интереса на слушателите напрегнат, чрез дълбочината на мисълта и финеса на израза” (12), се проявява отново.

Темата за ролята на интелигенцията за културното и стопанското издигане на народа е една от предпочитаните от Ячо Хлебаров. В реферата си „Читалището и задачите на българската интелигенция”, четен на XV конгрес на ВЧС (29-30.IV.1934 г., София), подчертава необходимостта от широка просветна работа на интелигенцията сред хората от града и селото и сочи всички възможни пътища за това. За него – читалищния деец, те минават през българското читалище. Твърдейки, че „да служиш на народа си е не само дълг, но и духовна потребност” (29), той акцентира върху нравствената система и народопсихологията на българското селячество, което със своеобразието на своята душевност и жизненост е било не само фактор за оцеляване на нацията ни в миналото, но е и гръбнакът на държавата днес. Разбиращ проблемите на хората в селата, той не един път приканва интелигенцията ни да насочи дейността си и сред тях.

В дописка на Й. Кулелиев във в. „Светлоструй” по повод на XV

конгрес на ВЧС се казва: „Но над всичко душата на конгреса, както и на читалищния съюз, като негов председател си остава г-н Ячо Хлебаров. Той изнесе реферата „Читалището и задачите на нашата интелигенция”. Особеното в този човек е, че той носи божественото вдъхновение на неуморимия апостол за по-честити и по-светли дни. С реч звучна, сладка, с мисъл убедителна и с тон примирителен, той увлича съзнанието и сърцата на слушателите си и безвъзвратно ги печели за каузата на българското читалище и българската общественост” (18).

Ячо Хлебаров участва активно и в **организирането и провеждането на курсовете за библиотекарски**, чието начало е поставено през 1923 г. с финансовата подкрепа на МНП. Твърдейки, че „библиотекарят е душата на всичко, което се случва в читалището”, мечтае за времето, когато в тях ще работят само хора с висока професионална квалификация.

От 1928 до 1938 г., когато той е директор на курсовете, съставя програмата им, осигурява лекторския им състав, открива ги с подходящо слово, връчва дипломите на завършилите. Сам чете лекции по „Организация на читалищата”, „Читалищно законодателство. Деловодство и сметководство на читалищата”.

Освен в курсовете на ВЧС, провеждани в София, подпомага и осъществяването на редица курсове, организирани от местните читалищни съюзи в Ловеч, Плевен, Севлиево, където също изнася основни лекционни курсове, в които убеждава слушателите, че „Делото на българското читалище е велико, то е благородно и свято” (23).

Ще бъде несправедливо, ако не се изтъкнат усилията на Ячо Хлебаров и за създаване на **Закона за народните читалища** от 1927 г. Идеята за специален български закон за читалищата, датираща още от 1911 г., се осъществява бавно и трудно. Налага се тя да бъде бранена, отстоявана и защитавана.

Войните, националните катастрофи и икономическата криза осуетяват приемането на закона в продължение на 16 години.

Текстът на законопроекта е съставен от работна група, в която участват Васил Класанов, Ячо Хлебаров и Стоян Аргиров, но официалното му утвърждаване от НС става едва на 2.III.1927 г., благодарение на министър Николай Николаев, който успява да защити пред парламента необходимостта от приемането му.

Законът не е свършен, но е едно добро начало, с което се осигу-

гуряват значителни средства за читалищата и се благоприятства по-нататъшният им развой.

Хлебаров участва и в разработването на „Правилник за прилагането на Закона за народните читалища“. След публикуването на двата нормативни документа ги разяснява писмено, устно и чрез статии, в които дава ценни практически напътствия за вярното им тълкуване.

На специална конференция на ВЧС (15-16.X.1927 г.) изнася реферат по прилагането на Закона и Правилника. По свидетелство на Иван Данов „доста убедително, умело и конкретно рефератчикът разтълкува Закона, като посочи и много конкретни напътствия за дейността на читалищните настоятелства“ (3).

Във времето Ячо Хлебаров полага много усилия за неговото практическо приложение и за оземляването на читалищата. Важни предпоставки за утвърждаването му като специалист по читалищно законодателство са юридическото му образование и отличното познаване на чуждестранното библиотечно законодателство.

С цел стабилизирането на ВЧС в края на 1925 г. дава идеята за учредяване на специален „Фонд съюзен дом“, а със събраните в него средства предвижда да се построи собствена сграда на ВЧС. Избран е за председател на фонда, УС на ВЧС му възлага да изработи неговия устав, а след утвърждаването му да направи постъпки пред Софийската община за отпускане на място за строеж. Началото на фонда се поставя с дарения на читалищни дейци, а сам Хлебаров внася в касата му 5000 лв. В края на 1938 г. той прави ново, много голямо по размер лично дарение на „Фонд съюзен дом“.

През януари 1928 г. Ячо Хлебаров основава **Общокултурен комитет към ВЧС**. В него влизат представители на 12 просветни организации и съюзи. Целта на този комитет е да се използват най-добре силите на им за духовното, здравното, стопанското и общественото издигане на народа. Дейността на този комитет се изразява в широка народна просвета – използване на театъра като могъщо просветно и възпитателно средство; запознаване на населението с богатствата на нашата родина, поминъка и живота на нашия народ; най-широко използване на книгата за просвета на народа и специално на детската книга; откриване на детски читални при всички читалища; създаване на наше родно кино със сюжети от нашето минало и настояще.

На този комитет той възлага и задачата да засили и интереса към

четенето на повече книги от народа, защото е убеден в силната роля на книгата в духовното израстване на личността.

На конгреса на ВЧС през 1929 г., отчитайки постиженията в неговото организационно укрепване, проф. Михаил Арнаудов изтъква енергичната и резултатна дейност на конкретни читалищни дейци, сред които е и Ячо Хлебаров, а готовността им „да жертват време и способности за едно добро общо дело” определя като „безшумен и скромнен нравствен героизъм”.

Този „нравствен героизъм”, проявен от Ячо Хлебаров, се усеща и от читалищните дейци, които са респектирани от неговите прояви като безспорен лидер на ВЧС.

Редица документални свидетелства отразяват и авторитета, който е имал в страната.

За писателя Димитър Добрев, който дълги години е секретар на Съюза на писателите от провинцията, Ячо Хлебаров е „звезда в читалищната работа” (38). Отношението си към него той изразява и в статията си „Читалищният деец” (7), която публикува с посвещение на Хлебаров.

Подсещайки го, че отдавна не му се е обаждал, писателят Стефан Станчев му пише: „Зная обаче колко много сте отрупан с работа – Ваша и обществена и затова винаги Ви оправдавам и се чудя на енергията Ви. Може би работата Ви прави винаги свеж и готов за нови борби в полето на българската култура” (39).

В своя публикация Злати Драганов, председател на Окръжния читалищен съюз в Русе, го определя като „един от най-културните човечи в България” (44).

Негово лично дело е и създадената през 1929 г. **Читалищна кооперация**, чрез която според него могат да се решат много от материалните проблеми, стоящи пред ВЧС и читалищата. На кооперацията той възлага широк кръг от задачи, сред които е и доставката от чужбина на киноапарати и художествени филми за читалищните кина. Той предвижда тя дори да финансира създаването на филми със сюжети от българската история: „Я, си представете за момент – казва той – създаването на един наш филм „Васил Левски”. Да види нашият народ легендарния храбрец на екрана жив, пълен с енергия и родолюбие, борещ се за свободата на България” (30). Чрез кооперацията той цели да се разшири по-бързо мрежата от читалищни кина в страната и те да бъдат използвани за пов-

дигане на културното ниво на народа ни. Ако през 1928 г. само 12 читалища имат кина, през 1933 г. те са 32 и реализират 9277 кинопредставления, посетени от 1 405 233 зрители. Към края на 1936 г. кината са 42, а през 1939 – 62. През същата година обаче Министерството на финансите прави изменения в Наредбата-закон за държавните привилегии, акцизи и патентите, с които се отнема привилегията на читалищните кина, извоювана с усилията на Ячо Хлебаров, съгласно която те се освобождават от данък върху сумите, получени от представления. Те са значителен приходоизточник за културно-просветната им дейност. Този акт мотивира Хлебаров да напише изложение до министъра на финансите, с което настоява изготвеният законопроект, нанасящ удар върху читалищата, да бъде оттеглен (41).

Сред целите на кооперацията е и да доставя всички прочитни книги, списания, вестници, мебели, инвентарни книги и каталози, както и да работи за усъвършенстването на научните и практическите знания за читалищното и библиотечното дело, театъра и киното.

За председател на новоосновената Кооперация на читалищата в България е избран Ячо Хлебаров, който внася в касата и 10 парични дяла в размер на 5000 лв. и става неин първи член. В първия ѝ УС са избрани също Данов и Ракитин. Ясно е, че тя е учредена благодарение на Ячо Хлебаров. По това време той е председател на настоятелството на читалище „Съгласие” и на плевенския ОЧС, а Данов и Ракитин са най-близките му приятели. Сам изготвя всички необходими документи, включително устава, и преодолява формалностите по регистрирането ѝ.

Затова съвсем основателно, през 1937 г., в своята „Кратка история на библиотеките” Васил Класанов, след като отразява ролята на проф. Иван Шишманов за развитието на Читалищния съюз, твърди: „Другият стълб на Читалищния съюз от това време е Ячо Хлебаров” (13).

Списание „Читалище” – „любимото дете” на Ячо Хлебаров

Списание то започва да излиза по решение на Първия конгрес на Читалищния съюз от 1911 г. като негов професионален орган. То има за задача да продължи традициите, утвърдени от неговия създател Марко Балабанов (през 1870 г.) и редакторите му Лазар Йовчев, П. Р. Славейков, Тодор Икономов, С. С. Бобчев и Драган Цанков, както и да след-

ва програмите на сп. „Книгописец” (1904–1906) и сп. „Книжовник” (1910), които въпреки краткия си живот оставят трайни дири в историята на българската библиография. С „Читалище” се полагат основите на професионалния читалищен печат, който е една от главните форми за раздвижване на читалищната дейност в страната. Появата му е показател и за стремежа на читалищните и библиотечните дейци към изграждане на своя организация.

Задачите на „Читалище” са формулирани в „Програмна дума”, написана от Хлебаров, избран на конгреса за негов редактор: „Да съдействува за обединението на всички читалища и културно-просветни дружества в страната в един общ съюз”, съгласно целите му, изяснени от учредителния конгрес, както и да подпомага усъвършенстването и напредъка на библиотечното и читалищното дело“. Като други приоритети се посочват стремежът към въвеждане на единство в „методите на библиотечната уредба” и организацията на читалищните библиотеки, работата за създаване на библиотечно и читалищно законодателство, подобно на европейското. Споделя се, че списанието ще се стреми да бъде „пълен периодичен справочник за всички нови появи в науката, литературата, библиографията и библиотечното дело у нас”. Задача е и публикуването на статии за библиотечното дело и библиотекознанието в чужбина и по методи на „библиотеководенето”. Списанието ще предлага и специална библиография по философия, литература и изкуство, като се посочват освен „съчинения в европейската литература и тези, що са преведени на български език” (42).

„Читалище” прохожда трудно и въпреки че пътят му е неравен, то има дълготраен живот и своя физиономия. Очертало се като списание с демократичен характер, то се стреми да се дистанцира от държавната политика, но се старее и да бъде надпартийно, тъй като съгласно устава на Съюза той и читалищата са длъжни да бъдат напълно неутрални спрямо партийни и политически течения, но невинаги успява. От страниците му редовно се сипят упреци и факти, компрометиращи държавната власт, която почти не полага грижи за читалищата.

Замислено като месечно издание с 10 книжки годишно по 2 коли, до средата на 40-те години то остава двумесечно издание с 5 книжки годишно, въпреки че ВЧС често обсъжда неговата периодичност. Кои са причините? Списанието е едно „трудно издание”, както сам го на-

рича редакторът му. Осъществявано е с мизерната субсидия на ВЧС: за списанието никога не достигат пари. Особено е затруднен финансово ВЧС след войните, когато цената на една кола лоша хартия от 50 лв. се покачва на 1200 лв. (не само поради инфлацията). Поскъпват многократно и печатарските услуги. Липсват и средства за щатни сътрудници на списанието. Редакцията му „колегия“ винаги се е състояла единствено от Ячо Хлебаров, който не само не получава хонорар, но борейки се за оцеляването му, 14 години го издържа със собствени средства.

Редакторът му се грижи не само за материалите и сътрудниците на списанието, но и за набавянето на хартия, за отпечатването и коригирането, за набирането на абонати и за разпращането на книжките. Списанието не плаща хонорари, а и кръгът от автори, можещи да пишат по проблематиката му, не е широк. Често на Хлебаров му се налага да пише не само уводните статии, но и по 2-3 статии в един и същ брой. За да не личи това, прибягва до псевдоними, подписва се с инициали, а някои статии остават без подпис. Неговото име и това на сп. „Читалище“ от онези години са почти синоними. Затова, когато говорим за „Читалище“, пред нас изниква личността на Хлебаров, който чрез списанието се осъществява не само като автор, редактор и рецензент, но и като вещ организатор.

Тежките условия, при които се списва изданието, продължават дълго, въпреки че конгресите редовно обсъждат трудностите и проблемите му. Изказвайки се по тях пред X конгрес на ВЧС, Ганчо Пеев изразява становището си така: „Според мене нямаме съюзно издание, а имаме едно списание, което всъщност не е издание на съюза, а като че ли остава лично издание на г. Ячо Хлебаров. Издаването на списанието с личните средства на г. Хлебаров <...> е едно ненормално положение, с което съюзът ще трябва да се справи, и ще трябва да напругнем своите финансови сили, за да се издължим спрямо него“ (45). Но това намерение се осъществява едва през 1938 г. Липсата на средства, редакционна колегия и сътрудници слагат отпечатък върху списанието.

В края на 1929 г., когато всеобщата икономическа криза, непознатата дотогава по своите размери, силно се усеща и у нас, проф. Михаил Арнаудов отбелязва, че списанието „едва смогва да се справи с паричните затруднения и не е умряло досега, благодарение само на упоритата воля на редактора, който дава в жертва и сили, и време, и

вместо възнаграждение – парични жертви”³(46).

За съществуването на всяко професионално списание е нужен екип от вещи сътрудници. Като не разчита на платен състав от автори, а само на доброволното участие на онези, които са съпричастни и професионално свързани с проблемите на изданието, Хлеббаров се стреми да привлече около него всички, които могат да му бъдат полезни. Още в първата годишнина автори в списанието са Ив. Д. Шишманов, Б. Дякович, И. Данов, П. Ненков, Н. Станев, Младен Ангелов и Тома Василев. Публикуват се и преводни материали от Л. Хавкина, Б. Боднарски, Н. Рубакин, но 12 от статиите Хлеббаров написва сам. Сътрудниците не достигат. Познаващите проблематиката му са малко. Читалищните дейци са неподготвени за писане на статии, не знаят как, нямат навици за книжовен труд. Разбира се, сред тях се открояват единици, които със своя професионализъм не само печелят обществено признание и оставят следа в градежа на читалищното и библиотечното дело, но създаденото от тях е и влог в културната ни история. Сред тях са споменатите автори, които подкрепят „Читалище”.

Макар бавно и със сериозни усилия, Хлеббаров успява да превърне списанието в полезна трибуна на читалищни дейци, библиотекари и книжовници, а чрез публикуваните статии покрива широк проблематичен кръг от теми, постига значителна пълнота на изясняването им. Поради това то става добър учебник по читалищно дело, библиотечно знание и библиография.

Голяма документална стойност има и днес цикълът от статии, посветени на организационни въпроси на ВЧС, целящи обединяването на читалищата, в които се изясняват неговите демократични цели, задачи и структура. Редовно се публикуват отчетните доклади на конгресите и приетите резолюции, обсъжданите въпроси и взетите решения. Отражена е и ролята на ВЧС в живота на читалищата в отделни окръзи.

Водещо място се отнежда и на публикации, свързани с исторически и съвременни въпроси на читалищата, с техните цели, задачи и роля в миналото и при новите обществени условия. Достатъчно широко се отразяват добрият опит и постиженията на най-добрите

³ Отбелязано е, че вложените от Хлеббаров лични суми за хартия и печат на списанието са 59 479 лв. До края на 1938 г. те стават 91 000 лв. Когато ВЧС намира средства и му ги възстановява, той щедро ги дарява на „Фонд съюзен дом”. Това е най-голямото лично дарение, направено в историята на ВЧС.

читалища, утвърдили се не само като средища на пълноценен духовен живот, но и като модел за следване. Налице е стремеж да се проявява диференциран подход към проблемите на градските и особено на селските читалища, които са по-многобройни, но работят при значително по-трудни условия, а и неграмотността на ползвателите им е висока.

Затова в определен момент УС на ВЧС предлага да се започне издаването на второ списание, което да се списва на популярен език, „достъпно за широката маса селски читалищни четци” (5, с. 364).

Направената препоръка е основателна, особено като се има предвид, че и през 1926 г. от 5754 населени места в страната градовете са едва 93, преобладават селата – 4272, а останалите 1389 са махалички с колиби. Придобивките на материалната и духовната култура обаче са далече от селските маси. Една от причините е неграмотността, която през същата година сред мъжете в селата е 41%, а при жените – над 65%.

Поради комплекс от причини идеята за второ списание не се осъществява. Запазвайки своята концепция за предназначението на „Читалище”, Хлебаров не променя равнището му. Постоянна тема в списанието става читалищното законодателство. Опитът и постиженията в развитите страни в тази област, необходимостта от създаването на подобно и у нас, неговите цели и задачи дълго не слизат от страниците на списанието.

Достатъчно широко се застъпват и въпроси на бюджета и отчетността в читалищата. В това тематично гнездо се дават важни практически съвети за поставянето им върху законови основи.

Уредбата на читалищните библиотеки според изискванията на библиотекознанието, към която са насочвани практическите усилия на библиотекарите в страната, заема определящо място в списанието. За Ячо Хлебаров „най-важният въпрос” е „теорията на библиотечното дело”, без чието познаване е невъзможно цялостното осмисляне на библиотечните дейности.

Подборът на книги и правилата за изграждане на библиотечните фондове, тяхната техническа обработка: инвентриране, сигниране и нареждане, както и проблемите на каталогизацията им, са с изявен акцент в списанието и поради авторското присъствие на Ив. Данов, утвърдил се след П. Ненков като един от най-добрите познавачи на УДК. В стремежа си да разшири и утвърди приложението ѝ в библиотеките, „Читалище”, следвайки линията на „Книжовник”, системно я

популяризира и това е важна негова заслуга. Появата на статии в тази област приближава неразработените територии на професионалното мислене до всекидневието на библиотеките, а статиите на Ив. Данов, Вл. Орозов, Ал. Петков, П. Орешков и Я. Хлебаров са в помощ на преобладаващата част от библиотекарите, които са със слаба подготовка и малък практически опит. Със същата насоченост са и някои преводни статии. С публикациите си в това тематично гнездо „Читалище” има принос за първоначалното поставяне на работата на читалищните библиотеки върху научна основа.

Поради особената си важност сред централните теми, присъстващи в тематичното разнообразие на списанието, е и тази за библиотечната професия и библиотекарските курсове. Библиотечната теория е обект на „специалисти библиотекарски, у нас няма още такива, но те ще се създадат” (43), казва пред Учредителния конгрес на Съюза Ячо Хлебаров. Виждайки в списанието едно от средствата за създаването им в бъдеще, неотстъпно работи и чрез него за тяхната поява и изграждане. За това един от неоспоримите приноси на изданието е подкрепа на библиотечната професия, с която то благоприятства нейното утвърждаване. Някои от статиите разглеждат необходимите личностни качества на библиотекаря, други третират въпроси, свързани с общокултурната и специалната му професионална подготовка, трети отразяват ниския му социален статус. С тях се правят и първи стъпки за определяне на професиограмата на библиотекаря, от който се изискват системни научни и научно-приложни знания.

Проблемите на библиотекарските курсове са обект на публикации, в които се обсъждат техните програми, планове и резултати, дават се препоръки за по-доброто им осмисляне, а чрез материали за библиотечното образование на Запад се внася яснота в разбирането на спецификата на професията. Водещи сътрудници в тази тематика са Ст. Станчев, А. Босев, Ст. Коледаров и др.

Силно вярващ, че просветеният народ прави държавата силна и благоденстваща, Ячо Хлебаров обръща внимание и на темата за детските библиотеки, детското четене и изискванията към хубавата детска книга, поради това, че децата и юношите винаги са най-активната читателска категория, от която зависи и бъдещето на всяка страна.

Редовно се предлагат и материали по социология на четенето, разкриващи същността на малко изследвани дотогава насоки, които

дават отговори на въпроси не само като „Какво и как се възприема от книжнината в различните социални групи?“, „Кой и какво чете у нас?“, „Колко се чете и кои са предпочитаните автори?“, но и на други, свързани с грамотността и просветата на нацията ни през 20-те и 30-те години на ХХ век. Редица статии дават основание да се направи изводът, че по това време интересът към четенето не е изявен у нас, че обикновеният българин няма лична библиотека, която за учените и хората на интелектуалния труд се превръща в инструмент от първа необходимост.

Да разширят професионалното общуване със специалисти от чуждестранните библиотеки имат за цел няколко десетки статии. С тях Хлебаров „отваря“ списанието към практическите и теоретичните проблеми, разработвани в редица библиотеки в света.

С подчертана полза за практическите нужди на библиотеките и особено за унифициране на каталозите им е рубриката „Книгопис“, поддържана в продължение на години от Иван Данов, в която се публикуват прецизни библиографски описания и класификационните им индекси по УДК.

Направеният дотук кратък преглед не изчерпва широкия проблемен кръг на списанието, което е полагало небезрезултатни грижи и усилия за постигане на значителна тематична пълнота. Благодарение на общите усилия на редица автори „Читалище“ се утвърждава и като трибуна на библиотековедската мисъл в страната.

Чрез публикуването на няколко десетки статии на страниците на „Книжовник“ и „Читалище“ Хлебаров се проявява и като изграден библиотековед – област, в която натрупва солидни знания по пътя на системно самообразование и в общуването си с П. Ненков и Ив. Данов.

Да принесе полза за библиотекарите и любителите на библиографското и библиотечното дело у нас са авторските му подбуди, които го карат през 1910 г. в няколко последователни броя на сп. „Книжовник“ да публикува „Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в публичните библиотеки“, което представя като „съкратено извлечение“ от подготвяния от него труд „Библиотечното дело у нас“.

Година по-късно в 4 последователни броя на сп. „Читалище“ Хлебаров публикува свой труд в 4 части с общо заглавие „Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки“. Целта му е да изясни широк

кръг от въпроси: принципите на организация на библиотеките; архитектурните изисквания, на които трябва да отговарят библиотечните сгради; техният интериор и противопожарната им безопасност; какви са качествата, които трябва да притежават библиотекарите.

Особено място в публикациите му заема изясняването на въпросите, свързани с комплектуването, организацията и каталогизацията на библиотечните фондове. Убеден в предимствата на УДК, той препоръчва въвеждането ѝ в читалищните библиотеки. Негова постоянна грижа са и проблемите на библиотечната професия и квалификация, без които библиотеките не биха могли да изпълняват културните, просветните и образователните задачи, които се поставят пред тях.

Хлебаров работи и за постигането на демократична организация в работата на читалищните библиотеки, изисквайки те да бъдат общодостъпни и безплатни за всички слоеве и групи в обществото, за да се превърнат с успех във второ училище за народа, като за целта се организират специални читални за деца, филиални и подвижни библиотеки.

Поради разбирането си за значимостта на състава на библиотечния фонд в работата на библиотеките, той формулира някои от основните, валидни и до днес принципи за комплектуване – системност, икономичност и профилираност. Още през 1911 г. поставя изискването новонабавените книги във фонда да съответстват на задачите на библиотеката и на интересите на читателите. В основата на процесите, свързани с комплектуването, полага идеята за подбора на най-добрите книги. За целта препоръчва да се привличат специалисти от различни области на знанието, както и да се използват различни видове библиографии – главно препоръчителната и критичната. Първ у нас предлага в помощ на комплектуването на читалищните библиотеки да се изработи аотиран типов каталог, който по същество е библиографски модел на ядрото на фонда им.

Единствен в страната още през 1911 г. подсказва идеята за координация в комплектуването на читалищните библиотеки, като изтъква и предимствата ѝ. Още в началото на XX век предлага да се организира бюро за книгообмен и междубиблиотечна заемна служба (МЗС) за нуждите на читалищните библиотеки, както и да се организира централизирано комплектуване за тях. Хлебаров вярно преценява, че по този начин ще бъдат подобрени съставът и качеството на комплектуването на фондовете им, които на много места са бедни и незадоволителни.

Цялостната и модерна концепция на библиотековедските възгледи на Хлебаров може да се проследи в монографията „Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед“ (58).

Стройната система от библиотековедските му възгледи се гради върху европейското разбиране за ролята и мястото на библиотеките като органична част от мрежата за просвещение на нацията.

Адвокатът Ячо Хлебаров

Завършил право, паралелно с всички свои духовни прояви, той работи като адвокат и се утвърждава като един от най-добрите в България. Блестящ оратор и отличен познавач на българското и европейското законодателство, той не е загубил нито едно дело.

В адвокатската си практика отстоява както демократичните си възгледи, така и твърдата си гражданска позиция. Убеден е, че демокрацията трябва да дава свобода на всички идеи, в правотата на които можеш да убедиш своя противник чрез толерантна дискусия.

Без да е комунист, преди 9.IX.1944 г. той води успешната защита на делата пред Военния съд в Плевен, Лом, Видин, Враца, Ловеч и Велико Търново на 342 арестувани ремсисти, комунисти и партизани, осъдени по тогавашния Закон за защита на държавата (ЗЗД) и ги спасява до един от смърт, отстоявайки правото на личността на гражданска и политическа свобода. Ценни свидетелства за успешните защиты на комунисти са ни оставили в мемоарите си Дамян Бърняков (1) и Сава Дълбоков (9).

Отличавайки се от тях със своите различни идейни убеждения, оставяйки пространство и за другоячемислещите, според него няма нищо по-неморално от политическите убийства и затова се бори с идейните си противници не с насилие и произвол, а отново с идеи. Позовавайки се на Хартата за правата на човека, чието съдържание стана широко известно у нас едва преди 25 години, той защитава правото на арестуваните да имат собствени убеждения, които са неподсъдни. Неговият авторитет на ерудиран адвокат е гаранция за спечелване на поетите дела, а тези на бедните винаги е водил безплатно.

След 9.IX.1944 г. новата власт недолюбва Ячо Хлебаров. Тя не одобрява смелото му участие в подписката против смъртната присъда на видния наш политик Кръстьо Пастухов, убит по-късно в Сливенския затвор.

Вбесена е от негови гласно споделени отрицателни преценки за някои нейни представители. В отговор на твърдението му, че „прости хора не могат да управляват държава”, през 1946 г. без съд и присъда е вдворен за 6 месеца в ТВО край язовир „Росица“.

По ирония на съдбата, през октомври 1946 г., когато Ячо Хлебаров е в лагера, вероятно не знаейки в какъв „парк” е „приютен” адресатът му, генерал Иван Винаров се обръща към него с писмо, в което, определяйки го като „един от най-интелигентните граждани на нашия град” (10), го моли да окаже морална и материална помощ за изграждането на Кайлъка като съвременен парк.

Лагерът не уплашва Ячо Хлебаров. През 1947 г. той води защитата по делата на някои заможни личности в Плевен, чието имущество е неправомерно отнето от държавата по силата на изфабрикувания Закон за конфискация на придобитите чрез спекула и по незаконен начин имоти, пледирайки за неприкосновеността на частната собственост. Това не му се прощава. Веднага след тези дела са му отнети адвокатските права и е заличен от списъка на адвокатите.

В жалба, писана от него по този повод, търсейки опора в Ботев и припомняйки, че в нашата история „всяко добро със зло се плаща”, казва: „Моята нравствена фигура, моята изискана и добре издържана адвокатска работа, моето превъзходство винаги ще смуцава дребните съвести и безличия, които намират днес още условия за живот” (37). Сред лицата, които го репресират, са и някои от тези, които преди време той е спасил от смърт. Смелата обвинителна позиция, заявена в жалбата, не му се прощава. Знаем, няма ненаказано добро. Властта в Плевен, която е в ръцете на малко чели и необразовани личности, замисля нов, по-жесток удар срещу родолюбца, работил през целия си живот за благоденствието на родния си град и България.

Лагерът в Белене прекършва живота на Ячо Хлебаров

Ударът е жесток. Този път е вдворен в лагера в Белене за две години (юли 1949 – юли 1951 г.), където по това време се намират стотици свещеници, адвокати, генерали, предвоенни министри, депутати, индустриалци, банкери, общественици, както и редица български интелектуалци. В „компанията” на Ячо Хлебаров са д-р Атанас Мосенгов, д-р Петър Дертлиев, Асен Христофоров, Стойчо Мушанов,

Александър Сталийски – син.

Преди доста години, по времето, когато Сталийски беше министър на отбраната в правителството на Филип Димитров и разказваше ужасяващи спомени от лагера по телевизията, той съобщи, че там се е запознал с най-ерудирания човек, когото е срещал в живота си – Ячо Хлебаров от Плевен; още едно свидетелство за геноцида над българската интелигенция, унищожавана целенасочено и методично.

През юли 1951 г., когато става ясно, че Ячо Хлебаров е тежко болен и краят му е близък, като израз на „огромно уважение“ към неговата личност е натоварен на една каруца, която го откарва в Плевен, за да почине в дома си.

На 24.XII (Бъдни вечер) 1951 г. Ячо Хлебаров умира огорчен, сломен и прекършен от всичко случващо се в страната, но с достойнството на чист пред съвестта си и пред страната си интелектуалец, който не направи компромис нито със своите убеждения, нито с духовните си идеали на истински възрожденец.

Отците в църквата в Плевен недоволно мърморят. Празник е, църквата е измита, а ето сега ще бъде изцапана...

Отива си един от първенците на българската духовна култура, истински идеалист и мечтател, посветил целия си осмислен живот на идеята за благоденствието на България чрез книги, библиотеки и читалища.

За смъртта му не се появява нито едно съобщение в печата. Отмината е със студено и страхливо мълчание. Мъглата на забравата го обгръща за десетилетия. Над името му е наложено „табу“, поради което десетилетия наред проявите му са подминавани преднамерено и тенденциозно дори от историците на българските читалища.

Признанието

То дойде късно, но мъдрият ни народ казва: „По-добре късно, отколкото никога“.

Преди двадесет години се издаде монографията „Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед“, разкриваща удивително многостранната му личност и проявление във всички области, в които той е оставил значими следи, а името му започна все по-често да се появява в научни изследвания, в енциклопедии, в местни и столични печатни медии.

Пак преди двадесет години демократичното ръководство на чита-

лице „Съгласие 1869” взе решение и наименува голямата си читалня „Ячо Хлебаров”, а портретът му, поставен в нея, напомня за духовните му дела, превърнали го в представителна визитна картичка на плевенската култура за цял век.

През 2012 г. отново читалище „Съгласие 1869”, с подкрепата на Община Плевен, организира научна конференция, посветена на 125-годишнината от неговото рождение, а изнесените доклади бяха сериозен опит за разкриване на резултатите от неговата многолика дейност. Резултати, които никой друг плевенчанин не успява да постигне след него.

На 15 май 2012 г. (празник на Плевен) с решение на Общинския съвет на родния му град Ячо Хлебаров е удостоен посмъртно със званието „Почетен гражданин на Плевен” – достойно признание за дело то на един от първенците на духовността ни.

Днес, във времето на духовна и икономическа разруха, страната ни има остра потребност от личности, обладани от неговия чист идеализъм и готовност да й служат, водени от единствената мисъл за постигане на нейното истинско благоденствие, което и тя, и народът ни заслужават.

Ще се появят ли такива личности? Дай, боже! Имаме наш, български модел за следване – Ячо Хлебаров. Българин по дух, европеец по интелект, по мисъл, поведение и манталитет. Човек и на днешния ни ден!

Библиография

1. **Бърняков**, Дамян. Окованите : Записки. – 2. изд. – С., 1982, с. 28.
2. **Гълъбов**, Константин. Спомени весели и невесели за български писатели. – С., 1957, с. 210.
3. **Данов**, Иван. Извънредна читалищна конференция. // *Читалище*, VI, 1927, № 9-10, с. 243.
4. **Данов**, Иван. Л. Н. Толстой : Биобиблиография. // *Книжовник*, I, 1910, № 2-3, с. 131-140.
5. [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 265.
6. **Державин**, Николай С. Очерк болгарской библиографии . // *Сборник* статей, посвященных академику А. С. Орлову. – Ленинград, 1933, с. 57.
7. **Добрев**, Димитър. Читалищният деец. // *Читалище*, XVII, 1938, № 7-8, с. 205-206.

8. **Дунчев**, Любен. Първи стъпки на книгоиздаването в Плевен. // *Вит* (Плевен), IX, № 3, 28 март 1972, с. 3.
9. **Дълбоков**, Сава. С вяра в хората : [Спомени]. – С., 1982, с. 287.
10. **ДА – Плевен**, ЧП 163, а.е. 1.
11. **Зографов**, Д. С. Преводите на Пушкинови произведения от г. Рафаил Делов. // *Родна мисъл*, III, 1923, № 2, с. 90.
12. **Из живота и дейността на читалищата**. // *Читалище*, 1935, XIV, 1935, № 9-10, с. 302.
13. **Класанов**, Васил. Кратка история на библиотеките. – С., 1937, с. 59.
14. **Кръстев**, Кирил. Спомени за културния живот между двете световни войни. – С., 1988, с. 277.
15. **Международен библиографски институт в Брюксел**. // *Книжовник*, I, 1910, № 1, с. 9-10.
16. **Младенова**, Мария. Списание „Читалище” като професионално издание и трибуна на читалищни дейци, библиотекари и книжовници. // *Младенова*, М. Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед. – С., 1994, с. 131-149.
17. **Пунктова читалищна конференция в с. Гулянци, Никополско**. // *Читалище*, XII, 1933, № 3-4, с. 119.
18. **Светлоструй** (Щръклево, Русенско), VI, № 10, 10 юни 1934, с. 8.
19. **Теодоров-Балан**, Александър. Към читателите. // *Книгописец*, II, 1920, № 1-2, с. 1.
20. **Хлебаров**, Ячо. Библиографски бюлетин (1906-1907). // *Книжовник*, I, 1910, № 4-5, с. 103-107.
21. **Хлебаров**, Ячо. Български книгопис за сто години (1806–1905). // *Книжовник*, I, 1910, № 2-3, с. 41.
22. **Хлебаров**, Ячо. Върховният читалищен съюз на читалищата в България. // *Читалище*, V, 1926, № 1, с. 6.
23. **Хлебаров**, Ячо. Делото на българското читалище. // *Читалище*, XV, 1936, № 3-4, с. 67.
24. **Хлебаров**, Ячо. Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки : Коя библиотека е добре уредена?. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 79.
25. **Хлебаров**, Ячо. Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в публичните библиотеки. // *Книжовник*, I, 1910, № 1, с. 8.
26. **Хлебаров**, Ячо. Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в публичните библиотеки. // *Книжовник*, I, 1910, № 2-3, с. 54.
27. **Хлебаров**, Ячо. На работа за културата. // *Читалище*, VII, 1928, № 1-2, с. 7.

- 28. Хлебаров, Ячо.** Програмна дума. // *Книжовник*, I, 1910, № 1, с. 3-4.
- 29. Хлебаров, Ячо.** Читалището и задачите на българската интелигенция. // *Читалище*, XIII, 1934, № 7-8, с. 248.
- 30. Хлебаров, Ячо.** Читалищната кооперация. // *Читалище*, VII, 1928, № 9-10, с. 233-236.
- 31. Хлебаров, Ячо.** Читалищните библиотеки. // *Читалище*, XV, 1936, № 5-6, с. 131.
- 32. Хлебаров, Ячо.** // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 85.
- 33. Хлебаров, Ячо.** // *Читалище*, VIII, 1929, № 1-2, с. 59-61; XI, 1932, № 1-2, с. 44-45; XI, 1932, № 7-8, с. 220-221.
- 34. Христова, Цветанка.** Ячо Хлебаров – визитната картичка на плевенската култура за цял век. // *Посредник* (Плевен), XIX, № 169, 3 септ. 2010, с. 7.
- 35. Цветанов, Ценко.** Обща библиография : Истор. преглед и днешно състояние. – 2. прераб. изд. – С., 1957, с. 102.
- 36. ЦИА**, ф. 1324, оп. 1, а.е. 14, л. 1.
- 37. ЦИА**, ф. 1324 к, оп. 1, а.е. 47.
- 38. ЦИА**, ф. 1324, оп. 1, а.е. 61.
- 39. ЦИА**, ф. 1324, оп. 1, а.е. 84.
- 40. ЦИА**, ф. 1324, оп. 1, а.е. 121.
- 41. ЦИА**, ф. 1324, оп. 1, а.е. 150, л. 36-37.
- 42. Читалище**, I, 1911, № 1, с. 1-2.
- 43. Читалище**, I, 1911, № 4-5, с. 148.
- 44. Читалище**, XV, 1936, № 5-6, с. 147.
- 45. Читалище**, VII, 1928, № 9-10, с. 259.
- 46. Читалище**, VIII, 1929, № 9-10, с. 277.
- 47. Читалище „Неофит Рилски”, с. Марашки Тръстеник, Плевенско.** // *Читалище*, XII, 1933, № 3-4, с. 118.
- 48. Читалищен ден в с. Пордим, Плевенско.** // *Читалище*, VII, 1928, № 1-2, с. 43.

Проф. дфн Мария Младенова

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Биобиблиографският указател „Ячо Хлебаров (1887–1951)” е посветен на третия ярък представител на библиотековедската школа, създадена в Плевен, която оказва силно влияние върху развитието на библиотечното и читалищното дело в България. В сравнение с Петър Ненков и Иван Данов, Ячо Стоянов Хлебаров е не само най-младият и най-образованият, но е и най-ерудираният неин представител, чиито многостранни духовни и книжовни прояви имат национална значимост.

Учител, издател, преводач, редактор, културен и читалищен деец, библиотековед и библиограф, той оставя значими собствени следи във всички области, където е работил, които и днес продължават да предизвикват възторзите и удивлението на изследователите на проявите му.

Биобиблиографският указател се издава по повод 145-годишнината от създаването на читалище „Съгласие 1869”, на чието настоятелство Ячо Хлебаров е бил член (1919–1939) и негов успешен председател (1932–1939) цели двадесет години. Продължавайки утвърдените от Нестор Марков, Петър Ненков и Иван Данов традиции, читалището продължава да се развива не само като едно от най-богатите в страната, но и с най-добре уредена библиотека, приложила първа в България високи европейски стандарти.

Издирените 353 публикации са групирани в два основни раздела: „Публикации от Ячо Хлебаров (№ 1–123) и „Публикации за Ячо Хлебаров” (№ 164–353). Към първия са въведени и два подраздела: „Ячо Хлебаров преводач” (№ 124–155) и „Ячо Хлебаров редактор” (№ 156–163) поради специфичния характер на тези негови интелектуални прояви, които не беше възможно да бъдат включени при авторските му публикации.

Внимателният преглед на литературата за Ячо Хлебаров дава възможност да се очертаят, макар и условно, няколко разграничителни периода в публикациите за него.

Първият обхваща времето от 1907 до средата на 1939 г., когато той получава безспорно признание и като книгоиздател, и като преводач, и като водач на читалищното движение в страната, и като дългогодишен редактор на списание „Читалище”. Признание, фиксирано в печата, но и чрез интереса към личността му сред културните и читалищните среди.

Вторият период (1940–1956 г.) е белязан с печата на подчертано тенденциозно мълчание около името му. Смъртта му през 1951 г. даже не е спомената нито в краеведския, нито в столичния печат. Дори читалище „Съгласие” не издава некролог...

Около 1957 г. се забелязва първото леко пропукване на леда около името на Ячо Хлебаров и плахо завръщане на интереса към личността му.

След ново седемнадесетгодишно мълчание, през 1973 г. в някои издания с краеведски характер и кратки статии в столичния печат се появяват опити да се припомнят някои от приносите му в областта на културата.

Около 1981 г. започва едно по-активно споменаване на името му, дава се израз на признание за направеното от него.

Цялостното признание и завръщането на обществения интерес към личността и проявите на Ячо Хлебаров настъпват през 1991 г. и постепенно се засилват, за което говорят и 56-те публикации за него, появили се от 1991 до 2014 г.

Основният принцип на подреждане на издирените материали е хронологично-азбучният. Издирените библиографски записи са представени по годината на отпечатването им, а когато в една година се срещат няколко записа, те са представени в азбучен ред.

Библиографските записи са съобразени с изискванията на действущите в България стандарти с някои малки изключения: не се повтаря името на автора в библиографското описание. Само в случаите, когато те са повече от един, имената им са посочени и в областта на авторската отговорност.

Заглавията на публикациите в първия дял и фамилиите на авторите във втората част са дадени получерни. Заглавията на периодичните издания и на сборниците, в които са поместени публикациите, са дадени курсивно.

За да се осигури бързо и качествено информационно търсене, към биобиблиографския указател са изработени три показалеца:

- Именен (на лица);
- Тематичен показалец;
- Географски показалец.

В Именния показалец не са включени имената от студията за Ячо Хлебаров и от приложението „Книги, издадени от Ячо Хлебаров, на които той не е преводач“.

В Тематичния показалец са отразени проблемите, по които Ячо Хлебаров има публикации, а в Географския са включени имената на местата, в които има документирани негови прояви като читалищен деец.

В Приложението са отразени 17 книги, издадени от неговото издателство „Буревестник“, на които той не е преводач. Така се изгражда по-цялостна представа за неговата издателска дейност. Четири от книгите (№ 8, 11, 13 и 14) не фигурират в репертоара „Български книги 1878–1944 г.“. За включването им се основавам на краеведски изследвания на Любен Дунчев за развитието на книгоиздаването в Плевенския край, в които те се споменават.

Основните източници за изработване на биобиблиографския указател за Ячо Хлебаров са: картотеките и фондът на читалище „Съгласие 1869“, краеведската картотека на Регионална библиотека „Христо Смирненски“ в гр. Плевен, местният периодичен печат, читалищни и библиотековедски списания, научни и юбилейни сборници, енциклопедични издания, библиотековедски статии и монографии, в които намират признание личността и делото на Ячо Хлебаров; използван е и библиотековедският фонд на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

В изданието не са включени електронни ресурси и архивни материали. Въпреки положените усилия, нямам претенции за абсолютна изчерпателност на указателя.

Искам да се надявам, че той ще бъде полезен и ще предизвика интереса както на широк кръг читатели, така и на студенти, преподаватели и изследователи, които проявяват интерес към изключителната личност на Ячо Хлебаров и трайните му приноси за развитието на духовната култура, читалищното и библиотечното дело както в Плевенския край, така и в България.

Изваквам своята най-искрена благодарност на доц. д-р Цветанка Панчева, която бе изключително полезен научен консултант в процеса на изработването на биобиблиографиите за Петър Ненков, Иван Данов и Ячо Хлебаров, а също и на прецизната им редакторка Светла Девкова.

Поднасям своите най-сърдечни благодарности на колегите Людмила Иванова от читалище „Съгласие 1869” и Петя Калудина, Поли Калайджиева и Мая Димитрова от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” за проявеното съпричастие и професионалното съдействие, които ми оказаха в работата ми над указателя.

Не по-малко съм признателна на проф. д-р Димитър Стойков, дмн – кмет на Община Плевен, както и на ръководството на читалище „Съгласие 1869”, благодарение на които, въпреки кризата, стана възможна появата на указателя. Така се осъществи и една моя двадесетгодишна мечта – да има биобиблиографски указател и за Ячо Хлебаров, чиято ерудирана, пленителна и озарена личност не един път е била обект на мои изследвания, а многостранните му прояви винаги са пораждали у мен не само истинско възхищение, но и преклонение пред всичко онова, което е направено за благоденствието на България чрез книги, библиотеки и читалища.

Днес личности от неговия тип не се срещат, въпреки че България има огромна потребност от хора, готови да работят за нея с чистотата на неговия възрожденски идеализъм, устремени към нейното ново Възраждане.

ЖИВОТ В ДАТИ

- 1887 4.III.** Роден в Плевен.
- 1905** Завършва Педагогическото училище в Лом.
- 1905-1906** Работи като начален учител в Плевен и сътрудничи с преводи на сп. „Учителска мисъл“.
- 1907** Основава издателство „Буревестник“ в Плевен.
- 1907-1911** Занимава се с издателска и преводаческа дейност.
- 1910.VIII.** Излиза кн. 1 от сп. „Книжовник“.
- 1911** Закрива „Буревестник“.
- 1911** Участва в създаването и редактирането на детско-юношеска библиотека и списание „Млад читател“.
- 1911 12-14.IV.** Участва в работата на Учредителния конгрес на Читалищния съюз. Избран е в УС за деловодител и за редактор на сп. „Читалище“.
- 1911 15.IV.** Приема всички деловодни книжа и суми от Стефан Гидиков.
- 1911 1.V.** Заедно с проф. Ив. Д. Шишманов присъства на годишния празник на ч-ще „Цар Борис“ в Бистрица, Софийско.
- 1911 9.V.** С проф. Шишманов съставят текстовете на окръжни № 5 и 6 и ги изпращат до всички читалища в страната.
- 1911.VII.** Излиза от печат кн. № 1 на сп. „Читалище“.
- 1912** Сред инициаторите за създаването на издателство „Образование“ в Плевен за учебна и педагогическа литература
- 1912 29-30.III.** Участва в работата на I редовен конгрес на Читалищния съюз.
- 1912 29.III.** Изнася отчетния доклад на съюза.
- 1912 30.III.** Пред конгреса чете реферата „Средства за стабилизиране на съюза“. Със Спиридон Георгиев и Коста Домусчиев започват издаването на сп. „Наша родина“ (Плевен) – месечно списание за ученици.

- 1915 Завършва СУ, следва правни и държавни науки – диплом № 918.
- 1915 Мобилизиран е на фронта – в състава на 9-а дивизия.
- 1917 9.XI. В Женева умира Петър Ненков.
- 1918 По покана на проф. Ал. Теодоров-Балан участва в учредяването на Българския библиографски институт.
- 1918 22.XII. Избран е в ръководството на театралния комитет на Плевенския общински театър.
- 1919 Избран е в настоятелството на читалище „Съгласие” и за председател на „Фонд читалищна сграда”.
- 1919-1923 Участва в основаването и дейността на издателство „Наша родина”.
- 1920-1939 Участва в дейността на Народния университет в Плевен.
- 1921 Сътрудничи на в. „Северно ехо” (Плевен).
- 1921-1924 Участва в редактирането на сп. „Родна мисъл” (Плевен).
- 1923-1924 Участва в редактирането на в. „Читалищно ехо”, издаван от читалище „Съгласие”.
- 1925 22.II. Участва в Учредителната конференция на окръжния читалищен съюз в Плевен. Избран е за негов подпредседател.
- 1925 21-22.III. Участва в работата на Национална читалищна конференция с участието на представители на окръжните читалищни съюзи.
- 1925 1.XI. Участва в 30-год. юбилей на ч-ще „Пчелин”, в с. Караш (Луковитско).
- 1925 27-29.XI. Участва в работата на VIII редовен конгрес на Читалищния съюз. Избран е за член на УС и за редактор на сп. „Читалище” и го редактира до кн. 7, 1939 г.
- 1925 30.XI. При конструирането на УС е избран за подпредседател на Читалищния съюз и работи като такъв до 1931 г. Възлага му се и да изработи устава на „Фонд съюзен дом”.

- 1925 11.XII.** Произнася слово при откриването на новия театрален салон в Плевен.
- 1925-1927** Участва в редактирането на в. „Читалишно ехо” (Плевен).
- 1926.I.** Участва в учредяването на „Фонд съюзен дом” към ВЧС.
- 1926 26.III.** Присъства на конференция на ОЧС - Плевен. Участва в разискванията по устава и бюджета. Избран за негов председател и остава такъв до 1932 г.
- 1927** Участва в редактирането и сътрудничи на в. „Съгласие”.
- 1927 20-21.II.** Участва в работата на IX извънреден читалищен конгрес. Избран е за подпредседател на ВЧС и за член на комисията по законопроекта за читалищата.
- 1927 10.IV.** В Ловеч участва в работата на III конференция на съюзните читалища в Плевенски окръг. Изнася реферата „Читалищен съюз и читалищно законодателство”.
- 1927 4.IX.** Придружава Енрико Дамяни при посещението му в Плевен.
- 1927 2.X.** Пред окръжна читалищна конференция в Плевен говори по Закона за народните читалища и неговото приложение.
- 1927 15-16.X.** Ръководи работата на извънредна читалищна конференция в София с участието на представители на всички културни и професионални съюзи за създаване на Общокултурен комитет към ВЧС. В реферат излага целите и задачите му.
- 1927 16.X.** В аудитория 45 на СУ изнася реферата „Прилагане на закона за народните читалища”.
- 1927 20.XII.** На среща с министъра на народната просвета Никола Найденов се обсъждат решенията на извънредната читалищна конференция, както и въпросите по приложение на Закона за народните читалища и тяхното оземляване.

- 1927** При откриване на Народния университет в с. Пордим, основан от Е. Хаскел, говори на тема: „Нуждата от просвета в селото”.
- 1928 29.I.** Придружава шведския консул, който изнася в Плевен лекция „Културното и икономическото развитие на Швеция”.
- 1928 1.III.** В Плевен изнася сказката „Град Плевен – стопанско положение и бъдещо развитие”.
- 1928 5-7.III.** Организира изнасянето в Плевен на три сказки от проф. Асен Златаров: „Емил Зола – човекът и делата му”, „Храна и здраве” и „Биологичната проблема за живота и смъртта”.
- 1928 1-31.VIII.** Открива и ръководи работата на едномесечния библиотечарски курс в София. Чете лекция по „Читалищно дело. Извънучилищно образование. Читалищни библиотеки”.
- 1928 5-7.X.** Участва в работата на X конгрес на ВЧС. Изнася отчета му за 1927/1928 г.
- 1928 7.X.** В петото заседание докладва по въпроса за измененията в устава на ВЧС. Избран е в комитета по устава. Изнася и реферата „Нашето читалищно дело. Създаване на читалищна кооперация”.
- 1928 8.X.** При конструирането на УС е избран за подпредседател на ВЧС и за редактор на сп. „Читалище”. Възлага му се да изработи проектоустава на Читалищната кооперация.
- 1928 20.XI.** Придружава проф. Ст. Младенов, който изнася в Плевен лекцията „Аспаруховите първобългари и златното им съкровище във Виена”.
- 1929 27.I.** Участва в провеждането на годишното отчетно събрание на Обществено-образователното дружество „Съгласие” – Плевен.
- 1929 20-23.II.** Сред организаторите е на четири сказки, изнесени от проф. Асен Златаров.
- 1929 9.III.** На заседание на УС на ВЧС е приет „Устав на кооперацията на читалищата в България”, изработен от него.

- 1929 11-12.III.** Придружава Енрико Дамяни, който изнася в Плевен две сказки: „Италианските маски и тяхната роля в италианския театър” и „Сегашната италианска литература”.
- 1929 28.IV.** На околийска читалищна конференция в Стара Загора изнася реферат „Читалището като стимул за всестранното напредване на страната”.
- 1929 26.V.** На читалищна конференция във Велико Търново говори на тема: „Съвременната просвета и култура”.
- 1929 1.VI.** В София се учредява Читалищната кооперация. Изработва и докладва проектоустава ѝ. Избран е за неин председател и работи като такъв до 1945 г.
- 1929 1-30.VIII.** Ръководи работата на библиотекарския курс в София.
- 1929 2.X.** Избран е за председател на Демократическата партия в Плевен.
- 1929 6.X.** На окръжна читалищна конференция в София говори на тема: „Задачите на окръжните читалищни съюзи”.
- 1929 13.X.** В Плевен се честват 60 г. от основаването на читалище „Съгласие”. Открива тържеството със слово.
- 1929 14.X.** В читалищния салон в Плевен изнася сказка на тема: „История на читалището и неговите задачи”.
- 1929 26.X.** Със заповед № 4048 е назначен за член на Висшия читалищен съвет към МНП.
- 1929 31.X.** Сред организаторите е на Яворова вечер в Плевен с участието на Л. Стоянов, Рена Попова, Н. В. Ракитин, Георги Караиванов, Димитър Панталеев и др.
- 1929 8-10.XI.** Участва в подготовката и в работата на XI редовен конгрес на ВЧС. Изнася реферат „Задачи и постижения на българското читалище”.
- 1929 10.XI.** На заседание на УС на ВЧС е преизбран за негов подпредседател и редактор на „Читалище”.

- 1929 11.XI.** На заседание на ВЧС към МНП изнася реферата „Кооперативен строеж на читалищни сгради”.
- 1929 25-26.XI.** Проф. Константин Гълъбов, поканен от Хлебаров, изнася в Плевен сказките „Новата българска литература” и „П. К. Яворов”.
- 1929 30.XI.** Сред организаторите е на писателска вечер в Плевен с участието на: Владимир Василев, Елисавета Багряна, Георги Райчев, Ангел Каралийчев, Никола Ракитин, Вела Ушева, Николай Райнов, Йордан Ступел и Никола Фурнаджиев.
- 1930 26.I.** Пред годишното събрание на дружество „Съгласие” изнася отчетния доклад.
- 1930 9.II.** В Шумен на читалищна конференция говори върху „Ролята на самообразованието за стопанския, нравствения и политическия живот на един народ”.
- 1930 2.III.** Взема участие в работата на читалищна конференция в Орехово.
- 1930 4.III.** Участва в работата на читалищна конференция във Враца.
- 1930 16.III.** На читалищна конференция в Плевен той и проф. М. Арнаудов изнасят реферати за значението на читалищата като културен фактор.
- 1930 13.IV.** Ръководи окръжна читалищна конференция в Пловдив. Изнася реферат на тема: „Задачи и постижения на българското читалище”.
- 1930 1-31.VII.** Участва в организирането на едномесечен библиотечарски курс. Чете и лекции по „Читалищно дело. Извънучилищно образование. Читалищни библиотеки”.
- 1930 17.XI.** Участва в работата на читалищна конференция в гр. Елена.
- 1930 23.XI.** На годишното събрание на околийския читалищен съюз в Ловеч изнася реферата „Просветата и културата и задачите на нашата интелигенция”.
- 1930 27.XI.** Участва в работата на читалищна конференция в гр. Павликени.

- 1931 1.П.** В Плевен изнася сказката „Същност и задачи на демокрацията“.
- 1931 15-17.IV.** Открива и ръководи работата на XII конгрес на ВЧС. Изнася и реферат на тема: „Читалищата и интелигенцията в служба на народа ни“.
- 1931 19.VI.** На заседание на новоизбрания УС на ВЧС е избран за негов председател и остава на този пост до средата на 1939г.
- 1931 24.V.** От името на ВЧС поднася приветствие по случай 75-год. юбилей на читалище „Еленка и Кирил Аврамови“ – Свищов.
- 1931** В Плевен се основава водоснабдителната кооперация „Здраве“, на която за известно време е и председател.
- 1932 7.П.** Избран за председател на настоятелството на дружество „Съгласие“.
- 1932 9-14.П.** Участва в работата на библиотекарския курс в Плевен. Чете лекции по „Организация, задачи и постижения на читалищата“.
- 1932 2.П.** Участва в организирането на юбилей на Асен Златаров в Плевен, по случай 25 г. научна, писателска и културно-обществена дейност.
- 1932 3.П.** Участва в литературното четене в чест на Асен Златаров, устроено от литературната задруга „Предел“.
- 1932 20.П.** На конференция на окръжния читалищен съюз в Плевен чете реферат на тема: „Нашето читалищно дело и задачите на българската интелигенция в служба на народа ни“.
- 1932 26.П.** Участва в работата на общото събрание на читалищната кооперация.
- 1932 27.П.** Присъства на читалищна сбирка в с. Еница, Белослатинско.
- 1932 10.IV.** В Ловеч на околийска читалищна конференция изнася реферата „Интелигенция и народ във връзка с целите и задачите на читалищата“.

- 1932 29-31.V.** Открива и ръководи работата на XIII конгрес на ВЧС. Говори и за делото на българското читалище.
- 1932 27.VIII.** С беседа закрива библиотекарския курс в Ловеч.
- 1932 16.X.** Ръководи срещата с представителите на читалищните кина. Обсъждат се въпроси, свързани с дейността им.
- 1932 4-5.XI.** Придружава Мара Белчева в град Плевен, която разказва спомени и впечатления за Пенчо Славейков, П. К. Яворов, П. Ю. Тодоров и д-р Кр. Кръстев.
- 1932 20.XI.** По случай Деня на книгата в гр. Плевен е организиран празник, на който произнася слово за книгата и нейното значение.
- 1932 5.XII.** Съпровожда Калина Малина, която в Плевен говори за „Ролята и просветата в услуга на поминъка на нашия селянин”.
- 1933 20.I.** Включен е в комисия по водоснабдяването на Плевен.
- 1933 5.II.** Изнася отчетния доклад пред годишното събрание на Обществено-образователното дружество „Съгласие”.
- 1933 25.II.** Открива юбилейна вечер в Плевен, посветена на Максим Горки, със слово за писателя.
- 1933 4.III.** В София участва в работата на окръжната читалищна конференция и изнася реферат.
- 1933 19.III.** Пред околийска читалищна конференция в с. Гулянци, Никополско изнася реферат на тема: „Задачи и постижения на нашето читалище”.
- 1933 25.III.** Пред годишното събрание на Читалищната кооперация изнася отчетния доклад за работата ѝ.
- 1933 26.III.** На читалищна конференция в Луковит изнася реферат.
- 1933 30.IV.** В Плевен се организира юбилей на Н. В. Ракитин по случай 25 г. писателска и обществена дейност. Хлебаров е председател на организационния комитет. Взема участие и в редактирането на юбилейния лист „Никола Василев Ракитин”.

- 1933 6-8.V.** Участва в организирането и работата на XIV конгрес на ВЧС, проведен в Плевен. Изнася и реферата „Задачи и постижения на българското читалище”.
- 1933 8.V.** С делегатите на конгреса посещава Народния селски университет на Едуард Хаскел в с. Пордим, Плевенско.
- 1933 20-27.VII.** Пред курса за библиотекари в Севлиево изнася лекции за „Значението и ролята на читалищата и каква трябва да бъде тяхната дейност”.
- 1933 19.IX.** Пише писма до министър Кисъов в защита на Н. В. Ракитин.
- 1933 26.XI.** Открива и ръководи работата на извънредна читалищна конференция в София, посветена на културно-просветната им дейност.
- 1933 19.XII.** В читалище „Неофит Рилски” в с. Марашки Тръстеник изнася беседата: „Науката и просветата в услуга на поминъка на нашия селянин”.
- 1933** Участва в редактирането на в. „Вит”.
- 1934 3.III.** Присъства на конгрес на Съюза на писателите от провинцията, проведена в Плевен.
- 1934 18.III.** На областна читалищна конференция в Червен бряг изнася реферата „Развой и значение на читалищата в България”.
- 1934 29-30.IV.** Открива и ръководи работата на XV редовен конгрес на ВЧС. Изнася и реферат на тема: „Читалището и задачите на нашата интелигенция”.
- 1934 29.IV.** В 13.30 ч. говори по Радио София за задачите на българските читалища.
- 1934 2.V.** Умира приятелят му Н. В. Ракитин.
- 1934 26.V.** Назначен е за областен управител на област Плевен, която включва и Търновски окръг.
- 1934 8.VIII.** Подава оставката си като областен управител.
- 1934 8.XI.** Участва в работата на читалищна конференция във Видин и изнася реферат.
- 1934 19.XI.** По случай 65 г. от основаването на ч-ще „Съгласие” изнася беседа за „Книгата и нейното значение за човечеството”.

- 1934 21.XI.** Открива и ръководи работата на читалищната конференция в София. Изнася реферат „Задачите на българското читалище в настоящия момент”.
- 1934 23.XII.** Произнася приветствие по повод 50-годишния юбилей на читалище „Развитие” във Враца.
- 1935 27.I.** По негова инициатива при ВЧС се основава комитет „Н. В. Ракитин” и се приема уставът му.
- 1935 30-31.III.** Пред околийска читалищна конференция в с. Щръклево, Русенско изнася реферата „Просветата в духа на новото време”.
- 1935 6.IV.** Провежда годишното събрание на Читалищната кооперация и чете отчета ѝ.
- 1935 2.V.** Организира първото литературно четене в Плевен на литературния кръжок „Н. В. Ракитин”.
- 1935 5-6.V.** Открива XVI конгрес на ВЧС в София и ръководи работата му. Изнася и реферата „Задачите на читалището в духа на новото време”. Докладва и върху предстоящи изменения в устава на Съюза. Конгресът му възлага да събере материали за издаването на юбилеен сборник по случай 25 г. от създаването на Читалищния съюз.
- 1935 15-30.VIII.** Участва в провеждането на библиотекарски курс в Ловеч. Чете лекции по „Читалищно дело”.
- 1935 31.VIII.** Закрива със слово библиотекарския курс и връчва дипломите на курсистите.
- 1935 12.X.** В салона на читалище „Развитие” в Севлиево пред читалищна конференция изнася реферат на „Задачите на българското читалище”.
- 1935 14.XI.** Пред аудитория на народния университет към ч-ще „Съгласие” изнася сказка на тема: „Интелигенция и народ”.
- 1935 17.XI.** В читалище „Пробуда” в Бургас, пред читалищна конференция изнася сказка „Просветата и културата в духа на новото време”.
- 1935 18.XI.** В читалище „Зора” в гр. Сливен изнася реферата „Интелигенция и народ”.

- 1935 30.XI-1.XII.** Пред окръжна читалищна конференция в гр. Плевен изнася реферат „Интелигенция и народ”. Ръководи и работата на конференцията.
- 1935 8.XII.** На околийска читалищна конференция в Русе изнася реферата „Задачите на народните читалища”.
- 1935 9.XII.** Сред организаторите е на литературно четене в Плевен с участието на Ангел Каралийчев, Асен Разцветников, Йордан Ступел и Славчо Красински.
- 1936 25.I.** Сред организаторите е на литературно четене в Плевен от членове на „Обществото на българските писатели есеисти от София”. Сред участниците са проф. Константин Гълъбов, проф. Андрей Стоянов, Жана Николова, Кирил Кръстев, Георги Томалевски.
- 1936 17.II.** Изнася отчетния доклад пред годишното събрание на дружеството „Съгласие”. Преизбран е за негов председател.
- 1936 28.III.** Изнася отчета пред годишното събрание на Читалищната кооперация.
- 1936 21.V.** От името на ВЧС произнася приветствено слово на юбилейното тържество по случай 80 г. от създаването на ч-ще „Постоянство” – Лом. Изнася и реферат „За мястото и ролята на нашето читалище и ролята на нашата интелигенция като водач на народа”.
- 1936 4-5.X.** На околийска читалищна конференция в Ловеч изнася реферата „Интелигенция и народ”.
- 1936 5.XI.** В Плевен изнася сказката „Българският народ и неговите водачи”.
- 1936 10.XI.** Произнася слово и участва в работата на околийска читалищна конференция в Казанлък.
- 1936 22.XI.** На окръжна читалищна конференция в Пловдив изнася сказката „Интелигенция и народ”.
- 1936 1.XII.** Подписва договора с арх. Ямантиев за проектирането на библиотечна сграда в Плевен.

- 1937 31.I.** Открива годишното събрание на дружество „Съгласие” и изнася отчетния доклад.
- 1937 20.III.** На годишно отчетно събрание на Читалищната кооперация изнася отчетния доклад.
- 1937 11-12.IV.** Участва в работата на юбилейния XVII конгрес на ВЧС. Произнася приветствено слово. Награден е с орден „Св. Александър”.
- 1937 12.IV.** Изнася реферат на тема: „Българският народ и неговите водачи”.
- 1937 13.IV.** Преизбран е за председател на ВЧС и редактор на сп. „Читалище”.
- 1937 2.V.** Участва в утро, посветено на Н. В. Ракитин, организирано в Плевен от Съюза на писателите от провинцията.
- 1937 10.VI.** Произнася слово при откриването на новата сграда на библиотеката на читалище „Искра” в Казанлък.
- 1937 7-8.XI.** На събор на читалищните дейци от Харманлийска околия изнася реферата „Просвета и култура”.
- 1938 11.XII.** На окръжна читалищна конференция в Шумен изнася реферата „Българският народ и неговите водачи”.
- 1938 30.I.** Изнася отчетния доклад пред годишното събрание на дружество „Съгласие”.
- 1938 19.III.** Ръководи работата на конференция в София, посветена на защитата на читалищните кина.
- 1938 31.III.** Присъства на годишното събрание на Читалищната кооперация.
- 1938 7.IV.** На тържество по случай 10 г. от създаването на Околийския читалищен съюз в Севлиево произнася поздравително слово.
- 1938 8.IV.** В Севлиево изнася сказка „Дългът на интелигенцията към народа”.
- 1938 29-30.V.** Открива VIII конгрес на ВЧС, проведен в Казанлък. Изнася отчет за дейността му през 1937 г. и доклад за належащите изменения в устава. Преизбран е за председател на УС на ВЧС.

- 1938 26.VI.** В с. Хлевене, Ловешко изнася сказка „Необходимостта от просвета в селата”.
- 1938 X.** Произнася слово за театъра при откриването на театралния сезон в Плевен.
- 1938 XI.** Заедно с Иван Данов посещават ч-ще „Напредък” в гр. Дупница и участват в заседание на читалищното ръководство.
- 1938 13.XI.** Открива и ръководи работата на извънредна читалищна конференция в София, свикана във връзка с предвидените от МНП изменения в Закона на народните читалища.
- 1938 18.XII.** На читалищна сбирка в Габрово говори на тема: „Читалището в миналото и неговото значение днес”.
- 1939 II.** Произнася приветствено слово на юбилейното тържество по случай 25 г. от създаването на Съюза на българските писатели.
- 1939 20.III.** Пише изложение от името на УС на ВЧС до министъра на финансите по повод предстоящите изменения в Закона за държавните привилегии, акцизите и патентите, изискващ читалищните кина да плащат данък върху прихода от входните билети.
- 1939 25.III.** Изнася отчета на Читалищната кооперация пред годишното ѝ събрание.
- 1939 IV.** Участва в редактирането на лист „Н. В. Ракитин”, издаден по случай 5 г. от смъртта му.
- 1939 6-7.V.** Открива и ръководи работата на XIX конгрес на ВЧС. Изнася отчетен доклад за дейността му. Избран е в УС като съветник.
- 1939 VI-VII.** Оттегля се от читалищна дейност.
- 1939 19.X.** Във в. „Северно ехо” съобщава, че заедно със Ст. Коледаров ще издават двуседмично списание „Ново читалище”.
- 1941 I.** Пише изложения до министър-председателя и до МНП против предстоящите изменения в Закона за читалищата.

- 1942 29-30.XI.** Провежда се XX конгрес на ВЧС. В негово отсъствие е избран за член на УС.
- 1944 15.IX.** Избран е в състава на Областния комитет на Отечествения фронт.
- 1944 25.IX.** Заедно с Иван Рачев приемат архива на ВЧС, евакуиран в с. Кардам.
- 1944 19.X.** Със заповед № 145 на министъра на вътрешните работи е отстранен бившият УС на ВЧС. Със същата Ячо Хлеббаров е назначен за член на Временния управителен съвет на ВЧС.
- 1944 10.XII.** Провежда се годишното събрание на Читалищната кооперация. Отново е избран за неин председател.
- 1946 9.VII.** За шест месеца е въдворен в ТВО „Росица“.
- 1947 19.III.** Умира Иван Данов.
- 1947** Заличен е от списъка на адвокатите и са му отнети адвокатските права.
- 1949.VII.-VII.1951** Въдворен е в ТВО в Белене, където прекарва две години.
- 1951 24.XII.** Умира в Плевен.
- * * *
- 2012 7.III.** Читалище „Съгласие 1869” организира научна конференция по повод 125-годишнината от неговото рождение.
- 2012 15.V.** Общинският съвет на Плевен го удостоява посмъртно със званието „Почетен гражданин на Плевен”.

ПУБЛИКАЦИИ ОТ ЯЧО ХЛЕБАРОВ

1906

1. **[Етични проблеми]**. // *Учит. мисъл*, III, 1906, № 7, с. 77-80.

Рец. за: Евгений Лозински. Етични проблеми. – Плевен : Печ. В. Димитров, 1906. – (Библ. Ново възпитание; год. 1, № 5).

1907

2. **[Морис Метерлинг]**. // *Учит. мисъл*, IV, 1907, № 6-7, с. 122-124.

Рец. за: Зинаида Венгерова. Морис Метерлинг като художник и мислител. – София : Печ. Колчев, 1907.

1909

3. **Изкуството в буржоазното общество**. // *Изкуството в буржоазното общество*. – С., 1909, с. 78-100.

1910

4. **Библиографически бюлетин (1906-1907)**. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 4-5, с. 103-107.

Рец. за: Библиографически бюлетин (1906-1907; Год. X-XI) на книгите, списанията и вестниците, които са постъпили в Софийската народна библиотека. – София : Държ. печ., 1910.

5. **[Български книгопис за сто години]**. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 2-3, с. 39-44.

Рец. за: А. Теодоров-Балан. Български книгопис за сто години (1806-1905). – София : Бълг. книж. д-во, 1909.

6. **Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане на книгите в публичните библиотеки**. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 1, с. 7-8; № 2-3, с. 51-55; № 4-5, с. 118-120.

Подпис: Я. С. Х.

7. **[Международна статистика на книгите]**. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 2-3, с. 48-50.

Подпис: А. Рафаелов.

Рец. за: М. В. Iwinski. Международна статистика на книгите, 1910.

Рецензентът е отбелязал, че книгата е била раздадена на всички участници в конгреса на МБИ (Брюксел, 1910). Най-вероятно тя е донесена от Петър Ненков.

8. [От отбрана към нападение]. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 4-5, с. 154.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Г. В. Плеханов. От обороны к нападенію : Ответ г. А. Богданову, критика итальянского синдикализма и другие статьи. – Москва : Книжный магазин А. Д. Друтман, 1910.

9. Програмна дума. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 1, с. 3-4.

Без подпис.

10. [Славянската раса]. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, №4-5, с. 153-154.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Lubor Niederle. La Race Slave : Statistique, Demographie, Anthropologie / Traduit du Tchèque Louis Leger. – Paris : Felix Alcan, 1910.

11. Съюз на библиотекарите. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 1, с. 5-7; № 2-3, с. 45-48; № 4-5, с. 108-110.

Подпис: Д-р С. Страхилов.

12. [Юбилеен сборник на българското народно читалище „Зора“]. // *Книжовник* (Плевен), I, 1910, № 2-3, с. 87-88.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Юбилеен сборник на българското народно читалище „Зора” в гр. Сливен 1860-1910. – София : Придворна печ., 1910.

1911

13. [Библиография на произведенията на Л. Н. Толстой]. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 85-86.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Б. С. Боднарскій. Библиография произведений Л. Н. Толстого : Опыт систематического указателя. – Москва : Изд. кн. маг. Труд, 1910.

14. [Библиотеки и тяхната организация и техника]. // *Читалище*, I, 1911, № 4-5, с. 126-127.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Л. Б. Хавкина. Библиотеки, их организация и техника : Руководство по библиотековедению. – 2-е перераб. и доп. изд. – Санкт-Петербург : Изд. авт., 1911.

15. Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки : Библиотеките и народа. // *Читалище*, I, 1911, № 1, с. 20-22.

16. Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки : Коя библиотека е добре уредена?. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 77-79.

17. Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки : Обзавеждане на библиотеките : Библиотекарят, неговото положение и подготовка. // *Читалище*, I, 1911, № 4-5, с. 122-125.

18. Какво ни предстои?. // *Читалище*, I, 1911, № 1, с. 5-8.

За предстоящите задачи на Читалищния съюз.

19. Народните четения у нас. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 57-60.

Подпис: Д-р С. Страхилев.

20. Нашите читалища. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 49-53.

История, съвременно състояние и задачи.

21. Нови източници на съюза. // *Читалище*, I, 1911, № 4-5, с. 105-108.

Състояние и задачи на Читалищния съюз.

22. Публичната градска библиотека в гр. Плевен. // *Читалище*, I, 1911, № 4-5, с. 109-114.

Подпис: А. Рафаелов.

Също и в: *Бълг. архив*, III, 1914, № 11-12, с. 40-42.

23. Читалищата и книжнината у нас. // *Лит. беседа*, I, 1911, № 8-10, с. 272-274.

24. Читалищата и общините. // *Читалище*, I, 1911, № 2-3, с. 54-56.

Подпис: А. Рафаелов.

1912

25. Как трябва да бъдат уредени публичните библиотеки : Библиотечната сграда : Библиотечните пожари : Мебели и обстановка. // *Читалище*, I, 1912, № 6-7, с. 183-186.

26. Пред конгреса [на Читалищния съюз]. // *Читалище*, I, 1912, № 6-7, с. 153-157.

1920

27. Устав на общоградския фонд при Обществено-образователното дружество „Съгласие“ за съзиждане на библиотечна сграда и театър в град Плевен. – Плевен, 1920. – 11 с.

Без подпис.

1921

28. Иван Вазов. // *Сев. ехо* (Плевен), I, № 31, 30 окт. 1921, с. 1.

По повод смъртта на народния поет.

1925

29. Плевенската библиотека. // *Сев. ехо* (Плевен), V, № 48, 11 дек. 1925, с. 1.

Статията е по повод 49 години от освобождаването на Плевен от турското присъствие и откриването на новата читалищна сграда. Съдържа истор. сведения за библиотеката, превърнала се в училище за библиотекарите в страната.

1926

30. Библиотечно и читалищно законодателство. // *Читалище*, VI, 1926, № 2-3, с. 41-47.

31. Върховният съюз на читалищата в България. // *Читалище*, VI, 1926, № 1, с. 4-8.

Истор. сведения за създаването на съюза и задачите му.

32. От редакцията. // *Читалище*, VI, 1926, № 1, с. 1-3.

Без подпис.

1927

33. [Годишник на Народната библиотека]. // *Читалище*, VI, 1927, № 6-8, с. 195-196.

Рец. за: Годишник на Народната библиотека в София. – София : Държ. печ., 1924.

34. Закон за народните читалища. // *Читалище*, VI, 1927, № 4-5, с. 89-93.

35. Плевен. // *Съгласие* (Плевен), I, № 2, 31 март 1927, с. 9-10.

Сведения за възникването на града, населението и икономическото му развитие.

36. Плевен : Стопански инициативи и предприятия. // *Плевен* 11 дек. 1877–1927 : Юбил. изд. по случай 50 години от освобождаването на града. – Плевен, 1927, с. 12-13.

37. Прилагане на закона за народните читалища. // *Читалище*, VI, 1927, № 6-8, с. 137-141.

38. Фонд съюзен дом. // *Читалище*, VI, 1927, № 6-8, с. 165-168.

39. Читалищата и българската книга. // *Читалище*, VI, 1927, № 9-10, с. 201-206.

1928

40. Делото на X-ия читалищен конгрес. // *Читалище*, VII, 1928, № 7-8, с. 169-172.

41. [Ломското читалище „Постоянство“]. // *Читалище*, VII, 1928, № 3-4, с. 108-109.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Ломско гражданско читалище „Постоянство” : Юбил. сб. 1856-1926. – Лом : Печ. Зора, 1927.

42. На работа за културата. // *Читалище*, VII, 1928, № 1-2, с. 5-9.

43. Пред десетия конгрес на Читалищния съюз. // *Читалище*, VII, 1928, № 3-4, с. 57-61.

44. Професор Иван Д. Шишманов : Първият председател на Върховния читалищен съюз. // *Читалище*, VII, 1928,

№ 5-6, с. 115-118.

По повод внезапната смърт на учения.

45. [Сборник на Габровската народна библиотека]. // Читалище, VII, 1928, № 1-2, с. 50-52.

Рец. за: Сборник на Габровската народна библиотека Априлов-Палаузов. – Габрово : Печ. Родина, 1925.

46. Читалищна кооперация. // Читалище, VII, 1928, № 9-10, с. 233-236.

1929

47. [Библиографически бюлетин за 1924-1925 г.]. // Читалище, VIII, 1929, № 1-2, с. 59-61.

Рец. за: Библиографически бюлетин за депозираните книги в Софийската народна библиотека през 1924-1925 год. – София : Държ. печ., 1926.

48. [За значението на детските библиотеки : Предговор]. // Цветанов, Ценко. Детски библиотеки : Устройство, методи и значение. – С., 1929, с. 5-6.

Дата: 1.X.1929, Плевен.

49. Книгата и българското читалище. // Читалище, VIII, 1929, № 3-4, с. 65-68.

50. Нашето читалищно дело : Създаване на читалищна кооперация : Реферат, изнесен пред десетия конгрес на читалищата в София. // Читалище, VIII, 1929, № 5-6, с. 163-171; IX, 1930, № 5-7, с. 152-164.

51. Плевенското читалище „Съгласие” : 60 години от основаването му. // Читалище, VIII, 1929, № 7-8, с. 211-215.

52. По прилагане на закона за народните читалища. // Читалище, VIII, 1929, № 5-6, с. 129-132.

53. Устав на българското кооперативно сдружение „Кооперация на читалищата в България” с ограничена отговорност за кредитиране, доставки, издателство и представителство. – София, 1929. – 15 с.

Без подпис.

1930

54. [Детски библиотеки]. // *Читалище*, IX, 1930, № 5-7, с. 204-205.

Без подпис.

Рец. за: Ценко Цветанов. Детски библиотеки : Устройство, методи и значение. – София : Хемус, 1929.

55. [История на Народната библиотека]. // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 211-212.

Без подпис.

Рец. за: В. Йорданов. История на Народната библиотека в София : По случай 50-годишнината ѝ 1879-1929. – София : Държ. печ., 1930.

56. От редакцията. // *Читалище*, IX, 1930, № 1-2, с. 3-4.

Без подпис.

57. Седемдесетгодишнината на българското народно читалище „Зора” в гр. Сливен (1860-1930). // *Читалище*, IX, 1930, № 5-7, с. 129-131.

58. Софийската народна библиотека (1879–1929). // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 209-211.

1931

59. [Български читалища преди Освобождението]. // *Читалище*, X, 1931, № 8-10, с. 178-181.

Рец. за: Стилиян Чилингиров. Български читалища преди Освобождението : Принос към историята на Българското възраждане. – София : Мин. на нар. просв., 1930.

60. Върховният читалищен съюз : 20 години от неговото създаване. // *Читалище*, X, 1931, № 1-2, с. 3-6.

61. Седемдесет и пет годишнината на читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови” в гр. Свищов (1856–1931). // *Читалище*, X, 1931, № 6-7, с. 113-118.

62. Същност и задачи на демокрацията : Беседа. // *Нов поглед* (Плевен), I, № 47, 7 февр. 1931, с. 1.

63. Същност и задачи на демокрацията : Беседа. – Плевен : в. *Нов поглед*, 1931. – 16 с.

2. изд. Що е демокрация : Резюме на една беседа от ... държана в

Плевен. – София : Печ. Пряпорец, 1932. – 15 с.

64. [Юбилейна книга на село Мекиш]. // *Читалище*, Х, 1931, № 6-7, с. 157-158.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Юбилейна книга на село Мекиш. – Тръмбеш : Печ. на Цанко Колев, 1930.

1932

65. [Български книгопис за 1930 г.] // *Читалище*, XI, 1932, № 7-8, с. 220-221.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Български книгопис за 1930 г. : Год. XXXIV : Т. 2. Списания и вестници. – София : Държ. печ., 1932.

66. [Български книгопис за 1931 г.] // *Читалище*, XI, 1932, № 1-2, с. 44-45.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Български книгопис за 1931 г. : Год. XXXIV : Т. 1. Книги. – София : Държ. печ., 1932.

67. Водоснабдяването на Плевен. // *Сев. ехо* (Плевен), XII, № 4, 22 ян. 1932, с. 2.; № 32, 18 авг. 1932, с. 2; XIV, № 795, 8 апр. 1934, с. 5.

В края на 1931 г. в Плевен се създава кооперация „Здраве“, която има за задача да снабди града с модерен водопровод, който да даде на гражданите качествена вода. За известно време Я. Хлебаров е неин председател.

68. Ден на българската книга. // *Читалище*, XI, 1932, № 1-2, с. 9-11.

69. Д-р Асен Златаров : 25-годишна научна и литературна дейност. // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 49-50.

По повод юбилея на учения.

70. Книгата, читалището и нашия писател. // *Читалище*, XI, 1932, № 7-8, с. 161-165.

71. Професор Асен Златаров. // *Сев. ехо* (Плевен), XII, № 10, 3 март 1932, с. 2.

По повод юбилея на учения.

Също и в: *В дар на Асен Златаров* : Юбил. сб. – С., 1932, с. 217-218.

72. Тринадесетият конгрес на читалищата. // Читалище, XI, 1932, № 5-6, с. 113-115.

1933

73. Михаил (Маню) Папазов : (40-годишна обществена дейност). // Съгласие (Плевен), I, № 5, 4 ян. 1933, с. 1, 2.

74. Никола Василев Ракитин : Личност и творчество. // Н. В. Ракитин 1908–1933. Ед. л. – Плевен, 30 апр. 1933, с. 1-2.

На с. 10 – снимка на поета с юбилейния комитет и председателя му Ячо Хлебаров.

Също и в: *Лит. глас*, V, № 192, 30 апр. 1933, с. 1, 2.

Също и в: *Читалище*, XII, 1933, № 5-6, с. 129-134 : 1 л. портр.

75. Организиране на народопросвета чрез читалището. // Читалище, XII, 1933, № 7-8, с. 193-196.

76. Писмо до господин Копейкин. // Знаме, VIII, № 57, 13 март 1933, с. 2.

На 20. II. 1933 г. читалище „Съгласие”, чийто председател е Ячо Хлебаров, организира тържествено честване на юбилей на Максим Горки. По този повод г-н Копейкин (Тодор Кожухаров) публикува във в. „Слово” яростна статия срещу читалището и неговия председател, като ги обвинява в „открита болшевишка пропаганда”. В отговор на нападките Ячо Хлебаров, който открива празника с тържествено слово, публикува писмото до г-н Копейкин, с което дава достоен отговор на неоснователните хули, заставайки на честни граждански позиции. Под загл. „М[аксим] Горки в Плевен” е публикувана част от писмото до г-н Копейкин, отпечатано във в. „Знаме”.

77. Развитие на читалищното дело. // Читалище, XII, 1933, № 9-10, с. 257-259.

1934

78. Българската книга в Югославия. // Читалище, XIII, 1934, № 7-8, с. 193-195.

79. Задачите на нашето читалище в настоящия момент : [Реферат, четен на 21 ноем. 1934 г. пред участниците в

извънредна читалищна конференция на ВЧС]. // *Читалище*, XIII, 1934, № 9-10, с. 277-286.

80. Злочестата съдба на Н. В. Ракитин. // *Читалище*, XIII, 1934, № 5-6, с. 130-132 : 1 л. портр.

По повод смъртта на поета.

Също и в: *Лит. глас*, VI, № 234, 13 май 1934, с. 6.

81. Народните университети. // *Читалище*, XIII, 1934, № 9-10, с. 257-259.

82. Нашето читалище : Развитие и организиране. // *Читалище*, XIII, 1934, № 3-4, с. 65-68.

83. Никола В. Ракитин : По случай трагичната му кончина. // *Сев. ехо* (Плевен), XIV, № 763, 6 май 1934, с. 2.

Без подпис.

84. [От Ком до Емине]. // *Читалище*, XIII, 1934, № 3-4, с. 125.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Павел Делирадев. От Ком до Емине : По билото на Стара планина : Географско-истор. пътеписи. – София : Печ. Гладстон, 1934.

85. От редакцията. // *Читалище*, XIII, 1934, № 1-2, с. 3-5.

Без подпис.

86. Петдесет години работа за култура и просвета. // *Петдесет години ученолюбиво дружество „Развитие” – Враца 1869–1934 : Юбил. сб. – С., 1934, с. 52-53.*

87. Читалището и задачите на българската интелекция : [Реферат, изнесен на XV конгрес на ВЧС, 30 апр. 1934 г.]. // *Читалище*, XIII, 1934, № 7-8, с. 243-249.

1935

88. Ден на българската книга. // *Читалище*, XIV, 1935, № 5-6, с. 129-131.

89. Пред XVI конгрес на читалищата. // *Читалище*, XIV, 1935, № 1-2, с. 3-5.

1936

90. Делото на българското читалище. // *Читалище*, XV, 1936, № 3-4, с. 65-67.

91. [Един от първа дивизия]. // *Читалище*, XV, 1936, № 1-2, с. 60.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Георги Георгиев Ст. Един от първа дивизия : Спомени на участник [във войните 1916-1918 г.]. – София : Печ. Книпеграф, 1935.

92. За родна просвета и култура : 25 години работа. // *Читалище*, XV, 1936, № 7-8, с. 193-196.

Подпис: От редакцията.

По случай 25 години от създаването на Читалищния съюз.

93. Професор д-р Асен Златаров (4.II.1885–22.XII.1936). // *Читалище*, XV, 1936, № 9-10, с. 257-259.

По повод смъртта на учения.

94. [Строително-спестовното дружество]. // *Читалище*, XV, 1936, № 3-4, с. 125.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Д.А. Иванов. Строително-спестовното дружество : Т. 1. Англия. – София : Печ. Полиграфия, 1935.

95. Читалище „Постоянство”, Лом. // *Читалище*, XV, 1936, № 5-6, с. 175-176.

Поздравление по случай 80-годишния юбилей на читалището.

96. Читалище, театър и кино. // *Читалище*, XV, 1936, № 1-2, с. 4-7.

97. Читалището и театърът : В отговор на из-явленията на директора на Народния театър [Владимир Василев]. // *Читалище*, XV, 1936, № 1-2, с. 40-41.

98. Читалищните библиотеки. // *Читалище*, XV, 1936, № 5-6, с. 129-131.

1937

99. Библиотеката на читалище „Съгласие” в град Плевен. // [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната про-

света и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 155-158.

100. Двадесет и пет години в служба на родната просвета и култура. // *Читалище*, XVI, 1937, № 1-2, с. 6, 8, 10.

Преглед на успехите на Върховния читалищен съюз по повод 25 години от основаването му.

101. [Изказване пред Учредителния конгрес на българските читалища]. // *[Двадесет и пет]* 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 260-266.

102. Кооперацията на читалищата в България. // *[Двадесет и пет]* 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 242-244.

Подпис: Я. Стоянов.

103. [Кратка история на библиотеките]. // *Читалище*, XVI, 1937, № 3-4, с. 121.

Без подпис.

Рец. за: Васил Класанов. Кратка история на библиотеки-те. – Шумен : Печ. П. Пенев, 1937.

104. Нашето народно читалище. // *Читалище*, XVI, 1937, № 9-10, с. 257-260.

Богати статистически данни за успешното развитие и напредъка на българските читалища.

105. Нашето народно читалище : Поява и развитие до наши дни. // *[Двадесет и пет]* 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 11-32.

Исторически обзор.

106. Необходими изменения в устава на Върховния читалищен съюз. // *Читалище*, XVI, 1937, № 7-8, с. 193-198.

Предлаганите изменения целят „да дадат една по-правилна насока” в цялостната работа на Съюза.

107. Читалищният съюз (1911–1936). // *[Двадесет и пет]* 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 245-297.

Без подпис.

108. Юбилейният конгрес на читалищата. // *Читалище*, XVI, 1937, № 3-4, с. 65-68.

Без подпис.

Съдържа кратка информация за състоялия се 17-и конгрес на Читалищния съюз, поздравителното слово на министъра на народното просвещение Н. Николаев, поименен списък на наградените читалищни дейци с орден „Св. Александър“, сред които е и Ячо Хлебаров, както и част от неговото благодарствено слово.

1938

109. Антон Страшимиров си отиде. // *Читалище*, XVII, 1938, № 1-2, с. 3-4 : със сн.

По повод смъртта на „големия читалищен деец“ и талантлив писател.

110. [Библиотекар]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 313.

Рец. за: Библиотекар (Шумен) : Тримесечно списание за библиотечна теория и практика / Ред. Васил Класанов, 1938, № 1.

111. Да се създаде нормален каталог за нашите читалищни библиотеки. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 257-259.

Авторът изтъква, че най-важната структурна част на всяко читалище е библиотеката му. Настоятелно иска в читалищните библиотеки да работят само просветени и подготвени професионално платени библиотекари. Развива идеята за издаването на печатан каталог на ценните книги, който да бъде в помощ на комплектуването на библиотечния фонд.

112. Двадесет години творчество в родната материална и духовна култура. // *Читалище*, XVII, 1938, № 7-8, с. 194-195.

По повод двадесет години от управлението на България от цар Борис III.

113. [Домът и училището]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 3-4, с. 123.

Подпис: Я. Х.

Рец. за: Ангел Д. Панов. Домът и училището : Поглед върху учебно-възпитателните им задачи. – София : Печ. Рила, 1936.

114. [Избрани съчинения]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 311.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Григор Чешмеджиев. Избрани съчинения : Т. 1. – София : Всемирна библиотека, 1938.

115. [Какво е дал българинът на другите народи]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 312.

Подпис : Я. С. Х.

Рец. за: Стилиян Чилингиров. Какво е дал българинът на другите народи. – София : Печ. АБВ, 1938.

116. [Натурфилософско четиво]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 312.

Без подпис.

Рец. за: Асен Златаров. Натурфилософско четиво : Избр. съчинения. – София : Печ. АБВ, 1938.

117. [Писмата на един ученик]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 9-10, с. 311.

Подпис: Я. С. Х.

Рец. за: Никола Монеv. Писмата на един ученик : Разкази за деца и юноши. – София : Стоян Атанасов, 1938.

118. Пред осемнадесетия конгрес на читалищата : Съюзът на читалищата създава традиция [за проявяване на „колективната мисъл и воля“]. // *Читалище*, XVII, 1938, № 3-4, с. 65-67.

За културно-просветната дейност на читалищата и за необходимостта от разпространение на „по-висока духовна култура“, която ще осигури „по-честита и по-сигурна бъднина на народа ни“.

119. Предстоящи задачи на Читалищния съюз. // *Читалище*, XVII, 1938, № 5-6, с. 129-132.

Акцентът е поставен на читалищната библиотека, която трябва да бъде организирана така, че „да притежава най-голям брой най-добри книги, които „да бъдат използвани от най-голям брой люде“.

120. Уредба на читалищните библиотеки. // *Читалище*, XVII, 1938, № 7-8, с. 196-199.

За Мелвил Дюи и създадената от него десетична класификация, която авторът препоръчва да бъде въведена в работата на всички читалищни библиотеки. За Петър Ненков, който пръв я въвежда в работата на читалище „Съгласие“.

1939

121. Писатели и читатели : Слово, казано на юбилейното тържество [по случай 25 години от основаването на Съюза на българските писатели]. // *Дума на бълг. писатели*, № 6, февр. 1939, с. 26 : със сн.

122. Съюзът на българските писатели. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 1-2, с. 3-5.

123. Читалищните конгреси. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 5-6, с. 129-131.

Конгресите – форум за демократично оценяване на „целокупната дейност на Върховния читалищен съюз”.

ЯЧО ХЛЕБАРОВ ПРЕВОДАЧ

1905

124. Канел, В. Я. Социализиране на семейното възпитание / Прев. Я. С. Хлебаров. // *Учит. мисъл*, III, 1905, № 1, с. 1-15.

1906

125. Коган, П. Семейството и възпитанието в бъдещето общество / Прев. Я. С. Хлебаров. // *Учит. мисъл*, IV, 1906, № 2, с. 1-14.

126. Ломброзо, Паола. Животът на детето / Прев. Пеньо Стойчев, Я. С. Хлебаров. – Плевен : Печ. В. Димитров, 1906. – 159 с.

Рец. за: А. Г. [Животът на детето]. // *Учит. мисъл*, III, 1906, № 7, с. 69-70.

127. Свентоховски, А. Два философа / Прев. Я. С. Хлебаров. // *Учит. мисъл*, IV, 1906, № 8, с. 47-51.

1907

128. Кауцки, Карл. Произход на морала / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1907. – 50 с.

129. Кауцки, Карл и др. Размирното в драмите на Шилера / Франц Меринг. Шилер и великите социалисти (Маркс, Енгелс и Ласал) / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1907. – 59 с.

130. Львов-Рогачевски, Василио Г. Антон Павлович Чехов и неговото творчество / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1907. – 136 с.

В кн. авт. означен В. Львов-Рогачевски.

131. Луначарски, Анатолий. Морис Метерлинк / Предг. от авт. ; Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1907. – 87 с. – (Лит.-крит. библ. Буревестник; № 2).

132. Плеханов, Г. В. Хенрих Ибсен / Послесл. Ан. Луначарски ; Прев. от ориг. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Печ. Илия Рачев, 1907. – 68 с. – (Лит.-крит. библ. Буревестник; год. 2; № 1).

Рец.: А. Д. [Хенрих Ибсен]. // *Учит. мисъл*, IV, 1907, № 8, с. 78-80.

Според рецензента новата библиотека „запълва една велика празнина”, а на с. 80 той твърди, че „преводът е добър. Чете се леко”.

133. Рил, Алоиз. Фридрих Ницше като художник и мислител / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1907. – 120 с. – (Лит.-крит. библ. Буревестник; год. 1; № 4-5).

1908

134. Андреев, Леонид Николаевич. Проклятието на звяра / Прев. Я. С. Хлебаров. – София : Буревестник, 1908. – 44 с.

135. Бюхер, Карл. Произход на поезията и музиката / С прил. от Г. В. Плеханов. Изкуството у първобитните народи ; Прев. Ячо С. Хлебаров, Георги Бакалов. – София : Буревестник, 1908. – 182 с.; с ноти. – (Лит.-крит. библ.; № 7-8).

136. Лвов-Рогачевски, В. Леонид Андреев и неговото творчество / Прев. от ориг. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1908. – 101 с. – (Лит.-крит. библ.; № 6).

В кн. авт. означен В. Рогачевски.

137. Лвов-Рогачевски, В. Послесловие за А. П. Чехов / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1908. – 21 с.

В кн. авт. означен В. Лвов-Рогачевски.

Предисловието е написано от автора специално за бълг. изд.

138. Пшибишевски, Станислав. Златното руно : Триактна пиеса / Прев. Я. С. Хлебаров. – Плевен : Буревестник, 1908. – 75 с.

139. Фриче, Владимир Максимович. Художествената литература и капитализма : Ч. 1. Германия, Австрия, Скандинавия, Англия / Прев. от ориг. Я. С. Хлебаров. – София : Буревестник, 1908. – 132 с. – (Лит.-крит. библ.; № 1-4).

1909

140. Дестре, Ж. Изкуството и социализма / Прев. А. Рафаелов. // *Изкуството* в буржоазното общество : Сб. статии. – С., 1909, с. 134-163.

141. Луначарски, Анатолий. Изкуството и социализма / Прев. Ячо Хлебаров. // *Изкуството* в буржоазното общество : Сб. статии. – С., 1909, с. 108-133.

142. Плеханов, Георги Валентинович и др. Новата насока в творчеството на Максим Горки / Георги Валентинович Плеханов, В. Рогачевски; Прев. от ориг. А. Рафаелов. – София : Буревестник, 1909. – 20 с. – (Лит.-крит. библ.; № 5)

Кн. съдържа и: Г. В. Плеханов. Врагове; В. Рогачевски. Майка; Изповед.

143. Райх, Ем. Буржоазното изкуство и социалният въпрос / Прев. А. Рафаелов. // *Изкуството* в буржоазното общество : Сб. статии. – С., 1909, с. 47-64.

144. Ръскин, Джон. Лекции за изкуството / Прев. Тр. Братоев. – София : Буревестник, 1909. – 59 с.

145. Уайлд, Оскар. Стихотворения в проза; Приказки / Прев. А. Рафаелов. – София : Буревестник, 1909. – 48 с. – (Лит.-крит. библ.; № 5).

1912

146. Вагнер, Ю. Разкази за небесните светила : За юноши / Прев. от ориг. А. Рафаелов. – София : Образование, 1912. – 47 с. – (Библ. Млад читател; № 4).

1919

147. Белински, Висарион Григориевич. Евгений Онегин; Татьяна / Прев. Иван Кирилов, Я. С. Хлебаров. – Плевен : Наша родина, 1919. – 152 с. – (Библ. Всемирна лит.).

148. Белински, В. Г. Творчеството на Пушкина / Прев. Иван Кирилов, Ячо Хлебаров. // *Пушкин*, А. С. Евгений Онегин : Роман в стихове. – Плевен, 1919, с. 5-42.

149. Кирилов, Иван и др. Бащино огнище : Спомени из невръстни години / Оскар Уайлд. Приказки / Прев. Н. В. Ракитин, Я. Ст. Хлебаров. – Плевен : Наша родина, 1919. – 40 с. – (Млад читател : Библ. за юноши; № 2).

Кор.: Оскар Уайлд. Приказки.

150. Пушкин, А. С. Евгений Онегин : Роман в стихове / Прев. от ориг. Рафаил Делов; В. Г. Белински. Творчеството на Пушкин : Евгений Онегин / Прев. Иван Кирилов, Ячо Ст. Хле-

баров. – Плевен : Наша родина, 1919. – 152 с. – (Библ. Всемирна лит.; № 2).

151. Пушкин, А. С. Приказки / Прев. от ориг. в стихове Рафаил Делов. – Плевен : Наша родина, 1919. – 72 с. : 1 л. портр. – (Библ. Четиво за всички; № 1).

152. Рид, Томас Майн. Съчинения : Кн. 1–6. – Плевен : Наша родина, 1919.

Т. 4. Ямайски марони / Прев. Рафаил Делов. – 144 с.

153. Уайлд, Оскар. Саломея : Драма в 1 действие / Предг. Константин Балмонт; Прил. Сергей Маковски; Сергей Маковски. За илюстрациите на Бирдслея; Прев. от ориг. Н. В. Ракитин, Ячо Ст. Хлеббаров; Рис. Одри Бирдслей. – Плевен : Наша родина, 1919. – 101 с. : с ил. – (Библ. Всемирна лит.; № 1).

Кор.: Оскар Уайлд, К. Д. Балмонт, С. Маковски. Саломея.

1921

154. Пушкин, А. С. Руслан и Людмила / Прев. Рафаил Делов. – Свищов : Печ. Д. Г. Дамянов, 1921. – 88 с.

155. Пушкин, А. С. Сатири (1815-1936) / Прев. Рафаил Делов. – Свищов : Печ. А. Паничков, 1921. – 23 с.

ЯЧО ХЛЕБАРОВ РЕДАКТОР

1907

156. Литературно-критична библиотека „Буревестник“ / Ред. Ячо Хлебаров. – Плевен.

I 1907

II 1908

III 1909

1910

157. Книжовник : Критично-библиографичен, научен и библиотечен преглед / Ред. Ячо Ст. Хлебаров. – Плевен : Печ. К. Т. Мотавчиев.

I 1 – 5 авг. - дек. 1910

От № 2-3 редакцията се премества в София, а администрацията остава в Плевен. Продължава под името „Читалище“.

Рец.: Стефан С. Бобчев. [Списание „Книжовник“]. // *Бълг. сбирка*, XVII, 1910, № 8, с. 595.

Стефан С. Бобчев. [Списание „Книжовник“]. // *Просвета*, VI, 1911, № 1, с. 35-36.

Антон Страшимиров. [Списание „Книжовник“]. // *Наблюдател*, II, 1911, № 2, с. 126-127.

1911

158. Млад читател : Илюстр. списание за юноши. Излиза в края на всеки месец, без юли и август в 10 бр. списания и 10 книги / Урежда редакционен комитет. – София : Печ. на К. Т. Мотавчиев – Плевен.

I 1 ян. 1911

III 4 дек. 1921

Поставя си за задача да развива у юношите любов към умствения и физическия труд и да ги запознава с природата и животните. Помества стихове, поучителни разкази, научно-популярни очерци и др.

159. Читалище : Мес. списание : Орган на Читалищния съюз в България / Ред. Ячо Ст. Хлебаров. – Год. I, № 1 (1911). – София : Печ. Витоша.

I № 1 – 10 юли 1911 – юни 1912

VI № 1 – 10 1926 – 1927

VII № 1 – 10 1928

VIII	№ 1 – 10	1929
IX	№ 1 – 10	1930
X	№ 1 – 10	1931
XI	№ 1 – 10	1932
XII	№ 1 – 10	1933
XIII	№ 1 – 10	1934
XIV	№ 1 – 10	1935
XV	№ 1 – 10	1936
XVI	№ 1 – 10	1937
XVII	№ 1 – 10	1938
XVIII	№ 1 – 6	1939

1925

160. Читалищно ехо : Орган на Плевенския окръжен читалищен съюз. – Плевен : Печ. Изгрев.

I 1 – 6 20 юни 1925 – 1 апр. 1927

Окръжен читалищен вестник. Съдържа официални материали, статии по библиотечно и читалищно дело, дописки и хроника.

1927

161. Съгласие : Ред. и изд. на Обществено-образователно дружество „Съгласие”. Градска библи. и читалище в гр. Плевен : Печ. Изгрев.

I 1 – 4 март – 21 май 1927

II 5 1933

Културно-просветен вестник на читалище „Съгласие”. Задача: „да ратува за просветата и общото развитие на дружествените членове”. Помества исторически материали за Плевен и неговото културно развитие.

1933

162. Н. В. Ракитин 1908–1933. Ед. л. – Плевен : Печ. Изгрев, 1933. – 20 с.

Юбил. изд., посветено на Н. В. Ракитин.

1937

163. [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – София : Върховен читалищен съюз, 1937. – 400, 175, IV с. : с ил.; 3 л. портр.

ПУБЛИКАЦИИ ЗА ЯЧО ХЛЕБАРОВ

1911

164. Млад читател : Илюстр. сп. за юноши. Год. I, № 1, 1911.

Рец.: Д. Г. // *Наблюдател*, II, 1911, № 2, с. 187.

Рецензентът дава ласкава оценка на идеята да се издава списание за юноши и одобрява съдържанието на първия брой.

1923

165. Зографов, Д. С. Преводите на Пушкинови произведения от г. Рафаил Делов. // *Родна мисъл*, III, 1923, № 2, с. 87-90.

Дата: 8 ян. 1923 г., Самоков.

Авторът твърди, че със своите преводи на творби на А. С. Пушкин Рафаил Делов (Ячо Хлебаров) „заслужава да заеме място между най-добрите наши преводачи в стихове”.

166. Получи се в редакцията в „Защита”. // *Сев. ехо* (Плевен), III, № 34, 15 авг. 1923, с. 2.

Броят е единствен. Изпълнен е с материали в защита на адвокатите Ячо Хлебаров и Петър Думанов.

1925

167. Втора окръжна читалищна конференция [в Плевен]. // *Читалищно ехо* (Плевен), I, № 4, 15 апр. 1925, с. 1.

Без подпис.

Съобщава се, че в разискванията по прилагане на Устава на Плевенския окръжен читалищен съюз е участвал и Я. Хлебаров.

1927

168. Данов, Иван. Извънредна читалищна конференция през 1927 година. // *Читалище*, VI, 1927, № 9-10, с. 241-245.

В аудитория № 45 на Софийския университет Я. Хлебаров изнася реферат „Прилагане на закона за народните читалища”.

169. Девети извънреден конгрес на читалищата [20–21 февр. 1927 г.]. // *Съгласие* (Плевен), I,

№ 1, март 1927, с. 4, 5.

Без подпис.

Отбелязано е, че Ячо Хлебаров и Н. В. Ракитин са избрани в ръководството на Върховния читалищен съюз.

170. И. В. Книжовният Плевен. // *Плевен*, 11 дек. 1877–1927 : Юбил. изд. по случай 50 години от освобождаването на града. – Плевен, 1927, с. 17-18.

Специално място е отделено на книжовните прояви на Ячо Хлебаров.

171. Личен състав [на Читалищния съюз]. // *Читалище*, VI, 1927, № 4-5, с. 99-100.

Споменава се, че при конституирането на новия Управителен съвет на съюза Хлебаров е избран за негов подпредседател.

172. Плевенски окръжен читалищен съюз. // *Читалище*, VI, 1927, № 6-8, с. 190.

Отбелязано е: „Хубавият реферат на г. Ячо Хлебаров „Читалищен съюз и читалищно законодателство” беше изслушан с голямо внимание”.

173. Списание „Читалище”, год. VI. // *Читалище*, VI, 1927, № 4-5, с. 103-104.

Споменато е, че подпредседателят на съюза Ячо Хлебаров приема „редактирането и издаването на списанието да става в гр. Плевен, където му е по-удобно”.

1928

174. Библиотекарски курс. // *Читалище*, VII, 1928, № 5-6, с. 157-158.

Без подпис.

Публикувани са програмата на курса и имената на преподавателите. Сред тях е и Ячо Хлебаров, който чете „Читалищно дело. Извънучилищно образование. Читалищни библиотеки”.

175. Десети редовен конгрес на читалищата. // *Читалище*, VII, 1928, № 3-4, с. 92-101 : с портр.

Без подпис.

Публикувани са биографични сведения и снимки на членовете на УС на ВЧС. На с. 94 – биографични сведения и портрет на Ячо Хлебаров.

176. Икономов, Н. Културни прояви на нашето село : Читалищен ден в с. Пордим. // *Поглед* (Плевен), I, № 21, 15 ян. 1928, с. 3.

Информация за проведена среща в Пордим, на която Ячо Хлебаров изнася сказка на тема „Нуждата от просвета в селото”.

177. Стопанско превъзможване. // *Поглед* (Плевен), I, № 29, 11 март 1928, с. 1.

Подпис: Ханс.

Подробна информация за сказка на Ячо Хлебаров, посветена на трудностите в живота на Плевен и перспективите за бъдещето на града. Сказката се отличава „с една добре проучена и вещо обмислена теза”.

178. Читалищни вести. // *Поглед* (Плевен), II, № 7, 14 окт. 1928, с. 1.

Без подпис.

Информация за проведения конгрес на Читалищния съюз (6–7 окт. 1928 г.). Съобщава се, че в новия Управителен съвет от Плевен са избрани Ячо Хлебаров и Н. В. Ракитин.

1929

179. Библиотекарски курсове. // *Читалище*, VIII, 1929, № 9-10, с. 278-279.

Без подпис.

Информация за шестия библиотекарски курс, проведен през 1928 г. Ячо Хлебаров е в преподавателския състав.

180. Цанков, Ал. Читалище „Съгласие” – Плевен : По случай 60 години от основаването му. // *Читалище*, VIII, 1929, № 7-8, с. 237-238.

На тържествено утро Ячо Хлебаров изнася сказката „История на читалището и неговите задачи днес”.

1930

181. Библиотекарски курс. // *Читалище*, IX, 1930, № 5-7, с. 174-176.

Без подпис.

Обявени са програмата на курса и преподавателите, сред които е и Ячо Хлебаров, както и списък на участниците в него.

182. [Дванадесетият] XII-ият конгрес на читалищата в България. // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 259.

Без подпис.

Публикувана е програмата на конгреса, в която се предвижда Я. Хлебаров да изнесе реферат на тема: „Читалищата и интелигенцията в служба на народа ни“.

183. Кулелиев, Йордан. Читалищна конференция в с. Павликени, Търновско. // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 274-275.

Информация за участието на Ячо Хлебаров в конференцията в Павликени и за изнесена сказка в с. Бяла Черква на тема: „Просвета и култура“.

184. Просвета и култура, в свързка със задачите на нашата интелигенция. // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 260-261.

Подпис: В. „Осъмска искра“.

Информация за реферата на Ячо Хлебаров, изнесен на 23 ноем. 1930 г. пред годишното събрание на околийския читалищен съюз в гр. Ловеч.

185. Свикани окръжни и околийски читалищни конференции. // *Читалище*, IX, 1930, № 5-7, с. 179-181.

Без подпис.

Споменато е, че Ячо Хлебаров е участвал в работата на конференциите във Видин, Шумен и Пловдив.

186. Софийският окръжен читалищен съюз. // *Читалище*, IX, 1930, № 8-10, с. 267-268.

Без подпис.

На негова конференция Ячо Хлебаров изнася реферат: „Организация, цел и задачи на българското читалище“.

187. Читалищна конференция; Откриването на библиотечарски курс [в Плевен]. // *Сев. ехо* (Плевен), X, № 9, 27 февр. 1930, с. 1.

Без подпис.

За участието на Ячо Хлебаров в конференцията и за предстоящия библиотечарски курс в Плевен.

188. Читалищна конференция в град Шумен. // *Читалище*, IX, 1930, № 1-2, с. 59.

Подпис: И. М.

По време на конференцията, проведена в читалище „Арх. Михаил“, Ячо Хлебаров изнася сказка, с която в продължение на 1½ час, държи „напрегнато вниманието на пълния със слушатели салон“.

1931

189. Дванадесетият конгрес на читалищата. // *Читалище*, X, 1931, № 3-5, с. 80-82.

Без подпис.

Конгресът преизбира Я. Хлебаров за председател на ВЧС.

190. Единство на демократите в Плевен. // *Нов поглед* (Плевен), I, № 51, 22 март 1931, с. 1.

Без подпис.

Съобщение за предстоящо общо събрание на Демократическата партия, на което председателят ѝ Ячо Хлебаров ще изнесе обстоен отчет.

191. Общообразователно дружество „Хлеве-нец”, с. Хлеvene, Ловешко. // *Читалище*, X, 1931, № 8-10, с. 209.

На годишното събрание на дружеството Ячо Хлебаров е избран за негов почетен член.

192. Читалище „Ел. и К. Д. Аврамови”, гр. Свищов : Юбил. тържество в Свищов. // *Читалище*, X, 1931, № 6-7, с. 153-154.

Без подпис.

Съобщава се, че в тържеството е взел участие и Ячо Хлебаров, който е поздравил юбилярите. В словото си е очертал „ролята и задачите на нашето читалище днес”.

193. Юбилеят на свищовското читалище [Еленка и Кирил Д. Аврамови]. // *Читалище*, X, 1931, № 6-7, с. 138-139.

Без подпис.

Съобщено е, че на тържеството в Свищов по случай 75-годишния юбилей на читалището е участвал Ячо Хлебаров – председател на ВЧС.

1932

194. Врачански окръжен читалищен съюз. // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 90-91.

Без подпис.

Съобщава се, че на 27.III.1932 г. на читалищна сбирка в с. Еница, Врачанско са участвали Ячо Хлебаров и Иван Данов.

195. Из дейностите на Управителния съвет. // *Читалище*, XI, 1932, № 5-6, с. 131-150.

Без подпис.

На с. 131 е отбелязано, че при конституирането на новия УС Ячо Хлебаров е избран за председател на ВЧС, а Иван Данов – за член на проверителната комисия.

196. Из дейността на Управителния съвет. Четиринадесетият редовен конгрес на читалищата. // *Читалище*, XI, 1932, № 9-10, с. 250-253.

На с. 250 е отбелязано, че на предстоящия конгрес на ВЧС, който ще се проведе в Плевен, Ячо Хлебаров ще изнесе реферат на тема: „Организация и задачи на читалищното дело”.

197. Из протоколите на XII конгрес на читалищата в България. // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 97-110.

Без подпис.

На с. 97 е означено, че Ячо Хлебаров открива конгреса и благодари на министър Александър Цанков за грижите, които МНП полага за българските читалища.

198. Кратко извлечение от протоколите на XIII конгрес на читалищата (29-31 май, 1932 г., София). // *Читалище*, XI, 1932, № 9-10, с. 262-270.

На с. 262 е отбелязано, че Ячо Хлебаров приветства делегатите и прочита текста на поздравителна телеграма до министъра на народното просвещение К. Муравиев.

199. Околийски читалищен съюз гр. Троян. Читалищна конференция. // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 93.

Без подпис.

На проведената на 20 март 1932 г. в Плевен окръжна читалищна конференция „Ячо Хлебаров говори за дейността на читалището. Рефератът направи отлично впечатление”.

200. Отчет на Управителния съвет на Върховния читалищен съюз в България за живота и положението на съюза през съюзната 1931 година (от 1 януари 1931 до 31 декември 1931 година). // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 59-76.

На с. 69 е отбелязано, че на 12-ия редовен конгрес Ячо Хлебаров отново е избран за председател на ВЧС.

201. Плевенски окръг. Ловешки околийски читалищен съюз. // *Читалище*, XI, 1932, № 3-4, с. 92.

Подпис: Д-р С. Събев.

На 10 април 1932 г. в салона на читалище „Наука” в Ловеч Ячо Хлебаров изнася сказка на тема: „Интелигенция и народ”.

202. Плевенски окръг. Ловешки околийски читалищен съюз. // *Читалище*, XI, 1932, № 5-6, с. 156.

Без подпис.

На 10 април 1932 г. Ячо Хлебаров участва в работата на проведената конференция и говори на тема: „Интелигенция и народ” във връзка с целите и задачите на читалищното движение.

203. Плевенски окръг. Ловешки околийски читалищен съюз. // *Читалище*, XI, 1932, № 9-10, с. 275-276.

Без подпис.

Информация за проведения в Ловеч библиотекарски курс, който е закрит от Ячо Хлебаров с беседа.

204. Плевенски окръжен читалищен съюз. // *Читалище*, XI, 1932, № 1-2, с. 39.

Без подпис.

На окръжна читалищна конференция (18 март 1932 г.) Ячо Хлебаров изнася реферат „Нашето читалищно дело. Задачите на българската интелигенция в служба на народа”.

1933

205. Библиотекарски курс в гр. Севлиево. // *Читалище*, XII, 1933, № 9-10, с. 283-284.

Подпис: Един курсист.

В курса участва и Ячо Хлебаров. Предмет на лекцията му е „Значението и ролята на читалищата и каква трябва да бъде тяхната дейност”. Според дописката Я. Хлебаров „ясно, обстойно и увлекателно” изяснява всички засегнати въпроси и се проявява „като познавач на читалищното дело у нас”.

206. Ден на книгата. // *Год. отчет от настоятелството на обществено образователното дружество „Съгласие” за 1932 година.* – Плевен, 1933, с. 13.

Отбелязано е, че дружество „Съгласие” за четвърти път чества тържествено Деня на книгата. По този повод председателят на дружеството Ячо Хлебаров е произнесъл слово за книгата и нейното значение.

207. Досков, Д. и др. Окръжен читалищен съюз, гр. София / Д. Досков, Н. Монеv. // *Читалище*, XII, 1933, № 1-2, с. 54.

Съобщава се, че Хлебаров участва в работата на конференцията и изнася реферат на тема: „Организация на читалищата”.

208. [Избор на] Нов Управителен съвет [на ВЧС]. // *Читалище*, XII, 1933, № 1-2, с. 47-48.

От името на новоизбрания Управителен съвет Ячо Хлебаров благодари на участниците в XIII конгрес на ВЧС.

209. Конгресът на Върховния читалищен съюз в гр. Плевен. // *Читалище*, XII, 1933, № 5-6, с. 170-183.

Без подпис.

На с. 177 – информация за изнесен от Ячо Хлебаров реферат на тема: „Задачите и постиженията на българското читалище”.

210. Лекторите при Върховния читалищен съюз за 1933 и 1934 година. // *Читалище*, XII, 1933, № 9-10, с. 289-292.

Без подпис.

Сред лекторите по читалищно дело е и Ячо Хлебаров.

211. Пунктова читалищна конференция в с. Гулянци, Никополско. // *Читалище*, XII, 1933, № 3-4, с. 119.

Подпис: Т. П.

Ячо Хлебаров участва в конференцията с реферат на тема: „Задачи и постижения на нашето читалище”. Дописникът отбелязва: „Голям идеализъм проникваше в целия реферат на г-н Хлебаров, а ние, делегатите, отнесохме силно чувство за работа сред тежките условия на село”.

212. Списък на членовете на кооперацията на читалищата в България – София към 31.XII.1932 година. // *Читалище*, XII, 1933, № 1-2, с. 29.

Без подпис.

В информацията е отбелязано, че Ячо Хлебаров е не само член на кооперацията, но и неин председател.

213. Читалище „Неофит Рилски”, с. Марашки Тръстеник, Плевенско. // *Читалище*, XII, 1933, № 3-4, с. 118-119.

Подпис: От настоятелството.

Информация за изнесена сказка от Ячо Хлебаров на тема: „Науката и просветата в услуга на поминъка на нашия селянин”, в която се казва: „Хубавата беседа, изпълнена с много знания, превръща вечерта в „празник за селото”.

1934

214. Г-н Ячо Хлебаров плевенски областен директор

. // *Сев. ехо* (Плевен), XIV, № 766, 27 май 1934, с. 1 : със сн. Съобщение.

215. Кулелиев, Йордан. Читалищният конгрес в София. // *Светлоструй* (с. Щръклево, Русенско), VI, № 10, юни 1934, с. 8, 9.

Информация за състоялия се XV конгрес на ВЧС (29–30 апр. 1934 г.). По този повод авторът отбелязва: „Но над всичко душата на конгреса, както и на читалищния съюз като негов председател, си остава г-н Ячо Хлебаров”, който изнася реферат върху „Читалището и задачите на нашата интелигенция”. Авторът споделя: „Особеното в този човек е, че той носи божественото вдъхновение на неуморния апостол за по-честити и светли дни. С реч звучна, сладка, с мисъл убедителна и с тон помирителен той увлича съзнанието и сърцата на слушателите си и безвъзвратно ги печели за каузата на българските читалища и българската общност”.

216. Окръжен читалищен съюз Видин : Окръжна читалищна конференция. // *Читалище*, XII, 1934, № 7-8, с. 253-254.

Подпис: Управителен съвет.

В информацията се съобщава, че в проведената конференция на 8.XI. във Видин е взел участие и Ячо Хлебаров, като е изнесъл сказка с читалищна тематика.

217. Плевенският областен директор в оставка : Кои са причините. // *Сев. ехо* (Плевен), XIV, № 778, 5 авг. 1934, с. 1.

Без подпис.

Кратко съобщение за оставката на Ячо Хлебаров, подадена поради лични причини.

218. Читалище „Съгласие” гр. Плевен : Из годишния му отчет за 1933 година. // *Читалище*, XIII, 1934, № 1-2, с. 60-61.

Без подпис.

На литературно-музикално утро, организирано по повод на Деня на книгата, Ячо Хлебаров произнася „хубава и аргументирана реч за книгата и нейното значение за човечеството”.

1935

219. Бобошевски, Владимир. Ученолюбиво дружество

„Развитие” Враца (1869–1884–1934) : Творчество и честване. // *Читалище*, XIV, 1935, № 3-4, с. 65-101 : със сн.

На с. 93-95 е публикуван текстът на личното поздравление на Ячо Хлебаров, както и този на поздравителния адрес от името на УС на ВЧС, които той поднася по повод на юбилейното тържество.

220. Георгиев, Коста. Един час при председателя на Читалищния съюз Ячо Хлебаров : [Интервю]. // *Лит. глас*, VII, № 250, 21 ноем. 1935, с. 1-2.

221. Извънредна читалищна конференция в София (21 ноем. 1934 г.). // *Читалище*, XIV, 1935, № 3-4, с. 112-114.

Без подпис.

Информация за проведената конференция и за изнесен реферат от Ячо Хлебаров „Задачите на българското читалище в настоящия момент”.

222. Конференцията на Плев[енския] окр[ъжен] читалищен съюз. // *Светлоструй* (с. Щръклево, Русенско), VIII, № 4, дек. 1935, с. 8.

Без подпис.

Информация за Плевенската конференция (30 ноем.–1 дек. 1935 г.), която Ячо Хлебаров открива и изнася реферат „Интелигенция и народ”.

223. Нашата трета конференция : Нашите скъпи гости. // *Светлоструй* (с. Щръклево, Русенско), VII, № 8, апр. 1935, с. 8-10 : с портр., сн.

Без подпис.

Обширна информация за проведена в с. Щръклево околийска читалищна конференция (30–31 март 1935 г.). Сред официалните гости са Я. Хлебаров и Иван Данов. На с. 8 са публикувани биографични бележки и портрет на Хлебаров. На с. 9 е публикувана информация за неговия реферат „Просветата в духа на новото време”.

224. Околийска читалищна конференция в Севлиево. // *Читалище*, XIV, 1935, № 7-8, с. 241-243.

Без подпис.

В конференцията участва и Ячо Хлебаров, който говори „за задачите на българското читалище. В основата на неговата жива и пламенна сказка лежеше мисълта, че един народ може да се обнови и напредва всестранно само чрез просвета”.

225. Околийски читалищен съюз гр. Ловеч :

Библиотечарски курс. // *Читалище*, XIV, 1935, № 7-8, с. 251-252.

Без подпис.

Ячо Хлебаров е сред преподавателите в курса и лично раздава дипломите на завършилите. „За всекиго намираше по нещо да каже, а това много ги ободри”. Към Ячо Хлебаров отправя благодарности председателят на околийския читалищен съюз „за жертвата, която прави, кръстосвайки България, за издигане на читалищното дело на висотата, която заслужава”.

226. Околийски читалищен съюз гр. Севлиево : Читалищна конференция. // *Читалище*, XIV, 1935, № 9-10, с. 310-311.

Без подпис.

Ячо Хлебаров участва в работата на конференцията и говори за ролята на нашата интелигенция в областта на народната просвета.

227. Окръжни, околийски и пунктови читалищни конференции. // *Читалище*, XIV, 1935, № 7-8, с. 237.

Без подпис.

Отбелязано е, че Ячо Хлебаров ще участва в работата на конференциите в Бургас, Севлиево, Сливен, Търново, Попово, Враца и Пловдив, където ще говори на тема: „Интелигенция и народ”.

228. След конгреса. // *Светлоструй* (с. Щръклево, Русенско), VII, № 9, май 1935, с. 8.

Без подпис.

Информация за проведения XVI конгрес на ВЧС (5–6 май 1935 г., София). Публикувана е и снимка на Ячо Хлебаров.

229. Читалищна конференция (Извлечение из протокола на читалищната конференция в с. Щръклево, станала на 30 и 31 март, 1935 година). // *Читалище*, XIV, 1935, № 5-6, с. 153-161 : със сн.

Подпис: Д-р Дочев.

Г. Бобчев.

На с. 158-160 е дадена част от реферата на Ячо Хлебаров „Просветата в духа на новото време”.

230. Шестнадесетият конгрес на читалищата (5-6 май 1935 г., София). // *Читалище*, XIV, 1935, № 5-6, с. 171-174.

Без подпис.

На с. 171 информация за новоизбрания УС на ВЧС, в състава на който е и Ячо Хлебаров.

1936

231. Данчов, Иван и др. Хлебаров, Ячо. // *Българска енциклопедия* : В 2 т. : Т. 2 / Иван Данчов, Никола Данчов. – С., 1936, с. 1648.

Биографични сведения.

232. Осемдесет години читалищна дейност : Читалище „Постоянство”, гр. Лом (1856–1936). // *Читалище*, XV, 1936, № 5-6, с. 169-170.

Без подпис.

На юбилейното тържество (21 май 1936 г. в Лом) присъства и Ячо Хлебаров, който от името на ВЧС приветства домакините. На състоялата се околийска читалищна конференция говори за целите и методите на околийските читалищни съюзи.

233. Читалище „Съгласие”, гр. Плевен. // *Читалище*, XV, 1936, № 3-4, с. 115.

Подпис: Ст. Ил.

На 14 ноем. 1935 г. Ячо Хлебаров в народния университет в Плевен изнася сказка „Интелигенция и народ”.

1937

234. Голям читалищен събор в град Харманли (7-8 ноем. 1937 г.). // *Читалище*, XVI, 1937, № 9-10, с. 292-293.

Подпис: От съюза.

Ячо Хлебаров приветства участниците в събитието от името на ВЧС. Изнася реферат на тема: „Просвета и култура”, проявявайки „вещината на голям оратор“. На следващия ден изнася и сказка „Нашият народ и неговите водачи”.

235. Класанов, Васил. Кратка история на библиотеки-те. – Шумен : Печ. П. Пенев, 1937. – VII, 80 с.

За Ячо Хлебаров на с. 58-60, като „стълб на Читалищния съюз”.

236. Освещаване на новата сграда на ученолюбивата дружина „Искра” в гр. Казанлък. // *Читалище*, XVI, 1937, № 5-6, с. 170-171.

Без подпис.

В събитието участва и Ячо Хлебаров като председател на УС на ВЧС.

237. Отчет на УС на Върховния читалищен съюз в България за дейността и състоянието на съюза през 1935 и 1936 календарни години. // *Читалище*, XVI, 1937, № 1-2, с. 28-49.

На с. 28 е отбелязано, че УС на ВЧС е възложил на Ячо Хлебаров „да събере материалите за юбилейния сборник“.

238. Протоколи на XVIII-ия юбилеен конгрес на читалищата, състоял се в гр. София на 11-13 април, 1937 г. // *Читалище*, XVI, 1937, № 9-10, с. 274-286.

На с. 276 е отбелязано, че Ячо Хлебаров дава разяснения по редица въпроси, поставени от делегатите, и изяснява причините, поради които ВЧС е решил да направи някои изменения в своя устав. От с. 286 е видно, че е избран в състава на новия УС.

239. Седемнадесетият юбилеен конгрес на читалищата (11-12 апр. 1937, София). // *Читалище*, XVI, 1937, № 1-2, с. 52-60.

Без подпис.

На конгреса Ячо Хлебаров изнася реферат на тема: „Българският народ и неговите водачи“.

240. Станев, Никола. Преди двадесет и пет години : [Спомени]. // [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 85-87 : със сн.

На с. 86 авторът пише: „За редактор на съюзното списание „Читалище“ се избра най-младия, но енергичен читалищен деец Ячо Ст. Хлебаров от гр. Плевен“.

241. Христов, Петко. Двадесет и пет годишна читалищна дейност [на Ячо Хлебаров]. // *Читалище*, XVI, 1937, № 1-2, с. 19-26 : 1 л. портр.

С промени също и в: [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 191-194 : със сн.

242. Читалище „Напредък“, в гр. Търговище. // *Читалище*, XVI, 1937, № 8-9, с. 311.

Без подпис.

Съобщава се, че на 21 ноември 1936 г., на Архангеловден – патронен празник на читалището, Ячо Хлебаров е изнесъл „твърде интересна сказка“ на тема: „Интелигенция и народ“.

243. Читалищният съюз (1911–1936). // [Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура (1911–1936) : Юбил. сб. – С., 1937, с. 245-397.

Без подпис.

За проявите на Ячо Хлебаров като читалищен деец на с. 31, 260, 281, 282, 288, 341, 344, 346, 347, 349, 351, 354-356, 358-364, 366, 367, 369, 374-376, 378-380, 383-386, 391-393, 395-397.

1938

244. Великов, Иван. Околийска читалищна конференция в гр. Севлиево. // *Читалище*, XVII, 1938, № 3-4, с. 74-80.

В работата на конференцията участва и Ячо Хлебаров. Изнася реферат на тема: „Дългът на интелигенцията към народа“. На с. 78 е отбелязано: „Речта на г-н Хлебаров беше изслушана с голямо внимание и бе изпратена с бурни ръкопляскания“.

245. Добрев, Димитър. Читалищният деец. // *Читалище*, XVII, 1938, № 7-8, с. 205-206.

С посвещение на Ячо Хлебаров.

Авторът определя Я. Хлебаров като „звезда в читалищната работа“.

246. На конгрес в Казанлък : Какво видяхме, чухме и научихме : Фейлетон. // *Сев. ехо* (Плевен), XVIII, № 1044, 5 юни 1938, с. 1; № 1045, 9 юни 1938, с. 1.

Подпис: Пегас.

Авторът, който е пътувал за участие в конгреса заедно с Я. Хлебаров, отбелязва, че „злюбивите плевенци го правят министър щом тръгне за някъде“.

247. Откриване на IX-ия библиотекарски курс. // *Читалище*, XVII, 1938, № 5-6, с. 160.

Без подпис.

Ячо Хлебаров е сред преподавателите. Изнася лекции по „Читалищно законодателство“.

248. Резолюция по печата на Върховния читалищен съюз. // *Читалище*, XVII, 1938, № 5-6, с. 176-178.

Без подпис.

Комисията по печата преценява, че през отчетната 1937 г. Ячо Хлебаров е положил изключителни грижи за редактирането на сп. „Читалище“

и от името на участниците в конгреса му изказва специална благодарност.

249. Стоев, Св. Околийски читалищен съюз в Шумен : Читалищна конференция (11.XII.1937 г.). // Читалище, XVII, 1938, № 1-2, с. 57-58.

Отбелязани са участието на Ячо Хлебаров в конференцията и сказката му „Българският народ и неговите водачи“, изнесена в салона на ч-ше „Арх. Михаил“; че той успява да „завладее слушателите, а шуменци дълго ще го помнят“.

250. Читалище „Хлевенец“, с. Хлевене, Ловешко. // Читалище, XVII, 1938, № 5-6, с. 188-189.

Без подпис.

На 26 юни 1938 г. Ячо Хлебаров изнася сказка в с. Хлевене, а слушателите преживяват „рядко удоволствие“.

251. Юбилейният сборник „[Двадесет и пет] 25 години в служба на родната просвета и култура“. // Читалище, XVII, 1938, № 3-4, с. 91-92.

Без подпис.

На с. 91 е написано: „Тоя сборник бе нареден от нашия председател г-н Ячо Хлебаров и е „ценен принос в нашата читалищна книжнина“.

1939

252. Дарението на г. Ячо Хлебаров в полза на „Фонд съюзен дом“. // Читалище, XVIII, 1939, № 5-6, с. 163-164.

Възстановената му от ВЧС сума 91 000 лв. за времето от 1927 до 1937 г. Ячо Хлебаров дарява на „Фонд съюзен дом“. Това е най-голямото дарение, получено от Читалищния съюз.

253. Из дейността на Управителния съвет [на ВЧС]. // Читалище, XVIII, 1939, № 3-4, с. 115-117.

Сведения за Ячо Хлебаров на с. 115, 117.

254. Настоятелства на читалище „Съгласие“ . // Юбилеен сборник по случай седемдесет години от основаването на читалище „Съгласие“ в гр. Плевен (1869–1939). – Плевен, 1939, с. 133-142.

Без подпис.

От приложението е видно, че Ячо Хлебаров е бил член на настоятелството от 1919 до 1938 г.

255. Ново читалище. // Сев. ехо (Плевен), XIX, № 1132,

19 окт. 1939, с. 2.

Съобщение, че скоро ще започне издаването на двумесечно списание „Ново читалище“, което ще се редактира от Ячо Хлебаров и Стоян Коледаров (но то не се появява – б.м., М.М.).

256. Ръководство и управление на Върховния читалищен съюз. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 2-3, с. 96.

На 18-ия читалищен конгрес Ячо Хлебаров е избран в неговия УС и му е възложено редактирането на сп. „Читалище“.

257. Станчев, Стефан. Библиотекарският курс през 1938 година. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 1-2, с. 21-22.

В него Я. Хлебаров изнася лекции по „Читалищно законодателство“ и „успя да запали сърцата на слушателите с огъня на своята вяра в бъдещето на нашите читалища и библиотеки“.

258. Станчев, Стефан. [Седемдесет години читалище „Съгласие“]. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 9-10, с. 316-318.

Рец. за: Седемдесет години читалище „Съгласие“ : Юбил. сб. по случай седемдесет години от основаването на читалище „Съгласие“ в гр. Плевен 1869–1939. – Плевен : Печ. Изгрев, 1939.

В рецензията си, като изтъква достойнствата на изданието, авторът споделя и разочарованието си от факта, че в него не открива статия от или за Ячо Хлебаров, който има безспорни заслуги както за развитието на читалището, така и за националното читалищно дело.

259. Съюзен печат : Сп. „Читалище“ – периодичен орган на съюза. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 3-4, с. 98.

В отчета е вписано, че г. Ячо Хлебаров е основател и редактор на съюзния орган и „цели 14 години той неуморно го реди с рядко усърдие и дори безплатно. Определеният му хонорар от 91 000 лв. за 8 години редакторство той подари за „Фонд съюзен дом“. Дължим да му изкажем нашата признателност“.

260. Читалище „Напредък“, гр. Дупница. // *Читалище*, XVIII, 1939, № 1-2, с. 55.

Без подпис.

Съобщава се, че на 1 ноем. 1939 г. Ячо Хлебаров и Иван Данов посещават читалището; настоятелството ги запознава с неговите и на библиотеката постижения.

261. Читалище „Съгласие”, гр. Плевен : Откриване на театралния сезон [1938–1939 г.] // Читалище, XVIII, 1939, № 1-2, с. 53.

Без подпис.

Авторът на дописката твърди, че: „най-силните и правдиви слова, които някога плевенци са слушали за значението на театъра и ролята, която той е играл в историята на старите културни народи и в нашата история, бяха без съмнение тези, които г. Ячо Хлебаров произнесе при поздравлението към г. Янев и неговите колеги след първото действие на пиесата”.

1940

262. Едно обяснение. // Читалище, XIX, 1940, № 1-2, с. 55.

От УС на ВЧС по повод дарението на Ячо Хлебаров.

263. Списък на лекторите при Върховния читалищен съюз. // Читалище, XIX, 1940, № 9-10, с. 295-297.

На с. 295 фигурира и името на Я. Хлебаров, който изнася сказки по проблемите на читалищното дело и читалищното законодателство.

264. Станчев, Стефан. Опис на статиите по библиотечни въпроси, печатани в сп. Читалище от Г. I, 1911 до Г. XVIII, 1938. // Читалище, XIX, 1940, № 5-6, с. 179-189.

В предисловието към библиографията авторът ѝ отбелязва, че редакторът на списанието „Ячо Хлебаров, е имал винаги сериозен поглед към задачите на библиотеките и библиотечните деятели, за да им предлага според условията на времето и според възможностите, по-значителното из библиотечния живот в страната и чужбина”.

1957

265. Цветанов, Ценко. Българска библиография : Истор. преглед и днешно състояние. – 2. прераб. изд. – София : Наука и изкуство, 1957. – 183 с.

За Ячо Хлебаров с. 100, 101.

1959

266. Гълъбов, Константин. Никола В. Ракитин . // Гълъбов, К. Спомени весели и невесели за български писате-

ли. – С., 1959, с. 207-215.

За Ячо Хлебаров с. 208, 210, 211, 214.

1969

267. Христова, Жана. Исторически развой на библиотека-та на образцово народно читалище Георги Димитров в гр. Плевен . // [Смо] 100 години народно читалище Георги Димитров Плевен : Юбил. сб. – С., 1969, с. 83-127.

За Ячо Хлебаров с. 94, 100, 108.

268. Членове на читалищното настоятелство в периода 1889–1944 година. // [Смо] 100 години народно читалище Георги Димитров Плевен : Юбил. сб. – С., 1969, с. 288.

Без подпис.

От публикувания списък е видно, че Ячо Хлебаров е сред членовете на настоятелството.

1972

269. Дунчев, Любен. Първи стъпки на книгоиздаването в Плевен. // *Vim* (Плевен), IX, № 3, 28 март 1972, с. 2-3.

Съдържа сведения и за книгоиздателство „Буревестник” на Ячо Хлебаров.

1973

270. Александров, Л. Проблеми и насоки на литературния живот в Плевен до 1944. // *Панорама* на литературния живот в Средна Мизия : Кн. 1. Досептемврийска литература 1878–1944. – Плевен, 1973, с. 55-161.

За Я. Хлебаров с. 76, 127, 141, 144, 156, 157, 159, 161.

На с. 156-157 са отбелязани прояви на Ячо Хлебаров като редактор на периодични издания и литературни библиотеки, а на с. 159 и 161 са разкрити псевдоними, под които е публикувал значителна част от преводите си.

271. Дунчев, Любен. Мястото на Плевен в развитието на българското книгоиздаване 1878–1918 г. // *Изв. НБКМ*, 13 (19), 1973, с. 683-726.

За Ячо Хлебаров с. 706-714.

1974

272. Дунчев, Любен. Неосъществено посещение на Максим Горки [в Плевен, 20.II.1933 г.]. // *Бълг.-съв. дружба*, XXX, 1974, № 8, с. 15 : със сн.

Съдържа информация и за участието на Ячо Хлебаров в подготовката на мероприятиято, който по това време е председател на настоятелството на читалище „Съгласие“.

Публикувана е и част от писмото на Ячо Хлебаров до щабскапитан Копейкин (Тодор Кожухаров), отпечатано във в-к „Слово“.

273. Дунчев, Любен. Ячо Ст. Хлебаров (Псевд. А. Рафаелов, Рафаил Делов, Тр. Братоев). // *Дунчев, Л.* Един век българска книжнина в Плевенския край. – Плевен, 1975, с. 139-141.

Биографична справка за Ячо Хлебаров. Разкрити са и три от псевдонимите, с които е подписвал преводите си.

1975

274. Дунчев, Любен. Книгоиздателство „Буревестник“ в развитието на българското книгоиздаване. // *Дунчев, Л.* Един век българска книжнина в Плевенския край. – Плевен, 1975, с. 44-54.

За Ячо Хлебаров също с. 92, 93, 110.

275. Кирова, Елена. История на библиотеките. – София : Наука и изкуство, 1975. – 238 с.

За Ячо Хлебаров с. 204.

1976

276. Дунчев, Любен. Плевенският издател на Горки и Луначарски [Ячо Хлебаров]. // *Поглед*, XI, № 47, 22 ноем. 1976, с. 9.

1977

277. Дунчев, Любен. Как Горки дойде в Плевен без виза и паспорт [на 20.II.1933 г.]. // *Поглед*, XII, № 5, 31 ян. 1977, с. 8, 9.

Изтъкната е и ролята на Ячо Хлебаров за поканата до руския писател да посети града, макар това да е възпрепятствано от държ. институции.

1978

278. Дунчев, Любен. Към корените на духовната ни общност : Из кореспонденцията на акад. Н. Державин и А. Луна-

чарски с представители на българската интелигенция. // *Поглед*, XIII, № 45, 6 ноем. 1978, с. 10.

Сред адресатите е и Ячо Хлебаров.

1979

279. Дунчев, Любен. Заслужил преводач и издател [Ячо Хлебаров]. // *Читалище*, СІХ, 1979, № 7, с. 18-19.

280. Кондарев, Никола и др. Народните читалища в България : Т. 2 / Никола Кондарев, Станьо Сираков, Петър Чолов. – София : Отеч. фронт, 1979. – 339 с.

На с. 191 е отразена дейността на Ячо Хлебаров като лектор в народните университети, създадени от читалищата.

1981

281. Христова, Жана. Измеренията на едно безсмъртие. // *Каменополска, Стоянка.* 100 години Иван Данов 1880–1947 : Био-библиогр. справка. – Плевен, 1981, с. 7-12.

За Ячо Хлебаров с. 7-10. Отбелязани са приносите му в развитието на читалище „Съгласие”, както и заслугите му като читалищен деец с национална значимост.

1982

282. Бърняков, Дамян. Окованите : Записки. – 2. изд. – София : Воен. изд., 1982. – 212 с.

На с. 28 авторът си припомня, че след арестуването му от полицията „Баща ми тича няколко дни по адвокати и с намесата на Ячо Хлебаров, председател на местното читалище и на ВЧС, който ме познаваше лично, отървах присъдата”.

283. Дълбоков, Сава. С вяра в хората : [Спомени]. – София : Партиздат, 1982. – 616 с.

На с. 287 авторът припомня успешната защита на арестувани комунисти, сред които е и той, от Ячо Хлебаров (като адвокат) пред съда.

284. Младенова, Мария. Пионер на каталожната теория и практика в България : [Петър Ненков]. // *Библиотекар*, XXIX, 1982, № 9, с. 34-38.

За Ячо Хлебаров с. 37.

285. Христова, Жана. Научна сесия, посветена на Иван Данов. // *Библиотекар*, ХХІХ, 1982, № 8, с. 40-45.
За Ячо Хлебаров с. 42-44.

1984

286. Горянски, Петър. Асен Златаров. // *Горянски, Петър.* Когато светлините не гаснат : Литературни портрети и спомени. – С., 1984, с. 201-229.

За Ячо Хлебаров с. 205.

287. Димитров, Цветан. Книгоразпространението в Плевен и Плевенския край. // *Книгоразпространението* в Плевенския край. – С., 1984, с. 12-14.

На с. 15 и за участието на Ячо Хлебаров в тази област.

288. Дунчев, Любен. Ячо Хлебаров. // *Книгоразпространението* в Плевенския край. – С., 1984, с. 50.

За участието на Ячо Хлебаров в сферата на книгоразпространението.

289. Младенова, Мария. Никола В. Ракитин – поет и читалищен деец : 6.VI.1885 – 2.V.1934. // *Библиотекар*, ХХХІ, 1984, № 7, с. 42-44.

Подпис: Мария Петкова.

За Ячо Хлебаров с. 42, 43, 44.

290. Трагедията на Ракитин. // *Мизия* : Алманах за литература, изкуство и публицистика (Плевен), 1984, № 2, с. 125-138.

Подготви за печат Галина Пиндикова.

На с. 136 е публикувано предсмъртното писмо на поета до Ячо Хлебаров.

1985

291. Дунчев, Любен. Българско-руски културни взаимоотношения (1878–1944). – София : Отеч. фронт, 1985. – 259 с.

За Ячо Хлебаров с. 65, 70-73, 78, 80, 82-88, 95, 96, 112, 114, 116, 123, 126, 127, 194-196.

292. Милев, Яни. Главните редактори [на сп. „Читалище“]. // *Читалище*, СХV, 1985, № 10, с. 9-11 : с портр.

Съдържа информация и за Ячо Хлебаров като редактор на списанието.

1987

293. Гергова, Ани. Книгознанието в България. – София : Наука и изкуство, 1987. – 236 с.

За Ячо Хлебаров с. 52, 54, 195, 215.

294. Лазаров, Стойко. Основи на читалищното дело : Експериментален учебник за XI кл. на Нац. средно у-ще по културата. – София : Комитет за култура, 1987. – 224 с.

За Ячо Хлебаров с. 162.

295. Михайлов, Михаил. Български стихотворни преводи на „Евгений Онегин”. // *Читалище*, СХVII, 1987, № 3, с. 28-29.

Анализирани са и преводите на Ячо Хлебаров.

296. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров – строител на читалищното дело в България : По случай 100 год. от рождението му. // *Библиотекар*, XXXIV, 1987, № 12, с. 35-39.

1988

297. Кръстев, Кирил. Поетът Н. В. Ракитин. // *Кръстев*, Кирил. Спомени за културния живот между двете световни войни. – С., 1988, с. 274-279.

За Ячо Хлебаров с. 275-277.

На с. 276 авторът пише: „Главна културна фигура освен Стоян Заимов и Ячо Хлебаров беше Никола Василев Ракитин”.

1991

298. Гергова, Ани. Книжнината и българите : XIX – началото на XX век. – София : БАН, 1991. – 260 с.

За Ячо Хлебаров с. 203, 232.

299. Младенова, Мария. Плевенският издател и преводач Ячо Хлебаров. // *Архив за поселищни проучвания* (Велико Търново), I, 1991, № 1, с. 44-52.

300. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров като културен и библиотечен деятел. // *Библиотекар*, XXXVIII, 1991, № 9, с. 27-31.

1992

301. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров и българската библиография. // *Бълг. книга*, I, 1992, № 2, с. 57-60.

302. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров като културен деец и организатор на читалищното дело. // *Библиотекозн., библиогр., книгозн.*, 2, 1992, с. 45-50.

1993

303. Младенова, Мария. Мисията на Ячо Хлебаров. // *Виделина*, I, № 2, 24 май 1993, с. 3.

Като редактор на сп. „Читалище”.

304. Хаджихристов, Христо. Приносът на Плевен за развитието на българското библиотечно дело. // *Изв. НБКМ*, 21 (27), 1993, с. 297-309.

За Ячо Хлебаров с. 302-304, 308.

1994

305. Ковачев, Марин. Класификационни схеми и класифициране на краеведски информационни източници : В 2 т. : Т. 1. – В. Търново : Сириус-4, 1994. – 249 с.

За Ячо Хлебаров с. 91.

306. Младенова, Мария. Плевен и началото на УДК в България. // *Интегралният* подход в краеведската дейност у нас. – Велико Търново, 1994, с. 113-122.

За Ячо Хлебаров с. 118, 119, 120.

307. Младенова, Мария. Поетът Никола Ракитин – един от стожерите на читалище „Съгласие” – гр. Плевен. // *Архив за поселищни проучвания* (В. Търново), III, 1994, № 3-4, с. 191-197.

За Ячо Хлебаров с. 193-195. Публикувано е и предсмъртното писмо на поета до Ячо Хлебаров.

308. Младенова, Мария. Списание „Читалище” като професионално издание и трибуна на читалищни дейци, библиотекарите и книжовници. // *Библиотекозн., библиогр., книгозн.*, 5, 1994, с. 104-117.

За Ячо Хлебаров с. 104-112, 114, 115, 117.

309. Младенова, Мария. [Сто двадесет и пет] 125 години навърши читалище „Съгласие” – гр. Плевен : Списание „Читалище” е родено в Плевен. // *Полемика* (Плевен), IV, № 41, 17-23 окт. 1994, с. 8.

И за приноса на Ячо Хлебаров.

310. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров като културен деец, организатор на читалищното дело и библиотековед. – София : График-Амат, 1994. – 304 с.

311. Правдомирова, Донка. Иван Данов като библиограф. // *Библиотека*, II, 1994, № 12, с. 27-31.

За Ячо Хлебаров с. 27, 28, 31.

1995

312. Младенова, Мария. В страната на белите лилии : [Живот и дело на Н. В. Ракитин]. // *Читалище*, СХХV, 1995, № 5-6, с. 4-5.

За Ячо Хлебаров с. 4, 5.

313. Младенова, Мария. Развитие на библиотековедската мисъл в България от края на XIX век до средата на 40-те години на XX век. // *Тр. Инст. библ. дело*, 1, 1995, с. 11-73.

За Ячо Хлебаров с. 13, 14, 18, 20, 24-26, 30-32, 34-38, 40, 42-53.

314. Савова, Юлия. Списание „Книжовник” – Плевен и проблемите на българската библиография. // *Архив за поселищни проучвания* (В. Търново), IV, 1995, № 2, с. 100-104.

За Ячо Хлебаров с. 100-102.

1996

315. Младенова, Мария. Последователи на Петър Ненков у нас до края на 40-те години [на XX век]. // *Младенова, Мария.* Библиотечни класификации. – Пловдив, 1996, с. 144-150.

За Ячо Хлебаров с 145-149.

316. Хлебаров, Ячо Стоянов. // *Енциклопедия България* :

Т. 7. Тл – Я, с допълнение. – С., 1996, с. 291.

Без подпис.

Биографични сведения.

1997

317. Петров, Красимир. Васил Маринов (1897–1982) . // *Изв. музеите в Северозападна България* (Враца), 25, 1997, с. 287-296.

За Ячо Хлебаров на с. 289-291 като член на Демократическата партия в Плевен.

1998

318. Какачев, Валери. Лагерът в Белене прекърши живота на Ячо Хлебаров. // *Посоки* (Плевен), IX, № 35, 20-22 февр.1998, с. 8 : с портр.

Биографични данни.

1999

319. Христова, Славка. Ячо Хлебаров – един духовен аристократ. // *Знаме*, IX, № 38, 30 ноем.–6 дек. 1999, с. 5 : с портр.

Биографичен материал.

2000

320. Гергова, Ани. Петър Ненков, Иван Данов, Ячо Хлебаров – за съгласието в плевенското читалище „Съгласие”. // *Гергова, Ани.* Книжовни пристрастия : Документални очерци. – С., 2000, с. 172-177.

321. Дейците на читалище „Съгласие” първи внесли духа на модерните времена в българското библиотечно дело. // *Вестник за Плевен*, II, № 3, 21-27 ян. 2000, с.7 : с ил.

Без подпис.

Публикацията е подготвена по монографията „Ячо Хлебаров” на Мария Младенова.

2001

322. Митаков, Васил. Дневник на правосъдния министър в правителствата на Георги Къосеиванов и Богдан Филов. – София : Труд, 2001. – 880 с.

За Ячо Хлебаров с. 304, 864.

323. Младенова, Мария. Каталогизационните възгледи на Стоян Аргиров. // *Академик Стоян Аргиров и библиотечното дело в България* : Юбил. науч. конф. 28-29 февр. 2000 г. – С., 2001, с. 57-65.

За Ячо Хлебаров с. 58-61.

324. [Младенова, Мария]. Хлебаров, Ячо. // *Български енциклопедичен речник* : 77 000 статии от познанието. – 2. прераб. и доп. изд. – В. Търново, 2001, с. 1242.

Без подпис.

Биографични сведения.

2002

325. Петров, Красимир. Демократическата партия в Плевен (1924–1934). // [*Седемстотин* и тридесет] 730 години град Плевен и мястото му в националната история и култура. – Плевен, 2002, с. 188-194.

За Ячо Хлебаров с. 189-192. Отразени са изборът му за председател на Демократическата партия и назначаването му за областен управител на Плевенска област.

326. Хинкова, Наташа. Плевенският театър (1918–1946). // [*Седемстотин* и тридесет] 730 години град Плевен и мястото му в националната история и култура. – Плевен, 2002, с. 200-205.

За Ячо Хлебаров с. 200, където е отбелязан изборът му в състава на театралния комитет на Плевенския общински театър.

2003

327. Младенова, Мария. Ролята на списание „Читалище“ за развитието на читалищната и библиотековедската мисъл в България от началото до средата на 40-те години на ХХ в. //

История на библиотеките в България от Средновековието до средата на 40-те години на XX век : Сб. статии. – С., 2003, с. 198-200.

За ролята на Ячо Хлебаров като редактор на списанието.

328. Младенова, Мария. Хлебаров, Ячо. // *Съвременна българска енциклопедия* : А – Я. – 4. прераб. и доп. изд. – В. Търново, 2003, с. 1311.

Биографични сведения.

329. Младенова, Мария. Читалищното дело в културното развитие на България в годините от Освобождението до средата на 40-те години на XX век . // *История на библиотеките в България от Средновековието до средата на 40-те години на XX век* : Сб. статии. – С., 2003, с. 167-184.

За Ячо Хлебаров с. 173, 175-177, 183.

330. Младенова, Мария. Читалищният съюз и неговите председатели. // *История на библиотеките в България от Средновековието до средата на 40-те години на XX век* : Сб. статии. – С., 2003, с. 185-194.

За Ячо Хлебаров с. 185, 188-190, 192, 193.

2004

331. Младенова, Мария. Хлебаров, Ячо. // *Българска книга* : Енциклопедия / Състав. Ани Гергова . – С., 2004, с. 455-456.

332. Младенова, Мария. „Читалище”. // *Българска книга* : Енциклопедия / Състав. Ани Гергова . – С., 2004, с. 474-475.

За Ячо Хлебаров с. 475.

2007

333. Ангелова, Росица и др. Читалищната мрежа в Шумен (1878–1944) / Росица Ангелова, Виолета Папазова. – В. Търново : Фабер, 2007. – 132 с.

За Ячо Хлебаров с. 80.

334. Младенова, Мария. Библиотекознанието в България от Освобождението до средата на 40-те години на XX век :

История, теория, практика. – София : За буквите – О писменехъ, 2007. – 316 с.

За Ячо Хлебаров с. 68-70, 72, 74, 79, 90, 112, 114-121, 124-126, 149, 156, 164, 167-169, 181, 184, 185, 201, 204, 209-217, 221, 240, 241, 243, 244, 253, 254, 256-258, 262, 293, 295.

335. [Сто и петдесет] 150 години народно читалищно дело : Сборник. – София : Бълг. книжица, 2007. – 300 с.

За Ячо Хлебаров с. 96, 99-101, 103, 141.

2010

336. Младенова, Мария. С усет за бъдещето : Ячо Хлебаров – строител на читалищното дело в България. // *За буквите – О писменехъ*, XXXII, № 32, май 2010, с. 29.

337. Правдомирова, Донка. Формиране и развитие на библиографската наука в България до 1944 г. – София : За буквите – О писменехъ, 2010. – 352 с.

За Ячо Хлебаров с. 10, 27, 100, 103, 104, 117-122, 143, 144, 149, 150, 156, 168, 173, 175, 182, 183, 228, 240, 241, 242, 255, 257, 279.

338. Христова, Цветанка. Ячо Хлебаров – визитната картичка на плевенската култура за цял век. // *Посредник* (Плевен), XIX, № 169, 3 септ. 2010, с.7 : с портр., ил.

Публикацията е подготвена по монографията „Ячо Хлебаров” на Мария Младенова.

2011

339. Загоров, Васил. Книгоиздателство „Наша родина” (1918–1922). // *Библиотека*, XIX, 2011, № 5-6, с. 84-87.

За Ячо Хлебаров с. 84-87. Исторически сведения за дейността на частното издателство, на което Ячо Хлебаров е един от собствениците.

340. Лазаров, Стойко. Читалищният съюз – учредяване, прекратяване и възстановяване на неговата дейност (1911 – 2011) . – 2. доп. изд. – София : За буквите – О писменехъ, 2011. – 270 с.

За Ячо Хлебаров с. 32, 44, 46, 47, 53, 56, 60, 61, 65.

341. Младенова, Мария. Ячо Хлебаров. // *Председатели* родолюбци. – София, 2011, с. 95-131.

342. Хлеббаров, Ячо. // *Енциклопедия Възрожденски читалища* / Ред. кол. Боян Ангелов и др. – С., 2011, с. 472.

Без подпис.

Биографични бележки за родения в Плевен юрист и читалищен деец.

2012

343. Кюркчиева, Елина. Предлагат Ячо Хлеббаров и д-р Валентин Матеев да бъдат удостоени посмъртно със званието почетен гражданин. // *Посредник* (Плевен), XXI, № 75, 24 апр. 2012, с. 2.

Публикувани са кратки биографични данни за тях.

344. [Младенова, Мария]. Хлеббаров, Ячо. // *Голяма енциклопедия България* : Т. 12. Уни – Я. – С., 2012, с. 4644.

Без подпис.

Биографични сведения.

345. Още двама почетни плевенчани. // *Посредник* (Плевен), XXI, № 82, 27 апр. 2012, с. 3 : с ил.

Без подпис.

Удостояването на Ячо Хлеббаров със званието „Почетен гражданин на Плевен” е по предложение на Настоятелството на читалище „Съгласие” и с решение на Общинския съвет на града, взето на заседание на 26.IV.2012 г. Документът е връчен на тържествената церемония по случай Празника на Плевен на 15 май от председателя на Общинския съвет Дарин Ангелов. От името на семейството го получава внучката на Я. Хлеббаров Мария Чешмеджиева.

346. Томова, Ирен. 13 000 тома попълват фонда на читалищата. // *Посоки* (Плевен), XXI, № 45, 8 март 2012, с 1, 2.

На с. 2 е отбелязана конференцията, посветена на 125-годишнината от рождението на Ячо Хлеббаров, организирана от ч-ще „Съгласие 1869”.

347. Христов, Радослав. В „Съгласие” организират конференция, посветена на Ячо Хлеббаров. // *Посредник* (Плевен), XXI, № 47, 7 март 2012, с. 5.

348. Христов, Радослав. С конференция отбелязаха 125-годишнината от рождението на Ячо Хлеббаров. // *Посредник* (Плевен), XXI, № 48, 8 март 2012, с. 5.

349. Ценова, Вяра. С конференция в „Съгласие” отбелязаха 125-годишнината на Ячо Хлеббаров. // *BG Север* (Плевен),

IX, № 10, 9-15 март 2012, с. 7 : с ил.

Подробна информация за проведената от читалище „Съгласие” конференция.

350. Ячо Хлебаров и д-р Валентин Матеев – почетни граждани на Плевен. // *Плевенски вестни плюс*, X, № 9, 26 апр.–2 май 2012, с. 2.

Без подпис.

Информация за удостояването им с почетното звание с решение на Общинския съвет – Плевен.

351. **Дончева, Дора.** От „Съгласие – 1869” водят началото си всички културни институции в Плевен : Вече век и половина то е непресъхващ извор на духовност в региона. // *Форум Север (Русе)*, X, № 21, 29 май–4 юни 2014, с. 45.

Направен е преглед на историята на читалището. Отбелязани са и приносите на Петър Ненков, Иван Данов и Ячо Хлебаров за неговото развитие и за библиотечното дело в България.

352. **Младенова, Мария.** Ячо Хлебаров – архитект на благоденствието на България чрез книги, библиотеки и читалища. // *Младенова, Мария. Ячо Хлебаров (1887–1951) : Биобиблиографски указател.* – Плевен, 2014, с. 5-42.

353. **Младенова, Мария.** Ячо Хлебаров (1887–1951) : Биобиблиографски указател. – Плевен : Читалище „Съгласие 1869”, 2014. – 136 с.

ПОКАЗАЦИ

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

А

А. Г. рец. 126

А. Д. рец. 132

Александров, Л. 270

Ангелов, Дарин за него 345

Ангелова, Росица 333

Андреев, Леонид Николаевич 134, за него 136

Аргиров, Стоян за него 179, 323

Б

Бакалов, Георги прев. 135

Балмонт, Константин предг. 153

Белински, Висарион Григориевич 147, 148, 150

Бирдслей, Одри ил. 153, за нея 153

Бобчев, Г. 229

Бобошевски, Владимир 219

Боднарски, Б. Ст. за него рец. 13

Борис III, цар за него 112

Братоев, Тр.

Вж Хлеббаров, Ячо Стоянов

Бюхер, Карл 135

Бърняков, Дамян 282

В

Вазов, Иван за него 28

Вагнер, Ю. 146

Василев, Владимир за него 97

Великов, Иван 244

Венгерова, Зинаида за нея рец. 2

Г

Георгиев, Георги Ст. за него рец. 91

Георгиев, Коста 220

Гергова, Ани 293, 298, 320, състав. 331, 332

Горки, Максим за него 142, 272, 276, 277

Горянски, Петър 286
Гълъбов, Константин 266

Д

Д. Г. рец. 164
Данов, Иван 168, за него 223, 281, 285, 311, 320
Данчов, Иван 231
Данчов, Никола 231
Делов, Рафаил
    Вж Хлеббаров, Ячо Стоянов
Державин, Николай за него 278
Дестре, Ж. 140
Димитров, Цветан 287
Добрев, Димитър 245
Дончева, Дора 351
Досков, Д. 207
Дочев 229
Думанов, Петър за него 160
Дунчев, Любен 269, 271-274, 276-279, 288, 291
Дълбоков, Сава 283

Е

Енгелс, Фридрих за него 129

З

Загорев, Васил 330
Заимов, Стоян за него 297
Златаров, Асен за него 69, 71, 93, 286
Зографов, Д. С. 165

И

И. В. 170
Ибсен, Хенрих за него 132
Иванов, Д. А. за него рец. 94
Икономов, Н. 176
И. М. 188

Й

Йорданов, Велико за него рец. 55

К

Какачев, Валери 318
Каменополска, Стоянка 281
Канел, В. Я. 124
Кауцки, Карл 128, 129
Кирилов, Иван 149, прев. 147, 148, 150
Кирова, Елена 275
Класанов, Васил 235, за него рец. 103
Ковачев, Марин 305
Коган, П. 125
Кожухаров, Тодор за него 272
Коледаров, Стоян за него 255
Кондарев, Никола 280
Копейкин за него 76
Кръстев, Кирил 297
Кулелиев, Йордан 183, 215
Кьосеиванов, Георги за него 322
Кюркчиева, Елина 343

Л

Лазаров, Стойко 294, 340
Ласал, Фердинанд за него 129
Лвов-Рогачевски, Василио 130, 136, 137, съавт. 142
Лозински, Евгений за него рец. 1
Ломброзо, Паола 126
Луначарски, Анатолий 131, 141, послесл. 132, за него 276, 278

М

Маковски, Сергей прил. 153
Маринов, Васил за него 317
Маркс, Карл за него 129
Матеев, Валентин за него 343, 350
Меринг, Франц 129
Метерлинк, Морис за него 2, 131
Метерлинг, Морис
    Вж Метерлинк, Морис
Милев, Яни 292
Митаков, Васил 322
Михайлов, Михаил 295
Младенова, Мария 284, 289, 296, 299-303, 306-310, 312, 313, 315, 323, 324,
    327-332, 334, 336, 341, 344, 352, 353

Монев, Никола 207, за него рец. 117
Муравиев, Константин за него 198

Н

Ненков, Петър за него 284, 315, 320
Николаев, Николай за него 108
Ницше, Фридрих за него 133

П

Панов, Ангел Д. за него рец. 113
Папазов, Михаил (Маню) за него 73
Папазова, Виолета съавт. 333
Пегас 246
Петров, Красимир 317, 325
Пиндикова, Галина 290
Плеханов, Георги Валентинович 132, 142, прил. 135, за него рец. 8
Правдомирова, Донка 311, 337
Пушкин, Александър Сергеевич 150, 151, 154, 155, за него 147, 148, 165, 295
Пшибишевски, Станислав 138

Р

Райх, Ем. 143
Раkitин, Никола В. прев. 149, 153 за него 77, 80, 162, 169, 178, 289, 290, 297
Рафаслов, А.
    Вж Хлебаров, Ячо Стоянов
Рид, Томас Майн 152
Рил, Алоиз 133
Рогачевски, Василио
    Вж Лвов-Рогачевски, Василио
Розентал, Ал.
    Вж Хлебаров, Ячо Стоянов
Ръскин, Джон 144

С

Савова, Юлия 314
Свентоховски, А. 127
Сираков, Станьо 280
Станев, Никола 240
Станчев, Стефан 257, 264, рец. 258
Стоев, Ст. 249

Стойчев, Пеньо прев. 126
Страхилов, С. д-р
Вж Хлебаров, Ячо Стоянов
Страшимиров, Антон за него 109
Стоянов, Я.
Вж Хлебаров, Ячо Стоянов
Събев, С. 201

Т

Теодоров-Балан, Ал. за него рец. 5
Толстой, Лев Николаевич за него 13
Томова, Ирен 346

У

Уайлд, Оскар 145, 149, 153

Ф

Филов, Богдан 322
Фриче, Владимир Максимович 139

Х

Хавкина, Л. Б. за нея рец. 14
Хаджихристов, Христо 304
Ханс 177
Хинова, Надежда 326
Хлебаров, Ячо Стоянов 1-123, прев. 124-155, ред. 156-163, за него 164-353

Христов, Петко 241
Христов, Радослав 347, 348
Христова, Жана 267, 281, 285
Христова, Славка 319
Христова, Цветанка 338

Ц

Цанков, Ал. 180
Цветанов, Ценко 265, за него рец. 54
Ценова, Вяра 349

Ч

Чехов, Антон Павлович за него 130, 137

Чешмеджиев, Григор за него рец. 114
Чилингиоров, Стилиян за него рец. 59, 115
Чолов, Петър 280

Ш

Шилер, Фридрих за него 129
Шишманов, Ив. Д. за него 44

Я

Я. С. Х.
Вж Хлеббаров, Ячо Стоянов

Iwinski, M. B. за него рец. 7
Leger, Louis прев. 10
Niderle, Lubor за него рец. 10

ТЕМАТИЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

А

Автор на рецензии

- Библиографически бюлетин 4
- Библиографически бюлетин за 1924-1925 г. 47
- Библиографически бюлетин за 1930 г. 65
- Библиографически бюлетин за 1931 г. 66
- Библиография на произведенията на Л. Н. Толстой 13
- Библиотекар 110
- Библиотеки и тяхната организация и техника 14
- Български книгопис за сто години 5
- Български читалища преди Освобождението 59
- Годишник на Народната библиотека 33
- Детски библиотеки 54
- Домът и училището 113
- Един от Първа дивизия 91
- Етични проблеми 1
- Избрани съчинения 114
- История на Народната библиотека 55
- Какво е дал българинът на другите народи 115
- Кратка история на библиотеките 103
- Ломското читалище „Постоянство” 41
- Международна статистика на книгите 7
- Морис Метерлинк 2
- Натурфилософско четиво 116
- От Ком до Емине 84
- От отбрана към настъпление 8
- Писмата на един ученик 117
- Сборник на Габровската народна библиотека 45
- Славянската раса 10
- Строително-спестовно движение 94
- Юбилеен сборник на българското народно читалище „Зора” 12
- Юбилейна книга на с. Мекиш 64

Б

Библиотечен фонд

- класифициране 6
- комплектуване 21, 26, 111, 119
- описание 6

- организация 16, 119, 120
- нареждане 6
- Библиотечна мебелировка и интериор
  - изисквания 25
- Библиотечна професия
  - квалификация 17
  - материално положение 17
  - социален статус 17
- Библиотечни пожари 25
- Библиотечни сгради
  - изисквания 25
  - строителство 118
- Библиотечно и читалищно законодателство 20, 21
  - библиотечен данък 24
  - Закон за народните читалища 24
  - приложение 37, 52
- Биографични статии
  - Антон Страшимиров си отиде 109
  - Доктор Асен Златаров 69
  - Злочестата съдба на Н. В. Ракитин 80
  - Иван Вазов 28
  - Михаил Папазов 73
  - Никола В. Ракитин 74, 83
  - Професор Асен Златаров 71, 93
  - Професор Иван Д. Шишманов 44
- Борис III, цар, и България 112
- Българска интелигенция
  - задачи 87
- Български читалища
  - библиотеки 82
  - задачи 98
  - история 20, 82, 90, 105, 118
  - организация 82
  - подкрепа от общините 24
  - развитие 82, 105
  - резултати 89
  - роля 90
  - статистически данни 90, 104
  - състояние 82
  - успехи 97, 104
  - функции 20, 97, 118,
  - цели и задачи 75, 79, 80, 96, 107

В

Върховен читалищен съюз

- демократичен форум 123
  - задачи и цели 31, 72, 119, 123
  - история 31, 89, 107, 108
  - конгреси 25, 40, 72, 100, 107, 108, 118, 123
  - постижения и резултати 60, 72, 89, 107
  - статистически данни 107
  - традиции 118
  - успехи 89, 100, 107
  - устав 106, 108
  - юбилеи 60, 92, 100, 107
- Вж и Читалищен съюз

Д

Детски библиотеки

- значение 48

И

Извънучилищно образование 42

Изкуството в буржоазното общество 3

К

Книга

- българска (в читалищните библиотеки) 39, 49, 68, 88
- българска (в Югославия) 78
- Ден на българската книга 68, 88
- детска (функции) 42
- разпространение 39, 70
- роля на читалища, писатели, издатели и книжари 70
- функции 70, 96

Н

Народни университети

- културно-просветни функции 18, 81
- организация 18, 81
- цели и задачи 18, 81

Народни четения

- организация 19, 26
- цели и задачи 19, 26

П

Плевен

- библиотека на читалище „Съгласие” 22, 29, 51, 99
- библиотечна сграда 27
- водоснабдяване 67
- възникване 35
- икономика 35
- население 35
- стопански инициативи 35
- театрална сграда 27
- юбилей на Максим Горки 76

Публикации за водещи читалища в България

- „Еленка и Кирил Аврамови” – Свищов 61
  - „Зора” – Сливен 57
  - „Постоянство” – Лом 95
  - „Развитие” – Враца 86
- Вж и Плевен. Читалище „Съгласие”

Р

Ръководство за работа в библиотеките 6

С

Самообразование

- роля 42

Софийска народна библиотека 58

Списание „Книжовник”

- програма 9

Списание „Читалище”

- перспективи 56
- проблеми 85
- състояние 56, 85
- цели и задачи 32

Същност и задачи на демокрацията 63

Съюз на библиотекарите в България

- необходимост от създаване 11
- цели и задачи 11

Съюз на българските писатели

- грижи за българските писатели 122
- съвместна работа с читалищата 70, 121
- сътрудничество с библиотеките 121
- юбилей 122

Т

Театър

- възпитателна роля 42, 96, 97

Типов каталог

- задачи и цели 111

У

Универсална десетична класификация

- необходимост от въвеждане 111, 119, 120

Ф

Фонд съюзен дом

- учредяване и цели 38

Ч

Читалищен съюз

- конгреси 26, 40, 43, 100
- предпоставки за успех 26
- статистически данни 40
- финансови източници 21
- цели и задачи 18, 43

Вж и Върховен читалищен съюз

Читалищна кооперация

- постижения 102
- създаване 46, 50
- устав 53
- цели и задачи 53, 102

Читалищни библиотеки

- общи въпроси 39, 98
- демократичност 15, 16, 119
- история 98, 104
- критерии за добре уредена библиотека 16, 17, 119, 120
- обзавеждане 16, 17
- състояние 98, 104
- цели и задачи 16, 104

ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАЛЕЦ **на прояви на Ячо Хлебаров като читалищен деец**

Б

Бургас 227

България 182, 197, 212, 296, 313, 316, 323,
327, 329, 334, 336, 338, 353

Бяла Черкова (дн. Бяла Черква), обл. В. Търново 183

В

Видин 185, 216

Враца 219, 227

Г

Гулянци, Никополско 211

Д

Дупница 260

Е

Еница, Врачанско 194

К

Казанлък 236, 246

Л

Ловеч 184, 201, 203, 225

Лом 232

М

Марашки Тръстеник, Плевенско 213

П

Павликени, Търновско 183

Плевен 167, 170, 172, 177, 178, 180, 187, 190, 196, 199, 202, 206,
209, 218, 233, 254, 258, 261, 267, 268, 269, 270, 271, 272,
277, 287, 304, 306, 307, 309, 314, 325, 326, 337, 352

Плевенска област 214, 217

Плевенски край 273, 274, 287

Пловдив 185, 227

Попово 227

Пордим, Плевенско 176

С

Свищов 192, 193

Севлиево 205, 214, 216, 227, 244

Сливен 227

София 186, 198, 207, 215, 221, 228, 230, 238, 239

Средна Мизия 270

Т

Троян 199

Търговище 242

Търново 227

Х

Харманли 234

Хлевене, Ловешко 181, 250

Ш

Шумен 188, 249, 333

Щ

Щръклево, Русенско 213, 229

П Р И Л О Ж Е Н И Я

Книги, издадени от Ячо Хлебаров, на които той не е преводач

1907

1. **Вагнер**, Рихард. Изкуството и революцията / Прев. П. Розенсен. – Плевен : Буревестник, 1907. – 43 с.

2. **Лвов-Рогачевски**, В. А. П. Чехов и неговото творчество / С предг. от авт.; Прев. от ориг. П. Савова. – Плевен : Буревестник, 1907. – 136 с. : 1 л. портр. – (Лит.-крит. библи. Буревестник; № 3).

В кн. авт. означен В. Львов-Рогачевски.

1908

3. **Аничков**, Ев. Изкуството и социалистическия строй / Прев. от ориг. П. Л. – София : Буревестник, 1908. – 48 с.

4. **Горки**, Максим. Войници : Очерки / Прев. Цветан Парашкевов. – София : Буревестник, 1908. – 45 с.

5. **Дицген**, Йосиф. Очерки из материалистическата философия / Прев. А. Дончев, Хр. Стоянов. – Плевен : Буревестник, 1908. – 108 с. – (Науч. филос. библи.; № 1).

6. **Стриндберг**, Август. Госпожица Юлия : Едноактна трагедия в проза / С предг. от авт.; Прев. от фр. Г. В-ски. – София : Буревестник, 1908. – 51 с. – (Лит.-крит. библи.; № 3).

7. **Хауптман**, Герхард. Пред изгрев слънце : Драма в 5 действия / Прев. от нем. ориг. Евгения Димитрова. – София : Буревестник, 1908. – 82 с. – (Лит.-крит. библи.; № 1).

8. **Шницлер**, Артур. Из самотен път : Драма / Прев. от рус. П. М. – Плевен : Буревестник, 1908. – 68 с.

1909

9. **Грацие**, Мария Дела. Катастрофа : Драма из живота на въглекопачите / Прев. Анд. Тодоров. – София : Буревестник, 1909. – 67 с. – (Лит.-крит. библи., год. 2; № 6-7).

В кн. авт. означена Мария Делла Грацие.

10. **Изкуството в буржоазното общество : Сб. статии.** – София : Буревестник, 1909. – 163 с. – (Лит.-крит. библи.; год. 2; премия).

Авт. на статиите : Ем. Вандервелде, Ан. Луначарски, В. Фриче, Ж. Дестре, Я. С. Хлебаров, Л. Берг, П. Марсел, Ем. Райх и Ф. Валтер.

11. Овсянико-Куликовски, Дм. Руската художествена литература през XIX в. – Плевен : Буревестник, 1909. – 102 с.

12. Мирбо, Октав. Разкази / Прев. от фр. Ив. Георгиев. – София : Буревестник, 1909. – 44 с. – (Лит.-крит. библи.; № 4).

13. Тетмайер, Казимир. Стихотворения в проза / Прев. Хр. Каменов. – Плевен : Буревестник, 1909. – 52 с.

1910

14. Кохан, Пьотр. Очерки по история на западноевропейската литература. – Плевен : Буревестник, 1910. – 476 с.

В кн. авт. озн. П. Коган.

15. Луначарски, Анатолий Василевич. Основите на позитивната естетика / Прев. от ориг. Пеню Стойчев. – София : Буревестник, 1910. – 72 с. – (Лит.-крит. библи.; № 5).

1911

16. Кирилов, Иван. Към иго! : Истор. драма из българския живот. – Плевен : Буревестник, 1911. – 72 с.

17. Лагерльоф, Селма. Легенди за Христа / Прев... – София : Буревестник, 1911. – 54 с. – (Библи. Млад читател; № 1).

В кн. авт. озн. Селма Лагерлеф.

ПРИЛОЖЕНИЕ СНИМКИ И ФАКСИМИЛЕТА

Ячо Хлебаров (прави, първият вляво) с родителите си и роднини,
1922 г.

Ячо Хлебаров (вляво)
както учител
с Иван Лесев – железничар,
[1904 – 1906 г.]

Ячо Хлебаров с писателите Ангел Каралийчев и Йордан Стубел,
на празника „Трифон Зарезан“, февруари 1930 г.

Ячо Хлебаров (вдясно)
с писателя Ангел Каралийчев,
февруари 1930 г.

Ячо Хлебаров (третият вдясно)
с Добри Немиров и Панчо
Михайлов на гара Плевен,
1939 г.

Ячо Хлебаров с немската киноактриса Евелина Холт и нейни почитатели
при гостуването ѝ в Плевен, 1933 г.

Ячо Хлебаров произнася слово на юбилей на поета Никола Ракитин
Плевен, 30 апр. 1933 г.

Ячо Хлебаров след конгреса на провинциалните писатели,
Плевен, април 1937 г.

Членовете на Управителния съвет на Върховния читалищен съюз,
Плевен, 30 април 1934 г.

Настоятелство на Обществено образователно дружество „Съгласие“,
Градска библиотека и читалище в гр. Плевен през 1935 г.
Седнали: инж. Никола Маринов, Иван Георгиев, Ячо Хлебаров,
Михаил Папазов, Георги Димитров; прави: д-р Александър Цветков,
Ив. Рачев, Ив. Миндиликов, Петър Василев

КНИЖОВНИКЪ

Критико-библиографиченъ,

наученъ и библиотеченъ прѣгледъ.

Урежда редакционенъ комитетъ.

„Г. ДИГИТРОВЪ“
БИБЛИОТЕКА

Кое гдѣ се намира:

Програмна дума	стр. 3—4
<i>Д-ръ С. Страхиловъ</i> . Съюзъ на библиотекитѣ	5—7
<i>Я. С. Х.</i> Кратко ръководство за описване, класиране и нареждане книгитѣ въ публичнитѣ библиотеки. (Слѣдва)	7—8
Руската книжовна изложба	9—
Международенъ библиогр. конгресъ въ Брюкселъ	9—10
Библиотеки въ свѣта. I Парижката библиотека	10—
За художественитѣ корници върху книгитѣ	11—
Бьористерне Бьорисонъ (1832—1910)	11—13
Жанъ Мореасъ (1856—1910)	13—14
Кралтъ на американския юморъ. Маркъ Твенъ (1835—1910)	14—16
Фридрихъ Георгъ Хендель (1685—1759)	16—17
Иоханъ Себастианъ Бахъ (1685—1750)	17—
Литературни вѣсти	17—18
Славянски вѣсти	18—20
Изъ чужбина	20—23
Книгописъ	24—31
Разни вѣстии	32—33
Библиогечна анкета	34

Година I . . . . августъ . . . . . Брой I.

Списание „Книжовник“, издавано в Плевен през 1910 г.

Читалище

МЪСЕЧНО СПИСАНИЕ.

ОРГАНЪ НА ЧИТАЛИЩНИЯ СЪЮЗЪ ВЪ БЪЛГАРИЯ.

Редакторъ: Ячо С. Хлебаровъ

БИБЛИОТЕКА

„С. Димитров“

ПЛЕВЕН

Июл. 1911

Програмна дума.

Повинало по рѣшенieto на учрѣдителния читалищенъ конгресъ сп. „Читалище“ иде тѣсно на прѣме да отговори на едни назрѣли нужди въ нашия културно-просвѣтителенъ животъ. То си поставя за най-близка задача да съдѣйствува за обединението на всички читалища и културно-просвѣтими бружества въ страната въ единъ общъ съюзъ, основатѣ и цѣлитѣ на който се уясниха и положиха отъ учрѣдителния читалищенъ конгресъ.

Сп. „Читалище“ иде съдѣйствува за усъвършенствуването и ширѣдката на библиотечното и читалищно дѣло въ страната.

Въ таа посока, която му начерта учрѣдителния конгресъ, въ пѣтя на постоянното усъвършенствуване и разширене, сп. „Читалище“ ще има слѣднатѣ оглѣди:

I. Оригинални и преводни статии по разнитѣ въпроси изъ областта на библиотечното и читалищно дѣло.

II. Статии и приноси досежно живота и дѣлността на съюза и съюзенитѣ читалища.

III. Вѣсти, бѣлѣжки и отѣски изъ нашия книжовенъ свѣтъ.

IV. Хроника на нашето библиотечно и читалищно дѣло.

V. Библиографии. Български мѣсечитѣ книжовнѣ. Отзиви и рецензии.

VI. Пригледъ и отчетъ за дѣлността на Управителния свѣтъ и съюза.

Въ сп. „Читалище“ ще се разглеждатъ обстойно и систематично, съ потребната научна подготовка и освѣтление различнитѣ въпроси изъ областта на библиотечното и читалищно дѣло.

Списание „Читалище“, редактирано от Ячо Хлебаров,
1911 г.

Снимките и факсимилетата са от фонда
на отдел „Държавен архив“ – Плевен

1324 ЧРЕЗ КОМИСИЯТА ПО Чл. 59 ОТ ЗАКОНА ЗА АДВОКАТИТЕ ПРИ ПЛЕВ-
ЕНСКИ ОБЛАСТЕН СЪД
ДО ЦЕНТРАЛНАТА КОМИСИЯ ПО Чл. 59 Ал. II ОТ СЪДИЯ ЗАКОН ПРИ
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

СО 5 Н 9.-

ЖАЛБА

О Т

ЯЧО СТОЯНОВ ХЛЕБАРОВ, адвокат в гр. Плевен,
ПРОТИВ
ПОСТАНОВЛЕНИЕТО НА КОМИСИЯТА ПО Чл. 59 ОТ
ЗАКОНА ЗА АДВОКАТИТЕ ПРИ ПЛЕВЕНСКИ ОБЛАС-
ТЕН СЪД ОТ 8. XII. 1947 ГОД.

П. Г. .

Комисията по чл. 59 от Зак. за адвокатите със постановлението си от 8. XII. 1947 год. е решила да бъде заличен от списъка на адвокатите въз основа на чл. 2 буква "X" от съдия закон.

Обжалвам това постановление пред Вас и моля да бъде отменено като неоснователно от ФАКТИЧЕСКА и ПРАЗНА СТРАНА.

Комисията е дошла до това решение на следните основания, изложени в мотивите на съдата:

1. Че съм активен член ил деятел на партията на Едбургската демократическа партия;
2. Че подкрепям тесни политически връзки със реставраторите Мухомов и Гергинов;
3. Че съм превзрнал адвокатската си кантора във свърталище на нал-видните реакционери-политци в Плевен;
4. Че развивам безогледна пропаганда среду делото на 9-и Септември и О.Ф., за която длъност съм бил издворен в Т.В.О. "Росица";

Жалба от Ячо Хлебаров
срещу решението на Върховния касационен съд
за заличаването му от списъка на адвокатите, 30.12.1947 г.

Мария Младенова
Ячо Хлебаров
(1887–1951)
Биобиблиографски указател

Редактор Светла Девкова

Формат: 60x84/16

Печатни коли: 8,5

Тираж: 150

Печат

ISBN 978-619-90270-3-5